

T.C.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANABİLİM DALI

KADINA YÖNELİK ŞİDDET: FAİLLERİN PSİKOSOSYAL ÖZELLİKLERİ

Dr. Şengül TOSUN ALTINÖZ
TIPTA UZMANLIK TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Aslıhan DÖNMEZ

ANKARA

ARALIK 2014

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI ANABİLİM DALI

**KADINA YÖNELİK ŞİDDET: FAİLLERİN PSİKOSOSYAL
ÖZELLİKLERİ**

Dr. Şengül TOSUN ALTINÖZ
TIPTA UZMANLIK TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Aslıhan DÖNMEZ

ANKARA
ARALIK 2014

TEŞEKKÜR

Uzmanlık eğitimim boyunca zengin bilgi birikiminden yararlandığım ve bu araştırmaya desteği hiç esirgemeyen Prof. Dr. Selçuk CANDANSAYAR'a;

Asistanlık eğitimim boyunca verdiği büyük emek ve katkıları için, asistanı olmaktan onur duyduğum Prof. Dr. Aslı KURUOĞLU, Prof. Dr. Behçet COŞAR, Prof. Dr. Nevzat YÜKSEL, Prof. Dr. Zehra ARIKAN, Prof. Dr. Selçuk ASLAN, Prof. Dr. Ender TANER, Prof. Dr. Filiz KARADAĞ, Doç. Dr. Aslıhan DÖNMEZ, Doç. Dr. Burhanettin KAYA'ya;

G.Ü.T.F. Psikiyatri Anabilim Dalını keyifli bir çalışma ortamı yapan tüm asistan arkadaşlarıma ve diğer çalışanlara, tezime vaktini ayırarak emek veren Psk. Çisem UTKU'ya;

Arkadaşlığını ve sevgisini her zaman yanımda hissettiğim canım arkadaşım Ayşe YENER GÜÇLÜ'ye;

Bana olan inançlarını hiç kaybetmeyen, yolumda bana ışık tutan, beni yetiştiren canım annem ve babama, bu yolda bana eşlik eden sevgili kardeşlerim Malhun ve Vatan TOSUN'a;

Aralarına sonradan katılmama rağmen, samimiyetlerini, sıcaklıklarını ve desteklerini hep yanımda hissettiğim ailem, Nursel ve Mehmet Ali ALTINÖZ'e;

Yanımdayken hayatımı daha güzel ve anlamlı kılan, sevgisini her daim yanımda hissettiğim sevgili eşim Ercan ALTINÖZ'e ve hayatın verdiği en güzel hediye olan canım oğlum Barış'a

teşekkür ederim.

ÖZET

Kadına Yönelik Şiddet: Faillerin Psikososyal Özellikleri. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, Tıpta Uzmanlık Tezi. Ankara, 2014

Amaç: Bu çalışmada kadına fiziksel şiddet uygulamış ya da kadın cinayeti işlemiş erkeklere ait bireysel özellikler, çocukluk travma öyküleri, toplumsal cinsiyet rollerine bakışları, şiddet gören kadına ait bireysel özellikler, şiddet olayına ait özellikler ve faillerin gözünden toplumun ait özellikleri belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: 15 Nisan-31 Aralık 2013 tarihleri arasında Ankara'da Ceza İnfaz kurumlarında bulunan kadına fiziksel şiddet uygulamış veya kadın cinayeti işlemiş erkekler gönüllü olarak çalışmaya alınmıştır. Ayrıca yaş ve eğitim seviyesi açısından vaka grubuna eşit, kadına şiddet uygulamamış kontrol grubuna alınmışlardır. Katılımcılara Sosyodemografik ve Klinik bilgi formu, Yapılandırılmış form, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Bem Cinsiyet Rolü Envanteri, Tematik Algı Testi ve Rorschach Testi uygulanmıştır. Verilerin İstatistiki analizi SPSS 17.00 programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Vaka grubunda, kontrol grubuna kıyasla, çocukluk travması, psikopatoloji ve cinsiyet tutumları dahil hiçbir özellik istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı çıkmamıştır. Kadının eğitim almış ya da çalışıyor olması da şiddeti engellememektedir. Kadına şiddet evde olmaktadır ve evde silah varsa bu risk katlanmaktadır. Göç kadına şiddeti artırmaktadır. Değişen kadın-erkek rollerinin şiddete zemin hazırladığı, erkeklerin otoritelerini sağlamlaştırmak için şiddete başvurdıkları saptanmıştır.

Sonuç: Erkeğe ait hiçbir patolojinin şiddete eğilimi artırmadığı, toplumsal bir faktör olarak göç ve toplumsal cinsiyet rollerinin değişmesinin şiddeti artırdığı saptanmıştır. Silahsızlanmanın ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin vurgulandığı politikaların kadına şiddeti azaltacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kadına yönelik şiddet, kadın cinayeti, toplumsal cinsiyet rolü, göç

SUMMARY

Violence Against Women: Psychosocial characteristics of the offenders. Gazi University Faculty of Medicine, Psychiatry, Thesis. Ankara, 2014

Aim: In this study it is aimed to find out not only the characteristics, childhood history and gender identity view of offenders who abused women physically or who commit women murder and also the characteristic of violence, community and women who exposed to violence.

Method: Volunteered prisoner men who were in Ankara Penal Institution between April 15 and December 31 2013 were included to the study. Control group was consisted of men who were matched for age and educational level and never had any violence to women. Socio-demographic and clinical information form, semi-structured interview form, Childhood Trauma Questionnaire, Bem gender identity roles inventory, Thematic Apperception Test and Rorschach ink tests were applied to all individuals after obtaining informed consent. Statistically analyze were made by using SPSS 17.00 software program.

Findings: There were no significant differences between two groups on childhood trauma, psychopathology, and gender identities. Education level of women seems to be ineffective in preventing murder. Violence against women is found to be more often at home and risk of homicide seems to be increasing if a weapon is kept at home. Migration is found to be a factor that increases the risk of violence against women. Male offenders were found to commit crime as to strengthen their authority.

Result: Although none of factors of the male offenders was found to be a predictor of violence against women, it is found that migration and gender identity was two major social factors leading to violence against women. Furthermore disarmament and policies and practices that emphasize gender equality are suggested to prevent violence against women.

Keywords: Violence against women, femicide, intimate partner violence, gender roles, migration.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
1.1 TANIM:	1
1.2 EPİDEMİYOLOJİ	3
1.3 AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN KURAMLAR:	9
1.4 TOPLUMSAL CİNSİYET ÇERÇEVESİNDEN AİLE İÇİ ŞİDDET:	16
1.5 RİSK FAKTÖRLERİ:	17
2. GEREÇ VE YÖNTEM	28
2.1 ÖRNEKLEMİN OLUŞTURULMASI	28
2.2 İŞLEM	29
2.3 GEREÇLER	29
3. BULGULAR.....	36
3.1. İSTATİSTİKSEL DEĞERLENDİRME	36
3.2. BULGULAR	36
4. TARTIŞMA	59
5. KAYNAKLAR.....	76
6. EKLER	88
6.1 EK-1 (SOSYODEMOGRAFİK VE KLİNİK BİLGİ FORMU).....	88
6.2 EK-2 (YAPILANDIRILMIŞ FORM)	91
6.3 EK-3 (BEM CİNSİYET ROLÜ ENVANTERİ (BCRE))	97
6.4 EK-4 (ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ (ÇÇTÖ))	100
7. ÖZGEÇMİŞ.....	102

TABLÖLAR DİZİNİ

TABLO 1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	37
TABLO 2. VAKA GRUBUNUN ŞİDDETLE İLGİLİ ÖZELLİKLERİ	41
TABLO 3. VAKA GRUBUNUN ŞİDDET ÖNCESİ TARTIŞMA NEDENLERİ	44
TABLO 4. KATILIMCILARIN KADINLARA YÖNELİK TOPLUMSAL ALGILARI	48
TABLO 5. KATILIMCILARIN BCRE VE ÇÇTÖ ALT BOYUTLARI DEĞERLERİ	52
TABLO 6. KATILIMCILARIN RORSCHACH VE TAT İÇERİKLERİNİN NİCEL KARŞILAŞTIRILMASI	54
TABLO 7. VAKA GRUBUNUN KADINA ŞİDDETE DAİR GÖRÜŞLERİ	55
TABLO 8. VAKA GRUBUNUN ŞİDDET DİN İLİŞKİSİNE DAİR GÖRÜŞLERİ	58
TABLO 9. KADINA YÖNELİK ŞİDDET ETKENLERİ	72

FIGÜRLER DİZİNİ

FIGÜR 1. ŞİDDETİN EKOLOJİK MODEL İLE AÇIKLANMASI [23]	15
FIGÜR 2. ÇALIŞMA ALGORİTMASI	35
FIGÜR 3. KADINA YÖNELİK ŞİDDETE DAİR ETKENLER	71

KISALTMALAR

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

Birleşmiş Milletler (BM)

Tematik Algı Testi (TAT)

BEM Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE)

Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

1. GİRİŞ

1.1 TANIM:

Şiddet, tüm dünyada önemli bir toplum sağlığı sorunudur. Göz ardı edilen bir sorun olmasının birçok nedeninden biri de net tanımın olmamasıdır. (1) Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından “şahsın kendisine, diğerlerine veya bir grup ya da topluluğa karşı, tehdit ederek ya da fiili olarak maksatlı fiziksel zorlama veya gücün kullanılması şeklinde tanımlanmıştır”. Dünya Sağlık Örgütü’nün 1996 yılında yayınladığı raporda; şiddetin yaralama, ölüm, psikolojik zarar, yetersiz gelişim ve yoksunluk gibi sonuçlar doğurabileceğine değinilmiştir. (2)

Şiddet; uygulayan kişiye göre kendine yönlendirilmiş şiddet, kişilerarası şiddet ve kolektif şiddet olarak 3 ana kategoride tiplendirilmiştir. İntihar davranışı ve self-mutilasyon kendine yönlendirilmiş şiddet; siyasi, ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla bir gruba karşı şiddetin araçsal kullanımı kolektif şiddet; aile veya yakın eş şiddeti ile akraba olmayan bireylerin birbirlerine uyguladıkları ise kişilerarası şiddet olarak tanımlanmıştır. (1)

Bugün ülkemizde medya organlarından duymaya neredeyse kanıksadığımız, ciddi bir toplum sağlığı problemi ve insan hakları ihlali olan kadına şiddet, kişilerarası şiddet başlığı altında değerlendirilmektedir. (3) Kadına şiddetin de evrensel olarak kabul gören bir tanımı yoktur. (4)

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından 1993’te oylamaya başvurulmadan kabul edilmiş olan Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge’de, kadına yönelik şiddet “ister kamusal ister özel hayatta olsun bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan, cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi” şeklinde tanımlanmıştır. (5)

Kadına yönelik şiddetin türleri de tanımlanmıştır. Fiziksel şiddet; tartaklama, tokat atma, dövme, tekmeleme, yumruklama, ateşli silah ya da kesici/delici bir aletle yaralama, ölüme yol açmadır. Ayrıca kadın sünnetleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Cinsel şiddet; tehdit, zorlama veya fiziksel güç ile kişinin cinsel ilişkiye, istenmeyen cinsel davranışlara veya başkaları ile cinsel ilişkiye zorlanmasıdır. Psikolojik şiddet; kişinin gözünü korkutmak ya da eziyet etmek amacıyla terk etme veya şiddet tehdidi, çocukların vesayetini alma tehdidi, eve hapsedilme, gözetim altında tutulma, eşyaları kırma, sözel saldırı veya sürekli aşağılanmasıdır. Ekonomik şiddet ise bütçeye katkıda bulunmamak, para, yiyecek ve temel ihtiyaçların karşılanmaması, ya da kişinin çalışmasına engel olma olarak değerlendirilmiştir. Bu tanımların sınırları net olmamakla birlikte iç içe değerlendirilmelerinde fayda vardır. (4) Ek olarak, yiyeceğe, eğitime ve sağlığa erişimde cinsiyet temelli ayrımcılık, kadın ticareti ve bir savaş stratejisi olarak kadın şiddeti de kadına yönelik şiddet gruplarına dahil edilmeli, göz ardı edilmemelidir.

BM tarafından yapılan kadına şiddet tanımında şiddetin aile, toplum veya devlet kanalıyla yapılabileceğine dikkat çekilmiştir. (5)

Kadına şiddetin en sık görülen ve gizli kalan biçimi aile içi şiddettir. (6) Aile içinde kadına şiddet uygulayanlar sadece eşler veya birlikte olunan kişiler değil diğer aile bireyleri de olabilmektedir. (7) Ülkemizde bu kişiler genellikle babalar, amcalar, kardeşler, anneler ve benzerleridir.

Kadına yönelik aile içi şiddet kültürel, toplumsal ve ekonomik sınırları aşan evrensel bir problemdir. (7) Dünya Bankası verilerine göre, 15-44 yaş grubundaki kadınların tecavüz ve aile içi şiddete maruz kalma riski; kanser olma, trafik kazası geçirme ve sıtmaya yakalanma riskinden daha yüksektir. (8)

Kadına şiddet yaralanma, istenmeyen gebelikler, jinekolojik problemler, kronik pelvik ağrı, baş ağrısı, irritabl barsak sendromu gibi fiziksel sağlık problemleri ve depresyon,

anksiyete, post-travmatik stres sendromu, yeme bozuklukları, obsesif kompulsif bozukluk ve cinsel disfonksiyon gibi psikiyatrik sağlık problemleri ile sonuçlanabilir. Ayrıca ölümcül olan *suicide*, *homocide* ve HIV/AİDS gibi sonuçlarla da karşılaşmaktadır. (4)

Kadına yönelik aile içi şiddetin sonuçları sadece sağlık boyutunda değil, toplumsal boyutta da yaşandığından kadınlar temel haklarını kullanamamaktadırlar. (4) Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olan şiddet; kadınların aile içinde, iş hayatında, sosyal hayatta kendini gerçekleştirmelerine engel olmakta, kimi zaman eğitim, istediği kişi ile evlenme, boşanma, çalışabilme, miras alabilme gibi temel haklarından mahrum kalmaları ile sonuçlanmaktadır. Toplumda şiddet gören kadınların üretkenliğinin düştüşü, kazançlarının düştüşü ve iş bulma yeteneklerinin zayıfladığını gösteren çalışmalar mevcuttur. (9, 10) Kısaca, kadına uygulanan şiddetin sosyal ve ekonomik etkileri sadece kadınlarda değil toplumda da kendini göstermektedir. (7)

1.2 EPİDEMİYOLOJİ

1.2.A Dünyada durum:

Dünya genelinde kadına şiddet prevalansı yüksek rakamlarda seyretmektedir. DSÖ'nün 79 ülkeyi değerlendirerek kadına şiddete yönelik yayınladığı son raporda; dünya çapında kadınların %35,6'sının eş şiddetine ve/veya eş olmayan biri tarafından cinsel şiddete maruz kaldığı raporlanmıştır. Ayrıca evlenmiş ya da bir birlikteliği olmuş kadınların üçte birine hayatlarının herhangi bir döneminde eşleri tarafından fiziksel ve/veya cinsel şiddet

uygulanmaktadır. En yüksek oranların görüldüğü yerler ise Afrika, Doğu Akdeniz ve Güneydoğu Asya ülkeleri olarak belirtilmiştir. (11)

Yapılan diğer şiddet analizlerinde, eş tarafından uygulanan fiziksel şiddet oranı %13 ile %61 aralığında değişmektedir. Eş tarafından uygulanmayan fiziksel şiddet oranlarına bakıldığında ise bu oran %5 ile %62 arasındadır. Uygulayan kişilerin başta baba olmak üzere ailenin bireyleri olduğu gösterilmiştir. (12)

Diğer çalışmalarda da benzer oranlar verilmektedir. Yaklaşık 50 topluluğun değerlendirildiği araştırmalarda kadınların %10-50'sinin hayatlarının herhangi bir zamanında fiziksel şiddetle karşılaştıkları saptanmıştır. (1)

Kadınlara eş tarafından uygulanan cinsel şiddet oranı %6 ile %59 aralığındadır. Etiyopyalı kadınların üçte biri son 12 ay içinde eşi tarafından istekleri dışında cinsel ilişkiye zorlanmıştır. Eş tarafından uygulanmayan cinsel şiddet failleri yabancılar, erkek arkadaşlar ve erkek aile üyeleri olarak saptanmış olup, toplum genelinde cinsel şiddet oranları %1 ve %10 arasında değişmektedir. (12) Dünya genelinde yapılan bir başka analizde, erişkin kadınların ortalama %7'sinin eş olmayan biri tarafından cinsel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. (11)

Japonya'da şiddet gören kadınlar üstünde yapılan bir çalışmada, kadınların %8'inin sadece fiziksel şiddet, %57'sinin ise hem fiziksel, hem cinsel hem de psikolojik şiddet gördüğü saptanmıştır. (13) On ülkenin değerlendirildiği analizde cinsel şiddete, fiziksel şiddetin sıklıkla eşlik ettiği gösterilmiştir. (12) Bu çalışmalar cinsel şiddetin tek başına uygulanmadığını görüşünü destekler niteliktedir.

Şiddet gören kadınların %75'i eşleri tarafından şiddet görmektedirler. (12) ABD'de yapılan bir çalışma; bir kadının eşi tarafından öldürülme olasılığının, bir yabancı tarafından öldürülme olasılığının iki katı olduğunu göstermiştir. (14) Bir kişinin; evinde ve aile üyelerinden biri tarafından dövülme, taciz edilme, vurulma veya öldürülme ihtimali, ev

dışında ve yabancı biri tarafından dövülme, taciz edilme, vurulma veya öldürülme ihtimalinden çok daha yüksek olduğunu saptamış bir çalışma mevcuttur. (15)

Özetle, şiddet araştırmalarına göre kadınlar; tanıdıkları kişiler tarafından şiddet görmekte ve evlerinde, sokakta olduklarından daha fazla tehlike altındadırlar. (12, 16)

Psikolojik şiddet, nadiren fiziksel ve cinsel şiddette olduğu gibi sağlıkla ilgili sonuçlar yaratmadığından ve tanımlanması ile ölçülmesindeki belirsizlik nedeniyle saptaması daha zor olan şiddet türüdür. DSÖ verilerine göre kadınların %20-75'i son 12 ay içinde psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Bildirim yapan kadınların üçte ikisi psikolojik şiddet içeren davranışa bir kereden fazla maruz kaldığını belirtmiştir. (12)

Çocuk gelinler ise değinilmesi gereken diğer bir önemli konudur. UNİCEF verilerine göre Çin dışındaki gelişmekte olan dünya ülkelerde 15-19 yaş grubu kızların dörtte birinin evli olduğu saptanmıştır. Bu ülkelerde 20-24 yaş grubu kadınların üçte birinden fazlası 18 yaşından önce evlenmiştir. (17) Güney Asya ve Afrika sırasıyla %46 ve %37 oranlarıyla çocuk evliliklerinin en sık görüldüğü yerlerdir. Bu kadınların birçoğunun eğitimsiz, kırsal alanda ve fakir hanelerde yaşamakta oldukları dikkat çekmiştir. (18)

Kadınların insani haklarından mahrum bırakılmaları, ayrımcılık ve şiddete maruz kalmaları cinsel hayatları üzerinde de bir kontrol olması ile sonuçlanmaktadır. Günümüzde kadın sünnetleri (genital mutilasyon) azalmakla birlikte halen sürmektedir. 29 ülkeden alınan verilere göre günümüzde 15- 19 yaş kadın grubunun sünnet edilme oranı %36'dır. (19)

Kadına şiddetin vardığı son durak ve geri dönülmez nokta kadın cinayetidir.

Dünya çapındaki değerlendirmelerde, tüm kadın cinayetlerinin %38'inin erkekler tarafından işlendiği saptanmıştır. (11) Aldridge ve Browne'nin İngiltere İç İşleri Bakanlığı'ndan aldığı bilgilere göre, kadın cinayetlerinin faillerinin %37'sinin eş veya eski eş

olduğu saptanmıştır. (20) Kadınların kurban gittiği cinayetlerin %60'ının eş, eski eş veya aile üyeleri tarafından işlendiği saptanmıştır. (21)

Rus hükümetinin verdiği bir raporda her yıl ortalama 14.000 kadının eşi veya ailesinin bir üyesi tarafından öldürüldüğü belirtilmiştir. Bu rapor, birçok kurbanın sistematik istismar içinde olduğunu belirtmektedir. (22)

Avustralya, Kanada, İsrail, Güney Afrika ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan çalışmalarda kadın cinayetlerinin %40-70'inin, kurbanların eşleri tarafından işlendiği gösterilmiştir. Bu çalışmada sık olarak kurbanların istismar edici bir ilişki içinde oldukları gözlenmiştir. (12)

Özetle, bu cinayetlerin çoğunluğunda fail erkektir. Çoğu zaman kadının tanıdığı eş veya eski eş, babası, kardeşi olan kişilerdir.

Birleşmiş Milletler yayınladığı raporda; Bangladeş, Mısır, Ürdün, Lübnan, Pakistan, Türkiye gibi üçüncü dünya ülkelerinde aile içi kadın cinayetlerinin bir kısmının namus adına işlendiği belirtilmiştir. (4) Kadının 'iffetinin' ailenin onuru sayıldığı bu toplumlarda, kadının evlilik öncesi bir erkek ile - cinsel amaçlı olsun olmasın - ilişki içinde bulunması, ailenin onaylamadığı biri ile evlenmek istemesi, ailenin istediği kişi ile evlenmek istememesi ve hatta mağdur olduğu tecavüze uğraması gibi durumlarda; ailenin "suçlu" kadını cezalandırarak namusunu koruması gerektiği düşünülmektedir. Bazı toplumlarda bu cezalandırma ailenin bir erkek üyesi tarafından kadının öldürülmesi ile sonuçlanmaktadır. (4, 23)

2000 yılında, Birleşmiş Milletler dünya çapında namus cinayeti mağdurlarının 5000 kadına ulaştığını tahmin etmektedir. (24)

Mısır'da kadın cinayetlerinin %47'sinde, kadınların tecavüz sonrası bir akrabası tarafından öldürüldüğü görülmüştür. (25)

1.2.B Türkiye’de durum:

Türkiye’de kadına yönelik şiddet önemli bir sorunken, genel popülasyon üzerinde yapılan şiddet araştırmaları az sayıdadır. Son 10 yıl içinde yapılan birkaç kapsamlı çalışma, şiddetin boyutları ve alınabilecek önlemler konusunda yolumuza ışık tutmuşlardır.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet Türkiye’nin her yerinde, her eğitim ve gelir seviyesinde görülmektedir. (7, 26, 27)

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre durum dünyadan farksızdır. Evlenmiş ya da bir birlikteliği olmuş kadınların %39’una eşleri tarafından fiziksel şiddet uygulanmıştır. (7) Başka bir çalışma benzer şekilde, her üç kadından birinin fiziksel şiddete maruz kaldığını göstermektedir. (27) Kadına şiddet sadece eşler tarafından değil evlilik öncesinde aile tarafından da uygulanmaktadır. 15 yaş öncesi fiziksel şiddetin %75’i bir aile üyesi tarafından gerçekleştirilmektedir. (7)

Türkiye’de evlenmiş kadınların %15’i hayatlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. (7)

Psikolojik şiddete baktığımızda, evlenmiş kadınların %44’ü bu tür şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Evlenmiş kadınların %70’i ise eşlerinin her zaman nerede olduklarını bilmek istediklerini belirtmiştir. (7) Altınay ve Arat tarafından 2007’de yayınlanan bir çalışmada; her on kadından sadece birinin başka bir şehre ya da köye eşinden izin almadan gidebildiği, üçünün eşinden izin almadan ailesini ziyaret edebildiği ve dördünün eşinden izin almadan komşu ya da arkadaş ziyareti yapabildiği saptanmıştır. (27) Bu da kadınlar üzerinde bir şiddet türü olarak kontrolün ne kadar sık uygulandığını gözler önüne sermektedir.

Kadının aile gelirinden yararlanamaması, mal sahibi olamaması, parasına ya da banka kartına el konulması, kötü beslenmesi gibi çeşitli biçimlerde görebileceğimiz ekonomik şiddetin ise Türkiye’de yaygınlığı %36-40 olarak bildirilmiştir. (7, 27)

Manisa’da yapılan bir çalışmada; kadınların yaklaşık yarısının çocukluk ve gençlik döneminde şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Evli olan kadınlarda evlilik sürecinde üçte birinin aile içi şiddete maruz kaldığını, bu grubun da üçte ikisinin sözel şiddet gördüğü belirlenmiştir. (28)

Hayatlarının herhangi bir döneminde fiziksel şiddet görmüş evlenmiş kadınların yaklaşık yarısı vurma, tekme atma, boğazını sıkma, bıçak ya da ateşli silah kullanma gibi ölümle sonuçlanabilecek ağır şiddet biçimlerine maruz kalmışlardır. Fiziksel ya da cinsel şiddet gören evlenmiş kadınların yaralanma oranı %24 bulunmuştur. Bu da aslında şiddet görmenin sonucu olarak yaralanmanın ciddi bir ihtimal olabileceğine dikkat çekmektedir. Kadın ölümleri de bu sonuçlardan biridir. (7)

Şiddete bağlı kadın ölümleri ile ilgili elimizdeki bilgiler kısıtlıdır. Adalet Bakanlığı verilerine göre; kadın cinayetlerinin 2002'den, 2009'a kadar %1400 oranında artmış ve 2002'de 66 kadın öldürülürken, bu sayı 2009'un ilk 7 ayında 953'e ulaşmıştır. (29)

Sadece medyaya yansıyan cinayetlerin sayıldığı resmi olmayan sitelerde, 2010’da 210 kadının ve 2011’de 257 kadının erkekler tarafından öldürüldüğüne dair veriler mevcuttur. (30) Kadın cinayetleri konusunda sistematik verinin toplanmaması şiddetin üzerinin kapanmasının bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Tüm bu rakamlar göz önünde bulundurulduğunda erkek şiddetinin giderek arttığı dikkat çekmektedir.

Namus cinayetlerine gelince; ülkemizde namus cinayetleri tıpkı diğer cinayetler gibi medyada görünür bir hal almıştır. Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığının verilene göre 2003 – 2007 yılları arasında töre ve namus cinayeti nedeniyle ölenlerin sayısı 1100’ü aşkındır.

(31) Namus algısı sıklıkla erkekler, bazen de aile büyüğü kadınlar tarafından tanımlanmaktadır. Aile büyükleri çevrenin itibarlı din üyelerine danışarak namus kavramını şekillendirirler de, yetiştikleri toplumdan beslenerek tanım son halini almaktadır. (32) Namus çoğu zaman kadın cinselliği ve bedeni üzerinden tanımlanmaktadır. Erkeğin kadını ve cinselliğini kontrol altında tutması kendi namusunu belirlemesinde önemli bir adım olarak görülmektedir. Erkekler kızlarını, eşlerini ve annelerini kısıtlayarak kimi zaman da “suçlu/adı çıkan” kadını öldürerek namuslarını korumaktadırlar. Bir kadının bir erkekle görüşmesi, onunla sinemaya gitmesi, hatta radyodan parça isteğinde bulunması bile namus cinayetlerine neden olabilmektedir. (33)

Namusun temizlenmesi için; berdel, kadının bulunduğu evin terk edilmesi, yakın akraba biri ile evlendirilmesi gibi cinayetten daha “barışçıl” olan çözümlerde bile kadın bir nesne olarak görülmekte ve mağdur konumuna düşmektedir. (33)

Son yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde artan kadın intiharlarının, töre baskısı nedeniyle olduğu gerçeği dikkat çekmektedir. Bu intiharların bir kısmı da sadece toplumsal baskıdan ötürü değil, doğrudan intihara zorlama şeklinde olmaktadır ki, bu da namus cinayetleri kapsamında değerlendirilmelidir. (34)

1.3 AİLE İÇİ ŞİDDETE İLİŞKİN KURAMLAR:

1.3.A Psikiyatrik/Psikopatolojik Model (Mikroanaliz):

1.3.A.1 Psikanalitik kuram: Saldırganlık ve şiddetin içgüdüsel bir davranış olduğunu savunan ilk isim Sigmund Freud’tur. Freud insanda libidinal dürtüleri kapsayan,

daha büyük bir yaşam dürtüsü (Eros) ve canlı organizmanın, iç gerilimi daha düşük olan cansız, inorganik duruma yönelişini tanımlayan ölüm dürtüsü (Thanatos) olmak üzere iki temel dürtünün olduğunu ileri sürmüştür. (35) Frued'un Melanie Klein gibi bir grup takipçisi ölüm dürtüsünü saldırganlık dürtüsü ile eş tutmuşlardır. Kısacası saldırganlık her an boşalmayı bekleyen doğuştan gelen bir dürtü olarak yorumlanmıştır. (36) Başka bir grup takipçisi ise ölüm dürtüsünün içsel ile dış dünya arasındaki uyum arayışı olduğunu vurgulamaktadır. Uyumun, içsel gerilim ile cansız olan nesne arasında sağlanması, özetle gerilimin sıfıra yakın olmasıdır. Aranılan uyum ise ölümden başka bir şey değildir. Freud hiçbir yerde bu dürtüyü ölme ya da öldürme dürtüsü olarak ele almamıştır. (37) Ölüm dürtüsü aslında öznenin kendi bildiği gibi ölmek istemesidir. (35) Kişinin kendi varlığını sürdürme mücadelesi, güç isteği, nesneyi ele geçirme çabası başka bir deyişle kendi bildiği gibi ölmek istemesinin önündeki engeller saldırganlığa neden olmaktadır. (37)

Özetle, psikanalitik kuram şiddetin temeli olan saldırganlığı, ölüm dürtüsünün iki farklı yorumu nedeniyle farklı açılardan değerlendirir. Birincisi ölüm dürtüsünün öznenin kendine zarar vermemesi için dış dünyaya yönlendirilmesidir. Bu görüş saldırganlığı bir içgüdü olarak ele alır. Daha kapsamlı değerlendiren ikinci görüş ise iç ve dış dünya arasındaki homeostazis sağlanmasına engel olan durumlar saldırganlığa neden olur yorumudur.

1.3.A.2 Psikobiyolojik Bakış: Bazı kişilik özelliklerini neden olarak gösteren bu açıklama, bu özelliklerin bireyin eşine karşı saldırgan tutumlara neden olduğunu savunmaktadır. Testosteron ve diğer hormon seviyelerinin, alkolizmin, beyin anormalliklerinin ve zihinsel hastalıkların kişiyi şiddete yatkın hale getirdiğini belirtmektedir. (38)

1.3.B Sosyopsikolojik Model (Mezoanaliz):

Sosyopsikolojik model sadece bireyi değil, ailedeki bireylerle, çevreyle olan ilişkilerini ve etkileşimlerini de değerlendirmektedir. (38)

1.3.B.1 Travmatik bağlanma: Bu teori, istismarcı ile mağdur arasında bir bağlanma olduğunu vurgular. Bu bağlanma istismarın istemeden sürmesine neden olan bilişsel çarpıtmalar ve davranış stratejileri ile karakterizedir. Bu teori özellikle ensest vakalarını açıklamakla birlikte, eş şiddetine de entegre edilebilir. Failin şiddet uygulamadığı zamanlarda aşırı hassas davranması da bu travmatik bağı güçlendirir. Hem fail hem de mağdur suçluluk, sorumluluk, güç ve güven gibi güçlü bilişsel çarpıtmalar yaşayabilmektedir. Örneğin, hem fail hem de mağdur yaşananlar için kendini suçlayabilir. (38)

1.3.B.2 Stres Kuramı: Ekonomik, sosyal veya kişisel nedenlerle artan stres, aile içi şiddet ihtimalini arttırmaktadır. Sosyal izolasyon, alkol veya madde kullanımı veya önceki davranışın pişmanlığı kişide stres düzeyini artırır bu da şiddet davranışını ortaya çıkarmaktadır. (38)

1.3.B.3 Kaynak Kuramı: Bu teoriye göre, birey aileye ne kadar çok kaynak getirirse o kadar güçlü olmaktadır. Bu güç ona daha fazla karar verebilme, sorumluluk alma, istekleri için diğer aile üyelerini zorlama gibi haklar verebilir. Geleneksel olarak ailede erkeğin pozisyonu da budur. Bu teorinin yazarı olan Goodie, kısıtlı kaynağa sahip erkeklerin, fazla kaynağa sahip erkeklere göre otorite sağlayabilmek için daha çok şiddet uyguladığını gözlemiştir. (38) Gelles, eğitim düzeyi, iş prestiji ve geliri düşük, kişilerarası ilişkilerde yeteneksiz bir erkeğin, evde otoritesini sağlayabilmek için şiddet uygulamayı seçebileceğini söylemektedir. (15)

1.3.B.4 Değiş-tokuş/Sosyal Kontrol Kuramı: Bu teori, aile içi şiddeti insan davranışının temeli olan ödül arama ve cezadan kaçınma ile açıklamaktadır. Gelles “İnsanlar aile üyelerini döverler, istismar ederler, çünkü bunu yapabilirler.” diye belirtmiştir. (15)

Ödülün, şiddetin olumsuz sonuçlarından daha fazla olduğu durumlarda, etkin sosyal kontrolün olmadığı (polis gibi) durumlarda, sosyal ve ailesel yapının sosyal kontrolü azalttığı (aile mahremiyeti, şiddetin gizlenmesi vb.) durumlarda yarar zarardan daha fazla olacağından aile içi şiddet artmaktadır. (15)

1.3.B.5 Öğrenme Kuramı:

a- Sosyal- Bilişsel kuram: Bandura; bir davranışın gerçekleştirilmeden de model alma yoluyla öğrenilebileceğini belirtmektedir. Gözlemleyerek de bir davranışın sonucuna ilişkin beklentiler edinilebilir. Bir davranış ortaya koyarken ödül beklentisi davranışın olasılığını artırırken, ceza beklentisi azaltmaktadır. (39) Bu kuram şiddeti de böyle açıklamaktadır. Özetle, şiddet çevreden öğrenilmekte ve sonunda ödül getirdiğinin bilinmesi hayata daha kolay geçmesine neden olmaktadır.

b- Yapısal Öğrenme Kuramı: Şiddeti açıklamak için kullanılan bir diğer öğrenme kuramı da yapısal öğrenme kuramıdır. Şiddet eylemi sonucunda edinilen kazanç ya da kayıpların, yeni davranışın gerçekleşmesinde etkili olduğu öne sürülmüştür. Dolayısıyla kazanç edinilecekse şiddet uygulama olasılığı artmaktadır. Bu kuram biyolojik etmenlerle bütünleştirilmiştir. Kazanç veya kaybın değerlendirilmesinde fizyolojik uyarılmanın ve zekâ gibi faktörlerin etkin olduğu söylenmektedir. Bu kuram; zeka geriliği, dürtüsellik, sosyal izolasyonu olan veya fizyolojik uyarılması olmayan insanların şiddete daha yatkın olduğunu varsaymaktadır. (40)

1.3.C Sosyokültürel Model (Makroanaliz)

1.3.C.1 Ataerkil/Feminist kuram: Bu teori, aile içi şiddeti toplumun yapısının bir sonucu olarak görmektedir. Kuramcılara göre; tarih boyunca erkekler kaynaklara, iş hayatına, eğitime, topluluklara ve statüye daha fazla ulaştıklarından, kadınlar üzerinde güç sağlayabilmişlerdir. Bu toplumsal cinsiyetçi yapı halen sürmektedir, günümüzde kadınlar işgücüne katılabilse bile ucuz işgücü olarak kullanılmaktadırlar. (38)

Bu kuram, neden sadece bazı erkeklerin şiddet uyguladığı, bazılarının ise uygulamadığını ve homoseksüel birlikteliklerdeki şiddeti açıklayamamaktadır. (38, 41) Ayrıca bu kuram, toplumda kadınların daha aktif rol alması ile değişen toplumsal yapıyı hesaba katmamaktadır. Bu kuram bütünüyle bugün için geçerli değildir. (38)

1.3.C.2 Şiddet Kültürü Kuramı: Bu kuram şiddeti 2 ayrı bakış açısıyla açıklamaktadır. Birincisi, kültürel olarak şiddetin kabulü ile ilgilidir. Toplumda çatışmaların çözümü, amaca ulaşmak veya var olan durumun devamlılığı için şiddet kabul gören bir araçsa, aile içinde de kullanımı sıktır. Video oyunları, televizyon, oyuncaklarda olduğu gibi, herkesin katlanabileceği bir şiddet miktarı vardır. Dolayısıyla toplumda bu şiddetin kabulünün aileye yansması aile içi şiddet şeklinde olabilmektedir. İkinci bakış açısı ise şiddet alt kültürüdür. Bazı kültürel normlar toplum içinde değişmekte ve bazı alt kültürler şiddet kullanımını değerli bulup, onaylayabilmektedir. (38)

1.3.C.3 Yapısal Kuram-Çevresel Gerilim Kuramı: Bu kuram, toplumdaki yapısal eşitsizliklere değinmektedir. Fakirlik, etnik farklar, sosyokültürel durumlardaki eşitsizlikler aile içi şiddete yakınlık yaratmaktadır. (38)

1.3.D Çok Boyutlu Modeller:

Psikiyatrik/psikopatolojik, sosyopsikolojik ya da sosyokültürel modellerden hiçbiri tüm şiddet örneklerini açıklayamamaktadır. Şiddetin her seviyedeki değerlendirmesi önemli olduğundan, tüm modeller göz önünde tutularak çok boyutlu modeller geliştirilmiştir.(38)

1.3.D.1 Genel Sistemler Kuramı: Bu kuram, tüm diğer teorilerin bakış açısını bir araya getirerek şiddete açıklama getirmeye çalışmaktadır. Psikolojik, sosyopsikolojik ve sosyolojik faktörleri göz önünde bulundurarak çok boyutlu bir yaklaşım getirmiştir. Bu teoride aile ve çevre birbirleri ile etkileşim halinde olan iki sistem olarak tanımlanmıştır. (38)

Straus, aile içi şiddeti, bir sistemler ürünü görmekte ve bu ürünün aile sisteminde sürdürülebilir, azaltılabilir veya artırılabilirdiğini ifade etmektedir. (42)

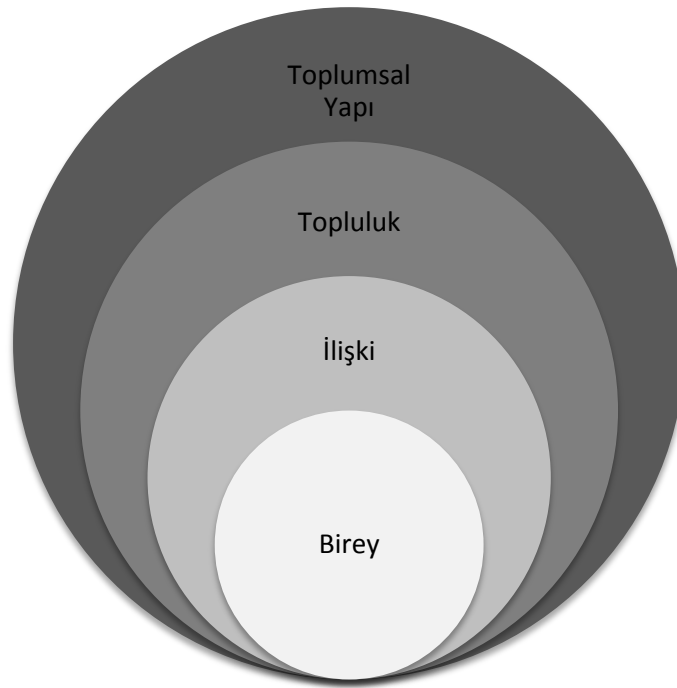
İki sistemin birbirleriyle etkileşim içinde olmaları için açık sistemler olmaları gerekir. Örneğin ailenin sosyal izolasyonunun olduğu kapalı bir sistemde, kadının desteği ve şiddetin toplumda bir yankısı olamadığından, şiddet sürmeye devam eder. (38)

Bu teori, etkileşim içindeki sistemlerde, aileye gelen bir uyaran veya girdi olduğunu, ailenin ise çevreye geri dönen bir yanıtı veya çıktısı olduğunu önermektedir. Ailenin bu yanıtları pozitif veya negatif geri besleme şeklinde olabilmektedir. Pozitif geri beslemede şiddet artmaktadır ve çevre tarafından pekiştirilmektedir. Negatif geri beslemede aile kararlılığını korumaktadır ve şiddeti katlanılabilir seviyelerde tutmaktadır. (38, 42)

Genel sistemler kuramı, birçok değişkeni ve bunların etkileşimini içermesi nedeniyle diğer kuramlara göre daha geniştir. Fakat bu karmaşıklığı bilimsel olarak test edilebilirliğini düşürmektedir. (38)

1.3.D.2 *Ekolojik model*: Tek bir faktör ile şiddeti açıklamak mümkün değildir. Şiddet; bireyin, ilişkisinin, sosyal, kültürel ve çevresel faktörlerin birleşiminin bir sonucudur. (Bknz. Figür 1)

Bireyin biyolojik ve demografik faktörleri, dürtüselliği, düşük eğitim düzeyi, daha önce şiddet uygulamış olması veya görmüş olması, madde/alkol kullanımı bireyin şiddete eğilimini belirleyen faktörlerdir. İlişkiye dair ise, hiyerarşik sosyal ilişkilerin şiddet olasılığını arttırdığı bilinmektedir. Ayrıca komşuluk ilişkilerinin olmaması, toplulukta heterojenite, popülasyon yoğunluğu, işsizlik oranının yüksek oluşu şiddet ile ilişkilendirilmektedir. Toplumsal yapı da şiddet üzerine etkili bir diğer faktördür. Şiddetin bir çözüm yöntemi olarak görüldüğü ve erkek egemenliğinin olduğu toplumlar şiddetin görülme ihtimalini arttırmaktadırlar. (23)

Figür 1. Şiddetin Ekolojik Model ile Açıklanması [23]

Özetle, bir topluluktaki her bireyin şiddet uygulamaması, her bireyin şiddet görmemesi veya bazı topluluklarda şiddetin daha fazla görülmesini ancak multifaktoriyel bir yaklaşım olan ekolojik model ile açıklamak mümkündür.

Bu çalışmalar ve modeller şiddetin sadece zaman ve mekanla ilişkisi olmayan bireye özgü bir eylem olmadığını içinde yaşanılan toplumsal yapı, kültür, iktidar ilişkileri ve rollerinin dağılımının da şiddetin yoğunluğu ve uygulanma şeklini, hedeflerini etkileyebildiğini göstermektedir.

1.4 TOPLUMSAL CİNSİYET ÇERÇEVESİNDEN AİLE İÇİ ŞİDDET:

Toplumsal cinsiyet, fiziksel farklılıklarımızı ortaya koyan biyolojik cinsiyetten ayrı olarak, sosyokültürel temelli farkları temsil etmektedir. Toplumun kadın ve erkek olmaya yüklediği anlamları ve beklentileri ifade eder. (43) Simone de Beauvoir’ın “kadın doğulmaz, kadın olunur” sözü toplumun yaptığı atıflarla cinsiyetin şekillendiğini vurgular niteliktedir. (44)

Toplumun kadına biçtiği roller toplumda kadının sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda erkeğe göre düşük konumda olmasına yol açmaktadır ki bunun ismi *cinsiyet ayrımcılığıdır (cinsiyetçilik)*. Cinsiyetçilik, kadını yönetme, kontrol etme, değersizleştirme veya seks objesi olarak görme gibi düşmanca olabileceği gibi, kadını koruma, yardıma muhtaç ve güçsüz gören korumacı cinsiyetçilik olarak da karşımıza çıkabilir. (43)

Ataerkil düzenin kadınlara biçtiği bu düşük statü, cinsiyete dayalı şiddet ortaya çıkmasında etken olabilir. Şiddetin temeli olarak değerlendirilebilir. Cinsiyete dayalı şiddet; fetüs cinsiyetine göre doğuma karar verme, başlık parası ile evlendirme, okula göndermeme,

fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik istismar ve ihmal, tecavüz ya da namus cinayetleri şeklinde görülebilir. (45)

Toplumda cinsiyet rolleri nedeniyle şiddet gören sadece kadın değildir. (46) Toplumda erkek için de, ailesini en iyi koşullarda yaşatma, ekonomik güç elde etme, başarılı olma, güçlü olma, “kadın gibi olmama” gibi normlar vardır. (43) Namus cinayetlerinde suçtan bağımsız olarak toplumsal yapı ve cinsiyet rejiminin erkeği suça ittiğini de göz önüne almak gerekli görünmektedir. Fakat bu örneklerde erkek topluma kendi gücünü kanıtlama, kendini kabul ettirme ve kadını kontrol amacı güderek toplumdan cinsiyete dayalı şiddet görmektedir. (46) Ancak bu tür açıklamaların var olan şiddeti meşrulaştırmaları riskini de unutmamak gerekir.

1.5 RİSK FAKTÖRLERİ:

Ampirik kanıtlar, eşlerine şiddet uygulayan erkekler ile eş cinayeti işleyenlerin farklı olmadığını göstermektedir. (20)

Ölümle sonuçlanan aile içi şiddette, şiddetin zamanla sıklığının ve şiddetinin arttığı görülmektedir. (47) Eş cinayetlerinin öncesinde aile içi şiddetin varlığı bilinmektedir. (48-51) Dolayısıyla kadın cinayetleri ile aile içi şiddet için risk faktörlerini değerlendirilirken ayrı unsurlar olarak değil, cinayetlerin öncülü olan aile içi şiddet ile bütüncül olarak değerlendirilmesi faydalıdır. (16)

Eş cinayetleri göz önünde bulundurulduğunda bu ölümlerin rastgele veya kendiliğinden olmadığı açıktır. (47) Aile içi şiddetin ve cinayetin önüne geçebilmek için bu unsurların ve arttıran faktörlerin anlaşılması faydalı olacaktır. (20)

Literatürde şiddete etki eden faktörler değerlendirilirken bireysel faktörlere, sosyal ve kültürel nedenlerden daha çok değinildiği dikkat çekmektedir. (23) Şiddetle ilgili risk faktörleri değerlendirilirken bireysel, ilişkiye ait, topluluğa ait ve kültürel özellikler birlikte ele alınmalıdır.

1.5.A Bireye ait Özellikler:

1.5.A.1 Sosyodemografik Faktörler: DSÖ raporunda, Black ve arkadaşlarının derlemesine atıfta bulunarak sosyodemografik faktörlerden genç yaş ve düşük gelirin eşe fiziksel şiddet uygulama riskini tutarlı olarak artırdığından bahsetmişlerdir. (23, 52)

Fakir bir ailede büyümek ve düşük akademik başarı eş fiziksel şiddeti için güçlü yordayıcılardır. (53) Campell yaptığı kapsamlı bir çalışmada erkeklere ait sosyodemografik verilerden sadece işsizliği, eş cinayeti için bir risk faktörü olarak saptamıştır. (54)

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün yaptığı çalışma; kadının donanımının şiddetten kaçmaya yetmediğini, her eğitim düzeyinde, her sosyoekonomik düzeyde kadını bulduğunu söylemektedir, şiddeti engelleyebilmek için toplumsal olarak değişimin gerektiğini vurgulamıştır. (7)

1.5.A.2 Aile içi şiddetin tanığı/kurbanı olma: Sosyal öğrenme kuramına göre, çocuk her isteğini alabilmesi, otorite sağlayabilmesi ve anlaşmazlığı çözebilmesi için evdeki şiddeti bir yol olarak öğrenmektedir. (55)

İstismar ya da ihmale uğrayan çocuklar saldırganlık, dissosiyasyon gibi yetersiz başa çıkma stratejileri geliştirmiştir. İlişkileri dahil tüm hayatla ilgili problem çözmede başarısız olmaktadır ve bu yetersiz stratejileri kullanmaktadırlar. (56)

Aile içi şiddete maruz kalan çocukların, aile içi şiddet uygulama olasılığının yüksek olduğunu vurgulayan birçok çalışma vardır. (23, 57-60)

Türkiye’de de ailesinde çocukken/gençken şiddet gören ya da şiddete tanık olan kadınların kendi ilişkilerinde şiddete maruz kalma, erkeklerin ise şiddet uygulama riski daha yüksektir. Bu durum şiddet döngüsü olarak bilinir. (7, 26, 27)

Eş cinayeti işleyenlerin de, istismarcı bir babaya sahip oldukları ve uzun süre baba yoksunluğu yaşadıkları dikkat çekmiştir. Baba oğul ilişkilerinin olmadığı ya da problemli olduğu bilinmektedir. Fakat aile içi şiddet görülen bir evde büyümek her zaman şiddet uygulayacak bireyler yetişmektedir anlamına gelmez, birçok başka faktör etkisi ile birey babayı rol model almaktan vazgeçebilir. (47)

Ayrıca, suçlu bir babaya, dağılmış bir aileye ve ebeveyn ile zayıf ilişkilere sahip olmak daha sonra eş şiddeti uygulamak için risk faktörleridir. (61)

1.5.A.3 Aile içi şiddet uygulama öyküsü: 1991-1993 yıllarında işlenmiş 586 kadın cinayetinin analizinde kadınların %67’sinin öncesinde aile içi şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. (48) Kadın cinayetleri mağdurlarının %67’sine, cinayet girişiminde bulunulan kadınların ise % 71’ine son 1 yıl içinde fail tarafından fiziksel şiddet uygulandığı saptanmıştır. (49)

İngiltere’de yapılan bir çalışmada eş cinayeti faillerinin yaklaşık %60’ı daha önce de kurbanı şiddet uyguladığı görülmüştür. (50) Daha önce şiddet öyküsü Avustralya’daki çalışmada da görülmektedir, buradaki eş cinayetlerinin yaklaşık %40’ında eskiden olan eş şiddetinin de varlığı saptanmıştır. (51)

Eş cinayetlerinin majör risk faktörü önceden var olan aile içi şiddettir. (62) Şiddetin tekrar eden döngüsünü ve cinayetin öncülü olduğu gözlemlerini Adams şu şekilde

paylaşmıştır; “Ölümle sonuçlanan ilişkilerin, gidişatında benzer noktalar bulmak mümkündür. İlk şiddet görüldüğü an kurbandan af dileme ve tekrarlamayacağına dair sözler verilmekte iken, zamanla şiddet devam eder ve af dilemek yerine kurbanın suçlandığı bir süreç söz konusudur. Bu sürecin sonunda kurban memnuniyetsizliğini ve ilişkiyi sonlandırmakla ilgili konuşmaktadır. Bu dönem şiddet açısından iyi gözlenmelidir. Bu dönemde şiddet arttığı gibi, eşin, eşin ailesinin, çocukların öldürülme ile tehdidi başlayabilmektedir. Zamanla şiddetin artan dozu ve tehditler eşinin yardım aramasına ve ilişkilerini sürdürmeye yetmediğinde, birçok fail eş öldürmenin doğru tercih olduğunu düşündüğünü söylemektedir.” . (47)

Önemli bir diğer nokta ise eş şiddeti nedeniyle tutuklanma olması, eş cinayeti üzerinde koruyucudur, riski azaltmaktadır. (54)

Tüm bu sonuçlar değerlendirildiğinde, cinayet için en anlamlı risk faktörünün aile içi şiddet olduğu sonucuna varılabilir. Ayrıca, şiddetin, küçük vurmalar ve tokatlarla başlayan, sonrasında ise ölümle sonuçlanabilen vahşice silahla vurma, boğma gibi davranışlarda artarak devam eden “sürekli bir durum” olduğuna dikkat çekmek gerekmektedir. (16)

Kısacası aile içi şiddetin varlığı sadece homosid için değil, aile içi şiddetin tekrarı açısından da bir risk faktörü olarak değerlendirilebilir.

1.5.A.4 Silah bulundurma: Amerika’da sığınma evlerinde 600.000 kadınla yapılan bir çalışmada eğer evde silah varsa şiddet uygulayan erkeklerin üçte ikisi bu silahı korkutmak, tehdit etmek ve zarar vermek için kullandıkları saptanmıştır. Silah bulundurmayan faillere göre 8 kat daha fazla silahla eşlerini tehdit etmişlerdir. (63)

Evde silah bulundurmak, bir aile üyesi tarafından öldürülme riskini 2,7 kat arttırmaktadır. (64) Ateşli silahın ulaşılabilir olması eşin silahla tehdit edilme ihtimalini 5 kat ve silahla öldürülme ihtimalini 8 kat arttırmaktadır. (54) Adams’ın çalışmasında eş cinayeti

faillerinin %45'i cinayetlerini silah ile işlemişlerdir. Yapılan görüşmelerde birçok fail silah olmasaydı, eşlerini öldürmemiş olabileceklerini vurgulamıştır. (47)

Avusturalya'da eş cinayetlerinin %40'ında kesici- delici alet, %22'sinde ateşli silah, %22'sinde ise vücutla güç kullanımı saptanmıştır. (65)

ABD'nin kadın cinayetleri açısından 25 ülke ile kıyaslandığı bir çalışmada, ABD'de kadın cinayetlerinin 5 kat daha fazla olduğu ve evde silah bulundurmanın da 11 kat daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu çalışma silah ulaşılabilirliği ile kadın cinayetleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. (66) ABD'de 2005 yılında işlenen kadın cinayeti incelendiğinde ise, bu ölümlerin %52'sinin ateşli silahlar vasıtasıyla olduğu gösterilmiştir. (67)

Silah bulundurmanın yasalarla zorlaştırıldığı bir ülke olan İngiltere'de İç İşleri Bakanlığı'nın verdiği bilgiler doğrultusunda kadınların daha çok boğularak öldürüldüğü dikkat çekmektedir. (20, 47) Silah bulundurma ile ilgili yasal düzenlemelerin bu cinayetleri azaltabileceği önerilmektedir. (47)

1.5.A.5 Ruhsal hastalık: İngiltere'de eş cinayetleri üzerine yapılan bir çalışmada faillerin %27,5'i ruhsal sağlık problemleri yaşamaktayken, diğer cinayet faillerinin de benzer orana sahip oldukları dikkat çekmiştir. (50) Geniş çaplı bir başka araştırmada ise ruhsal hastalık ile eş cinayetleri arasında anlamlı bir ilişki saptayamamıştır. (54)

Eş faillerinin şiddet eylemi öncesinde, %46'sının bir ruh sağlığı çalışanı ile en az bir kez görüştüğü, %33'ünün ise alkol- madde tedavi programlarına başvurmuş oldukları dikkat çekmektedir. (68)

Bu başlık altında kişilik bozukluklarını ve alkol/madde kullanımını değerlendirmek gereklidir.

1. Kişilik bozuklukları: Eş cinayet girişiminde bulunmuş şiddet uygulayan erkeklerde kişilik bozuklukları daha çok görülmektedir. (20) Antisosyal ve sınır kişilik bozuklukları eş şiddeti uygulayan erkeklerde sık bulunur. (16, 52)

Eş şiddetinin sıklığı ve miktarı ile kişilik bozukluğu ilişkisini araştıran bir başka çalışması ise sınır kişilik örgütlenmesi ile şiddet arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. (69)

Eş cinayetlerinin işleniş tarzı ile kişilik bozuklukları arasında da bir ilişki tespit edilmiştir. Aşırı kontrolcü ve bağımlı kişilerin uzlaşma sağlanamadığında ya da kadın ayrılmak istediğinin sinyallerini verdiğinde eş cinayeti işledikleri, antisosyal kişilik bozukluğu olanların ise maddi kazanç gibi nedenlerle planlı eş cinayeti işledikleri dikkat çekmiştir. (70) Adams, antisosyal kişilik bozukluğu olan bu grubu kazanç güdülü olarak tanımlamakta ve bu cinayetlerin mülk, para ve diğer maddi kazançlar düşünülerek işlendiğini söylemektedir. (47)

2-Alkol/madde kullanımı: Alkol de dahil olmak üzere tüm maddelerin beyin üzerine kısa ve uzun süreli etkileri vardır. Bu etkiler geçici olabileceği gibi kalıcı da olabilir. (16)

Alkol nedeniyle beyinin yıkıma hassasiyeti artmaktadır. Beynin serebral korteks ve limbik sistem, hipotalamus gibi subkortikal bölgeleri alkolden zarar görmektedir. Özellikle prefrontal korteks hasarlarında davranışlarda ciddi düzeyde bozulmalar görülmektedir. Prefrontal korteks, planlama, davranışları düzenleme, istenmeyen veya gereksiz davranışları inhibe etme, iyi yargılama ve problem çözme becerileri için gereklidir. Prefrontal korteksin alkol nedeniyle zarar görmesi bazı davranışlardaki inhibisyonun kalkmasına neden olabilmektedir, bu da kişiyi dürtüsel ve uygunsuz davranmaya itmektedir. (71) Şiddet de bu davranışlardan biridir. Yeni çalışmalar alkoliklerde sözlü olmayan duygusal ipuçları ve yüz ifadeleri gibi duygusal işlemede bozulmalar saptanmıştır. Bu da kişiler arası iletişimde yaşanan zorluklar ile ilişkilendirilmiştir. (72, 73)

Ayrıca alkol ve madde etkisi altında bulunan kişilerde mantıksız düşünceler ile anlamsız kıskançlıkta artış gibi belirtiler çıkabildiği gözlenmiştir. Bu da eş çatışmalarına neden olabilmektedir. (16)

Yapılan bir suç analizi, alkol etkisi altında olanlarda risk alma davranışında artış olduğundan, alkol etkisi altında olmayanlara göre şiddet içeren ve içermeyen tüm suçları daha fazla işledikleri saptanmıştır. (74)

Kadın cinayeti failleri ile diğer cinayetlerin faillerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada, kadın cinayeti faillerinde alkol ve madde kullanımının yüksek olduğu saptanmıştır. Fakat diğer faillerdeki alkol ve madde kullanımının, eş cinayeti faillerine göre yüksek olduğu saptanmıştır. (50)

Eş şiddeti mağdurları tarafından verilen bilgilerin değerlendirildiğinde şiddet uygulayan eşlerin metamfetamin (%9), kokain (%12), alkol (%53) kullanımının olduğu saptanmıştır. (75)

Metamfetamin, kokain, alkol, esrar kullanımının literatürde eş şiddetini artırdığı ile ilgili çalışmalar olmakla birlikte güçlü bir yordayıcı olarak değerlendirilebileceği vurgulanmıştır. (76-78) Madde kullanımının eş cinayetleri ile de ilişkili olduğu gösterilmiştir. (54)

Failin alkol probleminin eş şiddetini 8 kat, eş cinayeti ya da teşebbüsünü ise 2 kat arttırdığı gösterilmiştir. (68)

31 eş cinayeti faili ve 20 eş öldürme girişimi mağduru ile yapılan görüşmelerde; faillerin %61'inin ağır madde kullanıcıları olduğu saptanmıştır. Eş tarafında öldürülme girişiminde bulunan kadınlar ise eşlerinin %75'inin alkol ve/veya madde kullandığını

söylemektedirler. Bu çalışma günlük alkol ya da madde kötüye kullanan şiddet uygulayan erkeklerde, *homocide* riskinin dramatik olarak arttığını belirtmektedir. (47)

Alkolizm tedavi programına alınmış eş şiddeti uygulayan erkeklerle, eş şiddeti tedavi programına alınmış erkeklerin değerlendirildiği bir çalışmada, erkeklerin alkol aldıkları günler, almadıkları günlere kıyasla 8-11 kat daha fazla şiddet uyguladıkları saptanmıştır. (79)

Ayrıca, alkol tedavi programına alınmış şiddet uygulayan erkeklerin uyguladıkları eş şiddetinde anlamlı bir düşme saptanmıştır. (80)

Tüm bu bulgular ışığında alkol/madde etkisi altında olması yada kronik kullanıcı olması kişinin şiddet uygulama hatta ölüme neden olma gibi sonuçlarla karşılaşma riskini arttırmaktadır.

1.5.B İlişkiye ait özellikler:

1.5.B.1 Medeni durum: Birlikteliğin yasal boyutu da şiddet üzerine etkili bir faktördür. Nikahsız ilişkilerde ölümcül olan ve olmayan şiddetin evliliklerden daha fazla olduğunu gösteren veriler vardır. (20)

1.5.B.2 Ayrılık: Eşi ile yaşadığı şiddet içeren ilişkisinden ayrılmak isteyen kadınların cinayet kurbanı olma riski artmaktadır. Bu dönem dikkatli izlenmelidir. Kadınlar bu açıdan uyarılmalı ve dikkatli davranmalıdır. (54, 70, 81, 82) Eğer kadın, herhangi bir nedenle ayrılmak istiyorsa cinayet riski 4 kat, başka bir birliktelik için terk ediyorsa 5 katına çıkmaktadır. Eş kontrolcü bir bireyse ve ayrılık birlikte yaşadıktan sonra oluyorsa, eş cinayeti riski 9 katına çıkmaktadır. (54) Eş tarafından öldürme riski en yüksek grubun eşinden ayrılmış olanlar olduğu vurgulanmaktadır. (81)

Ayrılıktan sonra öldürölme riski hep yüksek kalmamaktadır, en yüksek risk ilk bir yıl içindedir. (62) Ayrılığa verilen bu tepkiyi, Dutton bağlanma kuramı ile açıklamıştır. Sevgiden yoksun bırakılmış ve güvenli bağlanamamış çocukların güven ilişkisi kurmayı bilmedikleri ve yalnız kalamadıkları dikkat çekmektedir. Erişkin yaşamda, bu bağımlılık nedeniyle eşlerine karşı öfke beslediklerini, ayrılık anksiyetelerini yatıştırabilmek için eşlerine aşırı kontrol ve çevreden yalıtım uyguladıkları belirtilmektedir. Eşlerinin direnmesi halinde ise bu kişilerin saldırdıklarını belirtmiştir. (83)

1.5.B.3 Gebelik ve çocuk: Kadına şiddet açısından gebeliğin riskli bir dönem olduğu bir çok çalışmada gösterilmiştir. (54, 84) Gebelerin %4-8'inin şiddet gördüğü tahmin edilmektedir. (85) Gebelik öncesine göre, gebelik sırasında fiziksel şiddet prevelansı yüksek bulunmuştur. Şiddeti uygulayanların çoğunlukla eşler olduğu dikkat çekmiştir. (84)

ABD'de yapılan bir çalışma; gebelik yaralanmalarına bağlı ölümlerde motorlu taşıt kazalarından sonra ikinci sıradaki ölüm nedenini *homocide* olarak saptanmıştır.(%31) (86).

Gebelik sırasında kadının erkeğe ilgi göstermemesi, erkeğin doğmamış ya da yeni doğmuş bebeği kıskanması, kadının cinsel isteğinde azalma olduğu için erkeğin iğdiş edilmiş, reddedilmiş hissetmesi gibi birçok neden gebelikte şiddet artışını anlamaya ve açıklamaya yönelik sunulmuştur. (16)

Ayrıca, evde eski eşten bir çocuk olması eş cinayeti riskini arttırmaktadır. (54)

1.5.B.4 Diğer: Evlilik içi çatışmalar, eş şiddeti olasılığını arttıran tutarlı bir risk faktörüdür. (23) Ayrıca kadının aile bütçesine erkekten daha fazla katkı sağladığı durumlarda da şiddetin arttığını bildiren bulgular vardır. Bu da erkeğin ekonomik gücünü kaybetmesinin, otoritesini fiziksel güç uygulayarak sağlaması olarak yorumlanabilir. (27)

1.5.C Topluluğa ait özellikler:

Aile içi şiddet tüm sosyoekonomik seviyelerde görülen bir problemdir. Fakat düşük sosyoekonomik düzeyde daha yüksek oranlarda görülür. (58, 87-90) Bilinmektedir ki, sosyoekonomik düzeyde yükselme eş şiddeti için koruyucu olabilmektedir. (91)

Düşük sosyoekonomik düzeyin şiddeti arttırma şekli net değildir. Eşlik eden aşırı kalabalık ve umutsuzlukla ilgili olabileceği gibi, erkeğin kültürel rolünü yerine getirememesi nedeniyle yetersiz hissetmesi nedeniyle de olabilmektedir. (23)

Eş şiddetin düşük ve yüksek oranlarda saptandığı 16 farklı toplulukla yapılan bir çalışmada, eş şiddetine karşı toplum baskısının olduğu ve kadının kolayca sığınma evlerine ulaşabildiği topluluklarda bu oran düşük bulunmuştur. Bu çalışma geliştirmekte olan topluluklarda şiddet oranının en yüksek seviyelerde olduğunu önermektedir. Kadının, bu topluluklarda işgücüne katılmasının ve toplumsal cinsiyet rollerini değiştirmeye çalışmasının bu artışta rolü olabileceği varsayılmaktadır. (23, 92)

Bir başka çalışma, ekonomik olarak bağımsız, eve gelir sağlayan kadınların evlerinde toplumsal cinsiyet rollerinde değişimler olduğunu destekler nitelikte sonuçlara varmıştır. (91)

DSÖ'nün toplumsal faktörleri irdelediği kapsamlı bir çalışma; diğer şiddet suçlarının oranı, sosyal sermaye, aile mahremiyeti ile ilgili sosyal normlar ve erkek otoritesi üzerine toplumsal normların eş şiddetinde etkili olduğunu vurgulamaktadır. (23)

1.5.D Toplumsal özellikler:

Erkeklerin karar merci olduğu ve ekonomik gücü elinde bulundurduğu, kadınların ise çalışmadığı ve boşanma imkânının düşük olduğu, bireylerin problemleri şiddet ile çözdüğü kültürlerde eşe fiziksel şiddet artmaktadır. (23, 93)

Ataerkil düzenin yani cinsiyet eşitsizliğinin, katı toplumsal cinsiyet rollerin ve namus, saldırganlık ve evdeki egemenlikle ölçülen erkek rollerinin olduğu kültürlerde eş şiddeti artmaktadır. (94)

Ayrıca, savaŐın, çatıŐmanın ya da ayaklanmaların olduğu toplumlarda eş şiddetinin sıklaŐtıĐı bilinmektedir. (23)

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğünden alınan izne (Tarih:15/04/2013 Sayı:49738) binaen Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Araştırma Kurulu ve Etik Kurulu onayı ile yürütülmüştür (Etik Kurul Onay Tarihi: 24/06/2013 Karar No:18).

2.1 ÖRNEKLEMİN OLUŞTURULMASI

15 Nisan ve 31 Aralık 2013 tarihleri arasında T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Ankara'da bulunan Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu, Şaşmaz Açık Ceza İnfaz Kurumu, 1 No'lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumu ve 2 No'lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumunda kadına şiddet nedeniyle bulunmakta olan erkek tutuklu/hükümlü ve hüküm özlülerden (Yargıtay aşaması tamamlanmamış) gönüllü olanlar çalışmaya alınmıştır. Vaka grubuna alınmak için gönüllü olma ve kadına şiddet uygulamış olma dışında kriter kullanılmamıştır. Vaka grubundan dışlama kriteri sadece soruları yanıtlamayacak düzeyde zeka geriliği olarak belirlenmiştir. Bu gruba ek olarak vaka grubuyla yaş ve eğitim düzeyi eşleştirilmiş bireyler kontrol grubu olarak alınmıştır. Kontrol grubuna dahil edilme kriterleri gönüllü olmak ve daha önce hiçbir kadına şiddet uygulamamış olmaktır. Bu bilgi kontrol grubunun eşi tarafından teyit edilmiştir. Vaka grubu T.C. Adalet Bakanlığı verileri kullanılarak oluşturulmuşken, kontrol grubu için kar topu metodu kullanılmıştır. Çalışmaya katılan her bireyden aydınlatılmış onam alınmış ve her bireye çalışmaya katılmaktan diledikleri zaman vazgeçebilecekleri anlatılmıştır.

2.2 İşlem

Cezaevleri müdürlüklerinden alınan bilgiler doğrultusunda çalışmaya uygun kişiler belirlenmiştir. Bu kişilerle cezaevlerinin psikososyal destek birimi çalışanlarının gözetiminde çalışma hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Katılımcılar onam formunu okuyup kabul ettikten sonra gönüllü olarak çalışmaya katılmışlardır. Üç araştırmacı katılımcılarla görüşmeler yapmış, sosyodemografik form ve ölçekleri kişilere uygulamış bunun ardından klinik psikolog tarafından kişilere Rorschach ve Tematik Algı Testi (TAT) uygulanmıştır. Katılımcılara görüşme formu ve kullanılan ölçekler aynı seansta verilmiş olup projektif testler farklı zamanda uygulanmıştır. (Bknz. Figür 2)

2.3 GEREÇLER

Her iki gruba da araştırmacılar tarafından doldurulacak olan Sosyodemografik bilgi formu, yapılandırılmış form, katılımcılar tarafından doldurulacak olan BEM Cinsiyet Rolü Envanteri ve Çocukluk Çağı Travmalar Ölçeği Kısa Form verilmiş olup, yetkin bir klinik psikolog tarafından Rorschach ve TAT uygulanmıştır.

2.3.A Sosyodemografik ve Klinik Bilgi Formu:

Araştırmanın amacına uygun olarak sosyodemografik ve klinik verileri toplamaya yönelik araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bilgi toplama aracıdır. (Ek-1: Sosyodemografik ve Klinik Bilgi Formu)

2.3.B Yapılandırılmış Form:

Katılımcılara araştırmacılar tarafından uygulanan şiddet olayının ve şiddet uygulanan kişinin niteliksel ve niceliksel özelliklerini değerlendirmek için yapılandırılmış sorular içermektedir. Ayrıca kişinin sadece yaşadığı bu şiddet olayına değil ayrıca toplumsal kadın erkek eşitliğine, kadınların sosyal haklarına, kadınların toplumdaki rolüne değinen yapılandırılmış sorular mevcuttur. Katılımcılara şiddeti engellemek için neler yapılabileceği ve son dönem görülen kadına şiddet yaygınlığının artışını açıklamaları için açık uçlu sorular sorulması planlanmıştır. Ancak Adalet Bakanlığı'ndan yapılandırılmamış serbest görüşme için izin verilmemiş ve yarı yapılandırılmış soru formunun da kendilerince onaylanması gerektiği istenmiştir. Bu yüzden tamamen serbest bir görüşme yapılamamıştır. Açık uçlu sorular noktasında izin alınamadığı için bu sorular çoktan seçmeli olarak yeniden düzenlenmiştir. Buna karşın görüşme akışında kendiliğinden oluşan açık uçlu sorulara verilen yanıtlar kaydedilmiştir. Bu form Ek 2'de sunulmuştur.

2.3.C Tematik Algı Testi (TAT) :

Tematik Algı Testi (Thematic Apperception Test) projektif testler arasında sık kullanılanlardanır. TAT 31 resim içerir. Testte kişiye her resimde bir hikaye anlatması istenir. Resimlerden 10'u cinsiyetlere ayrılmış, 21 resim ise her iki cinsiyet içinde kullanılır. Özellikle iç çatışmalar, baskın beceri ve ilgiler, bu test ile ortaya konabilmektedir. (95) Test kişinin duyan, duyarlı benini kışkırtmak suretiyle derinlerdeki benin ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaya çalışır. (95) Bu test kişilik yapılarını anlamaya yönelik ayrıntılı verilere ulaşılabilmesi bakımından tercih edilmiştir. 31 resmin yalnızca 13 tanesi kullanmıştır. Niceliksel analiz için katılımcıların anlattığı hikayeler; cinsellikle, cinsiyetle ve otoriteyle ilgili çatışmalar “var”, “yok” şeklinde değerlendirilmiştir.

2.4.D Rorschach Testi :

Evrensel bir kişilik değerlendirme testi olan Rorschach Testi, İsviçreli Psikiyatr Hermann Rorschach tarafından 1917–1921 yılları arasında geliştirilmiştir. Ülkemizde ilk kez, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nde Dr. Anastasiadis tarafından bir çalışmada kullanılmıştır. 10 adet mürekkep lekesi içeren karttan oluşan test, 7–70 yaş arası konuşabilen herkese süre sınırlaması olmaksızın uygulanabilir. Kartlar hem çok somut olup elle tutulur malzeme içermekte fakat bunun yanı sıra ne olduklarını tam olarak göstermemektedir. Her kart kendi içerisinde şekil, renk, hareket ve gölge içermektedir. 1, 4, 5, 6 ve 7 numaralı kartlar koyu renkli, siyah ve beyaz, 2 ve 3. numaralı kartlar siyah ve kırmızı renklerden oluşmaktadır. 8, 9 ve 10 numaralı kartlar pastel renkler içermektedir. Test veri toplamanın çok boyutluluğunu açıklamanın yanı sıra, kişilerin sadece verdiği yanıtlara değil, neden ve nasıl o yanıtları verdiklerine de ayrı bir önem atfeder. Test, testörün sunduğu bir alanda kişinin kendi ruhsal dünyasını, içsel yaşantılarını, hayal dünyasını elindeki malzemeden hareketle ortaya koyabilmesini sağlamaktadır. Kişi, hayal kurma gücünü ortaya koyarak ruhsal dünyasını kartlar aracılığı ile dış dünyaya yansıtabilmektedir.

Diğer metotlarla kendini yanlış ifade etme eğilimi olan cezaevindeki kişilerin değerlendirilmesinde özellikle tercih edilmektedir. (96)

Rorschach Testinin uygulama ve değerlendirmesi, dünyada geçerli olan iki farklı okula göre yapılmaktadır. Günümüzde John Exner tarafından geliştirilen ampirik temele dayanan Amerikan Okulu sistemi etkin kullanıldığı gibi; Klopfer, Piotrowski ve Beck’in yorumlamaları üzerine kurulmuş olan Fransız Okulu sistemi de günümüzde sıklıkla kullanılmaktadır. (97)

Bu çalışmada uygulanan Rorschach Testi, Exner tarzına göre değerlendirilip yorumlanmıştır. Yanıtların sayısal değerinden çok içerik ve söylem üzerinde durularak, yanıtlar çalışmanın hipotezleri kapsamında değerlendirmeler yapılmıştır.

Niceliksel analiz için Rorschach'ta verilen tepkiler cinsellik ve otoriteyle ilgili çatışmalar “var”, “yok” şeklinde değerlendirilmiştir.

2.4.E BEM Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE) :

Bu araştırmada, evli çiftlerin cinsiyet rollerini belirlemek amacı ile Bem (1974) tarafından geliştirilen BCRE kullanılmıştır. (98) Bireylerin kadınsı ve erkeksi kişilik özelliklerini ölçen BCRE, 60 sıfattan oluşur. Bu sıfatlardan 20'si erkeksi (maskülen), 20'si kadınsı (feminen) ve 20'si her iki cinsiyete de atfedilebilecek nötr sıfatlardır. Kişiler bu maddelerin, kendilerini ne ölçüde tanımladıklarını "1. Hiç Uygun Değil, 7: Tamamen Uygun" anlamına gelecek şekilde belirtirler. Çalışmamızda uygulama kolaylığı olması bakımından 1 ile 5 arasında skorlanmıştır.

BCRE, Türkçe'ye Kavuncu tarafından aktarılmış olup, geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. (99)

Ölçekte 20 kadınsılık, 20 erkeksilik ve 20 sosyal beğenirlik değerlendiren toplam 60 madde vardır. Kadınsılık maddelerinden elde edilen ortalama puanla erkeksilik maddelerinden elde edilen ortalama puan arasındaki fark androjeni puanı olarak hesaplanır. Negatif puanlar erkeksiliği ve şiddetini, pozitif puanlar kadınsılık ve şiddetini gösterir. Yüksek pozitif androjeni puanı kadınsılığın kabulü ve erkeksiliğin reddini; yüksek negatif androjeni puanı ise erkeksiliğin kabulü ile kadınsılığın reddini gösterir. (100)

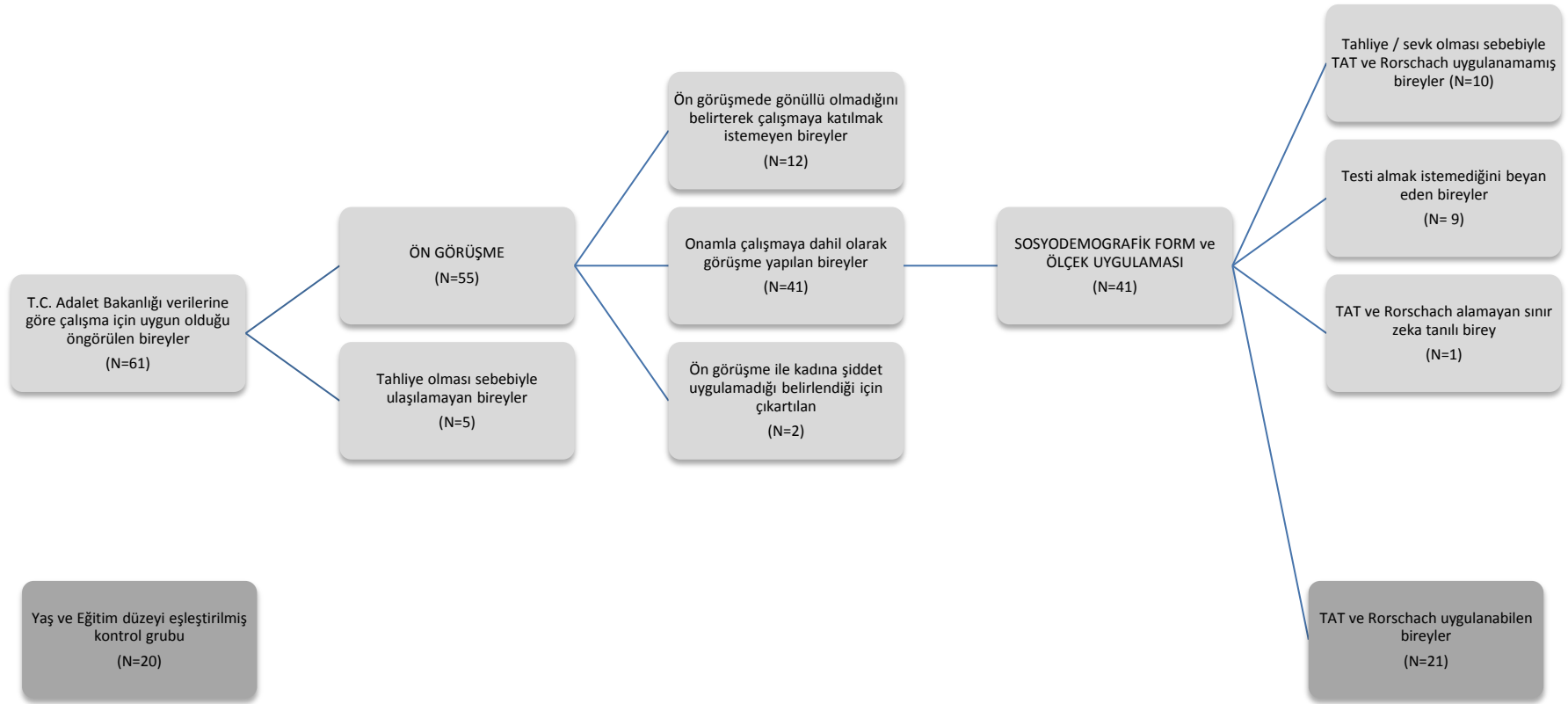
Ölçeğin bir örneği Ek-3’de sunulmuştur.

2.4.F. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ):

Araştırmada 20 yaş öncesi istismar ve ihmal yaşantılarını geriye donuk ve niceliksel olarak değerlendirmek amacıyla Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ) kullanılmıştır. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği orijinal adıyla “Childhood Trauma Questionnaire (CTQ)” Bernstein ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş bir kendini değerlendirme ölçeğidir. (101) Çocukluk ve ergenlikteki istismar ve ihmal yaşantılarını geriye dönük olarak değerlendirmeyi amaçlar. Prof Dr. Vedat Şar tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. (102) ÇÇTÖ puanlarının hesaplanmasında önce olumlu ifadelerden (madde 2,5,7,13,19,26,28) elde edilen puanlar ters çevrilir (örneğin 1 puan 5 puana, 2 puan 4 puana döndürülür). Beş alt puanın toplamı ÇÇTÖ toplam puanını verir. Alt puanlar 5-25, toplam puan 25-125 arasındadır. Olumlu ifade olmasına rağmen minimizasyonla ilgili (madde 10, 16, ve 22) maddelerin puanlarını ters çevirmeye gerek yoktur. Çünkü bu üç madde sadece travmanın inkarını ölçmekte ve toplam puanı etkilememektedir. Minimizasyon puanını hesaplamak için bu üç maddenin her birinden alınan sadece 5 puan (en yüksek) cevapları hesaba katılır ve bunları hepsi 1 puan olarak sayılır. Bunların toplanması ile 0-3 puan arasında bir minimizasyon puanı elde edilir. Duygusal (emosyonel) istismar 3, 8, 14, 18, 25 numaralı maddelerle, fiziksel istismar 9, 11, 12, 15, 17 numaralı maddelerle, fiziksel ihmal 1, 4, 6, 2, 26 numaralı maddelerle, duygusal (emosyonel) ihmal 5, 7, 13, 19, 28 numaralı maddelerle, cinsel istismar 20, 21, 23, 24, 27 numaralı maddelerle değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın bulguları cinsel ve fiziksel istismar için 5 puanın asılmasının, yani sorulardan herhangi birine en alt düzeyde de olsa evet yanıtı verilmesinin pozitif bildirim olarak sayılması gerektiğini düşündürmektedir. Fiziksel ihmal ve duygusal istismar için bu sınırın 7 puan, duygusal ihmal için de 12 puan düzeyine

çekilebileceği anlaşılmaktadır. Toplam puan için ise bu sınırın 35 civarında olabileceği görülmektedir. (102)

Ölçeğin Türkçe uyarlama ve geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılığını gösteren Cronbach alfa değeri çalışmada tüm katılımcılardan oluşan grup için (N=123) 0.93 olarak bulunmuş ve ÇÇTÖ'nün geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir. (102) Ölçeğin bir örneği Ek 4'te sunulmuştur.

Figür 2. Çalışma Algoritması

3.BULGULAR

3.1. İSTATİSTİKSEL DEĞERLENDİRME

Bu araştırmada verilerin analizi SPSS 17.00 programı kullanılarak yapılmıştır. Örneklem grubunda bağımsız değişkenlerin etkisini incelemek için parametrik analiz yöntemleri, sosyodemografik verileri incelemek için betimsel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan gruplar arasında bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Koelasyon, ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney U ve T-testi kullanılmıştır.

3.2. BULGULAR:

Bu bölümde çalışmada yer alan 41 vaka ve 20 kontrol olmak üzere toplam 61 katılımcının demografik bilgilerine, şiddet tarihçelerine ve toplumsal cinsiyet algılarına, çocukluk çağı travma öykülerine, BEM, TAT, Rorschach testleri verilene ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Katılımcıların sosyodemografik verileri incelendiğinde (Bknz. Tablo.1) vaka grubundakilerinin yaş ortalaması $45,3 \pm 12,1$ iken kontrol grubundakilerin $50,9 \pm 12,1$ olarak saptanmıştır. Her iki grubun yaşlarına ait medyan değerler sırasıyla 44 (26-83) ve 51.5 (28-73) tür. Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamsızdır. ($t(1) = 2,89$, $p = 0,09$)

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

		Gruplar		P değeri
		Vaka N (%)	Kontrol N (%)	
Yaş	Ort±SS Medyan (min-maks)	45,3 ± 12,1 44 (26-83)	50,9 ± 12,1 51,5 (28-73)	0,09
Eğitim Durumu	Mez. yok	5 (12,2)	0 (0,0)	0,43
	İlkokul	15 (36,6)	9 (45,0)	
	Orta ve Lise	14 (34,1)	7 (35,0)	
	Üniv. ve üzeri	7 (17,1)	4 (20,0)	
Meslek	S. sigortalı	28 (68,3)	19 (95,0)	0,13
	S. sigortasız	7 (17,1)	1 (5,0)	
	Sürekli iş	5 (12,2)	0 (0,0)	
	Çalışmıyor	1 (2,4)	0 (0,0)	
Medeni Durum	Bekar	2 (4,9)	0 (0,0)	-
	Evli	13 (31,7)	20 (100,0)	
	Dul	19 (46,3)	0 (0,0)	
	Boşanmış	7 (17,1)	0 (0,0)	
Evlenme Şekli	Görücü usulü	18 (45,0)	13 (65,0)	0,18
	Tanışarak	22 (55,0)	7 (35,0)	
Eş ile Akrabalık	Var	6 (15,0)	3 (15,0)	1,00
	Yok	34 (85,0)	17 (85,0)	
Evlilik Süreleri	3 Aydan Kısa	1 (2,7)	0 (0)	-
	3 ay 1 Yıl Arası	1 (2,7)	0 (0)	
	1 Yılden Fazla	37 (64,9)	20 (100)	
Çocuk	Var	34 (82,9)	20 (100,0)	0,08
	Yok	7 (17,1)	0 (0,0)	
Alkol	Var	17 (41,5)	7 (35,0)	0,63
	Yok	24 (58,5)	13 (65,0)	
Esrar	Var	3 (7,3)	0 (0,0)	0,22
	Yok	38 (92,7)	20 (100,0)	
Ekstazy	Var	2 (4,9)	0 (0,0)	1,00
	Yok	39 (95,1)	20 (100,0)	
Kokain	Var	1 (2,4)	0 (0,0)	0,48
	Yok	40 (97,6)	20 (100,0)	
Psikiyatrik Hastalık	Var	8 (19,5)	2 (10,0)	0,35
	Yok	33 (80,5)	18 (90,0)	
Aile Öyküsü	Var	3 (7,3)	3 (15,0)	0,34
	Yok	38 (92,7)	17 (85,0)	
Suç Öyküsü	Var	9 (22,0)	1 (5,0)	0,09
	Yok	32 (78,0)	19 (95,0)	
Üç Kuşakta Göç	Var	32 (78,0)	9 (45,0)	0,01
	Yok	9 (22,0)	11 (55,0)	

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde vaka grubundan 5 (%12,2) katılımcının mezuniyetinin olmadığı, 15'inin (%36,6) ilkokul mezunu olduğu, 14'ünün (%34,1) ortaokul ve lise mezunu olduğu, 7'sinin (%17,1) ise üniversite ve üzerinde eğitim gördükleri saptanmıştır. Kontrol grubunda ise 9 (%45,0) katılımcı ilkokul mezunu, 7 (%35,0) katılımcı ortaokul ve lise mezunu, 4 (%20,0) katılımcı da üniversite ve üzeri eğitilmiş olduğunu belirtmiştir.

Meslek açısından bakıldığında vaka grubunun %68,3'ünün (N=28) sürekli sigortalı bir işte, %17,1'inin (N=7) sürekli sigortasız bir işte, %12,2'sinin (N=5) süreksiz bir işte %2,4'ünün (N=1) çalışmadığı buna karşılık kontrol grubunun %95'inin sürekli sigortalı bir işte, %5'inin (N=1) sürekli sigortasız bir işte çalıştığı tespit edilmiştir. Kontrol grubunda süreksiz işi olan ya da çalışmayan katılımcı bulunmamıştır.

Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde vaka grubunun %4,9'unun (N=2) bekar, %31,7'sinin (N=13) evli, %46,3'ünün (N=19) dul, %17,1'inin (N=7) boşanmış olduğu buna karşın kontrol grubunun tamamının (N=20) evli olduğu belirlenmiştir. Vaka grubunun %45,0'ı (N=18) görücü usulüyle, %55,0'ı (N=22) tanışarak evlendiğini belirtmişken; kontrol grubunun %65,0'ı (N=13) görücü usulüyle evlendiğini, %35,0'ı (N=7) tanışarak evlendiğini belirtmiştir. Vaka grubunun %15,0'ının (N=6) eşi ile akrabalığı bulunurken %85,0'ının (N=34) akrabalığı bulunmadığı görülmüştür. Kontrol grubunda ise %15,0'ının (N=3) eşiyle akrabalığı mevcutken, %85,0'ının (N=17) akrabalığının olmadığı bulunmuştur. Vaka grubunun %82,9'unun çocuğu varken, %17,1'inin (N=7) çocuğunun olmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın kontrol grubunun tamamının (N=20) çocuğu bulunmaktadır. Vaka ve kontrol grubundaki katılımcıların evlilik sürelerine bakıldığında; kontrol grubundaki tüm katılımcıların evlilik süreleri 1 yıldan uzun olduğu belirlenmiştir. Ancak, eşlerini öldüren vaka

grubu katılımcılarının eşleri hayattayken ne kadar yıl evli kaldıklarına bakıldığında, 1'er (%2,7) katılımcı 3 aydan kısa ve 3 ay 1 yıl arası evli olduğunu belirtmiştir.

Madde kullanım durumları incelendiğinde vaka grubunun %41,5'inin (N=17) alkol kullandığı, %7,3'ünün (N=3) esrar kullandığı; %4,9'unun (N=2) ekstazi kullandığı, %2,4'ünün (N=1) kokain kullandığı görülmüştür. Kontrol grubunun ise % 35,0'ının (N=7) alkol kullandığı, esrar, ekstazi ve kokain kullanımının kontrol grubunda %0 olduğu görülmüştür.

Öz ve soy geçmişleri incelendiğinde vaka grubunun %19,5'inin (N=8) psikiyatrik hastalık öyküsü olduğu tespit edilmiştir. Bu hastalıklar 4 depresyon, 1 dissosiasyon, 1 sanrısız bozukluk, 1 şizofreni, 1 sınır zekadır. Kontrol grubuna bakıldığında psikiyatrik hastalık öyküsü olanlar %10,0 (N=2) olarak bulunmuştur. Bu gruptaki psikiyatrik hastalık öyküsü olanlardan birinin depresyon birinin de primer insomnia tanısının olduğu görülmüştür. Aile öyküsünde psikiyatrik hastalığı olanlar vaka grubunda %7,3 (N=3) iken kontrol grubunda ise sırasıyla %15,0 (N=3) olarak tespit edilmiştir.

Vaka grubunun %22,0'ı (N=9) daha önce en az bir suç işlemiştir. Kontrol grubunun ise %5,0'ında (N=1) suç öyküsü mevcuttur.

Son üç kuşaktaki göç durumları incelendiğinde vaka grubunun % 78'inde (N=32) göç öyküsü bulunmaktayken kontrol grubunun ise %45'inde göç öyküsü mevcuttur. Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($\chi^2(1) = 6,66, p = 0,02$).

Tablo 2'de görüldüğü gibi; vaka grubunun %56,1'i (N=23) cinayetle son bulan bir şiddet eylemi gerçekleştirmişken, %43,9'u (N=18) yaralamaya sebep olmuştur. Vaka grubuna şiddeti ne amaçla uyguladığı sorulduğunda; %51,2'si (N=21) karşısındakini korkutmak, %26,8'i (N=11) cinayet, %4,9'u (N=2) yaralama, 1 kişi egemenlik kurma, 2 kişi kendini koruma amacıyla olduğunu söylemiş, 1 kişi amaç belirtmemiş 3 kişi ise şiddet uygulamak

amacında olmadıklarını kaza ile olayın gerekleştikini belirtmişlerdir. Bu üç kişiden biri o sırada şakalaştıklarını, biri silahını temizlemekte olduğunu biri de tartıştıklarını belirtmişlerdir.

Vaka grubundaki katılımcılara şiddet uygulama nedenleri sorulduğunda, namusunu koruma 15 kişi, karşısındakine egemenlik kurma 12 kişi tarafından dile getirilmiş, kıskançlık 5 kişi tarafından dile ekonomik sebepler ise 2 kişi tarafından dile getirilmiştir. Bunların yanı sıra 2 kişi kendini koruma niyetinde olduğunu, 1 kişi silahını temizlerken kaza nedeniyle olduğunu bir kişi ise şakalaşırken olayın meydana geldiğini belirtmişlerdir. (Bknz. Tablo 2)

Tablo 2. Vaka Grubunun Şiddetle İlgili Özellikleri

Değişken		Grup Vaka n(%)
Şiddet Biçimi	Yaralanma	18 (43,9)
	Cinayet	23 (56,1)
Uygulama Amacı	Yaralama	2 (4,9)
	Korkutma	21 (51,2)
	Cinayet	11 (26,8)
	Diğer	7 (17,1)
Uygulama Nedeni	Namus	15 (36,6)
	Ekonomik	2 (4,9)
	Kıskançlık	5 (12,2)
	Egemenlik	12 (29,3)
	Diğer	7 (17,1)
Planlı ya da Dürtüsel mi?	Planlı	6 (14,6)
	Dürtüsel	35 (85,4)
Şiddet Öncesi Tartışma Oldu mu?	Evet	34 (82,9)
	Hayır	7 (17,1)
Şiddetin Uygulandığı Yer	Ortak Ev	22 (53,7)
	Mağdurun Evi	8 (19,5)
	Ortak Alan	4 (9,8)
	Kamusal Alan	7 (17,1%)
Şiddet Aracı	Kesici-Delici Alet	16 (39,0)
	Ateşli Silah	11 (26,8)
	Silahsız beden ile saldırı	14 (34,1)
Silahınız olmasaydı da benzer bir sonuçla karşılaşır mıydınız?	Evet	10 (37,0)
	Hayır	17 (63,0)
Olay ile ilgili şimdiki kararınız nedir?	Pişman değilim, yine olsa yaparım	6 (14,6)
	Pişmanım nasıl davranacağım konusunda kararsızım	6 (14,6)
	Pişmanım şimdi olsa asla yapmazdım	29 (70,7)
Olay öncesi aile/çevre desteği gördünüz mü?	Evet	4 (9,8)
	Hayır	37 (90,2)
Olay sonrası aile/çevre desteği gördünüz mü?	Evet	11 (26,8)
	Hayır	30 (73,2)

Daha önce de bu kişiye şiddet uyguladınız mı?	Evet	17 (41,5)
	Hayır	24 (58,5)
Evet ise ne tür şiddet uyguladınız?	Sözel	8 (47,1)
	Fiziksel	2 (11,8)
	Sözel-Fiziksel	7 (41,2)
Daha önce de benzer bir yaralama/cinayet girişimi olmuş muydu?	Evet	3 (7,3)
	Hayır	38 (92,7)
Olay sırasında alkol veya madde etkisinde miydiniz?	Evet	9 (22,0)
	Hayır	32 (78,0)
Bu olayı gelenek, görenek, inanç ve benzeri yönden değerlendirdiğinizde ne dersiniz?	Namus/törenin bu cinayeti işlememde etken	15 (36,6)
	Namus/törenin bu cinayeti işlememde etken değil	26 (63,4)
Daha önce hiç şiddete maruz kaldınız mı?	Evet	21 (51,2)
	Hayır	20 (48,8)
Aile içi şiddete maruz kaldınız mı?	Evet	16 (39,0)
	Hayır	25 (61,0)
Aile içi şiddete tanıklık ettiniz mi?	Evet	16 (39,0)
	Hayır	25 (61)
Şiddet uyguladığınız kişi ile ilişkiniz?	Eş	37 (90,2)
	Kardeş	2 (4,9)
	Hala	1 (2,4)
	Kız	1 (2,4)
Şiddet Uygulanan Kişinin Eğitim Durumu	Okuma yazma yok	2 (4,9)
	Okur yazar ama mezun değil	3 (7,3)
	İlkokul mezunu	16 (39,0)
	Ortaokul ve Lise mezunu	18 (43,9)
	Üniversite Mezunu	2 (4,9)
Şiddet Uygulanan Kişinin Mesleği	Sürekli sigortalı	4 (9,8)
	Sürekli sigortasız	3 (7,3)
	Sürekli sigortasız	7 (17,1)
	Çalışmıyor	27 (65,9)

Vaka grubundaki katılımcıların % 85,4'ü (N=35) şiddet uygulama ile ilgili bir planları olmadığını o sırada ani bir kararla şiddet uyguladıklarını, %14,6'sı ise (N=6) şiddet uygulamayı planladıklarını bildirmişlerdir. Şiddeti planlamış olduğunu belirten 6 katılımcının tamamı bu kararın kendilerine ait olduğunu ve ailelerinin ya da çevrelerinin bu kararda bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir.

Eylem öncesi taraflar arasında bir tartışma olup olmadığı katılımcılara sorulmuş, vaka grubunun %82,9'u (N=34) tartışma olduğunu, %17,1'i (N=7) bir tartışma olmadığını belirtmişlerdir. Tartışma olduğunu belirten 34 katılımcıya tartışma sebebi sorulduğunda %52,9'u (N=18) sebebi hatırlamadıklarını belirtmişken, %47,1'i (N=16) sebebi hatırladıklarını söylemişlerdir. Tablo 3'te tüm yanıtlar sıralanmıştır.

Tablo 3. Vaka Grubunun Şiddet Öncesi Tartışma Nedenleri

Faillerin Şiddet Öncesi Tartışma Nedenleri
Aldatıldığını öğrenmiş.
Aldatıldığını öğrenmiş.
Eşi boşanmak istemiş.
Eşi çocuğunu götürmek istemiş.
Eşi çocuğunu almak istemiş.
Genel geçimsizlik.
Eşi aldatırken görmüş.
Eşi hakkında dedikodular duymuş.
Eşi engelli görümcesine bakmak istememiş.
Aldatıldığını öğrenmiş, “ailem aldatmayı kabul edemez” demiş.
Halası başarısızlıklarını yüzüne vurmuş.
Eve dönmesini istemiş.
Kızı eve geç dönmüş.
Eşi gece evde arkadaşı ile alkol almış.
İşsiz olduğu için tartışmışlar.
Kayınvalidesi kendisini aşağılamış, bağırması.

Şiddet eyleminin gerçekleştiği yerler incelendiğinde %53,7’sinin (N=22) ortak evde ; %19,5’inin (N=8) mağdurun kendi evinde, %17,1’inin (N=7) kamusal alanda, %9,8’inin (N=4) ortak alanda olduğu görülmüştür. Bu ortak alanlar amcasının (N=1), halasının (N=1) evi ve arabaları (N=2) olarak saptanmıştır.

Şiddet aracı incelendiğinde %39,0'ının (N=16) kesici delici alet kullandığı, %34,1'inin (14) araç kullanmadan doğrudan beden ile saldırı gerçekleştirdiği, %26,8'inin (N=11) ise ateşli silah kullandığı tespit edilmiştir. Bir araç kullanarak şiddet gerçekleştiren 27 kişinin %63,0'ı (N=17) o sırada silahı yanında olmasa farklı bir sonuçla karşı karşıya olacağını belirtmiş, %37,0'ı (N=10) ise sonucun değişmeyeceğini belirtmiştir.

Katılımcılara olaya ilişkin kararları sorulduğunda %70,7'si (N=29) pişman olduğunu şimdi olsa asla böyle yapmayacağını, 14,6'sı (N=6) pişman olduğunu fakat aynı durumla yine karşılaşırsa nasıl tepki vereceğini kestiremediğini, %14,6'sı (N=6) ise pişmanlık duymadığını, belirtmişlerdir.

Katılımcıların 4'ü (%9,8) olay öncesi, 11'i (% 26,8) ise olay sonrası aile/çevre desteği gördüğünü belirtmiştir. Şiddet uyguladıkları kişiye daha önce de şiddet uyguladıklarını söyleyen 17 (%41) katılımcının 8'i (%47) sözel şiddet, 2'si (%11,8) fiziksel şiddet ve 7'si (41,2) hem sözel hem de fiziksel şiddet uyguladıklarını belirtmiştir. Katılımcıların yalnızca 3'ü (%7,3) daha önce benzer yaralama ve cinayet girişimleri olduğunu belirtmiştir. 9 (%22) katılımcı olay sırasında alkol etkisinde olduğunu söylemiştir. Kullanılan miktarlar en az 5 bira ile en çok 100'lük rakı arasındadır.

Vaka grubundaki kişilerin cinayete ilişkin gelenek, görenek, inanç ve benzeri algıları incelendiğinde, 15'ü (%36,6)'ü namus/törenin bu cinayeti işlemelerinde etken olduğunu 26'si (%63,4) ise etken olmadığını bildirmiştir.

Vaka grubu katılımcılardan 21'i (%51,2) daha önce şiddete uğradığını belirtmiştir. Bunlardan çoğunluğu (N=19) fiziksel şiddete uğradıklarını (askerde, polisten ve tribünde) eklemiş, 2(%4,8) kişi ise şiddetin türünü belirtmemiştir. Ayrıca, 14 (%34,1) vaka grubu katılımcısı aile içi fiziksel şiddete maruz kaldığını bildirmiş, fakat 2 (%4,8) kişi ne tür bir aile içi şiddete maruz kaldığını belirtmemiştir. Son olarak, vaka grubu katılımcılarından 14'ü

(%34,1) aile içi fiziksel şiddete, 1'i (%2,4) sözel şiddete tanıklık ettiğini söylerken, 1 (%2,4) kişi tanıklık ettiği aile içi şiddetin türünü belirtmemiştir.

Şiddet uyguladıkları kişilere bakıldığında; sonuçlar, vaka grubundan 37 (%90,2) kişinin eşine, 2 kişinin (%4,9) kardeşine, 2 kişinin (%4,9) de bunlar dışındaki kişilere (halasına ve kızı) şiddet uyguladığını göstermiştir.

Şiddet uyguladıkları kişilerin eğitim grubuna göre vaka grubundaki katılımcıların cevapları incelendiğinde, şiddet uyguladığı kişinin okuma yazmasının olmadığını söyleyen 2 (%4,9), okur yazar ama mezun değil diyenler 3 (%7,3) kişidir. Ayrıca, 16 (%39) kişi şiddet uyguladıkları kişinin ilkokul mezunu, 18 (43,9) kişi ortaokul ve lise mezunu, 2 (%4,9) kişi ise üniversite mezunu olduğunu belirtmiştir.

Şiddet uyguladıkları kişilerin meslekleri incelendiğinde ise; sürekli sigortalı işte çalışan şiddet mağduru sayısı vaka grubunda 4 (%9,8), sürekli sigortasız çalışan 3 (%7,3), süresiz işte çalışan kişi sayısı 7 (%17,7) olarak bildirilmiştir. Son olarak, 27 (%65,9) kişi şiddet uyguladıkları kişinin çalışmadığını söylemiştir.

Katılımcıların kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet algılarını ölçmek amacıyla yöneltilen sorulardan elde edilen cevapların değerlendirilmesi amacıyla Ki-kare analizleri yapılmıştır (Bknz. Tablo 4). Öncelikle, vaka ve kontrol grubundaki katılımcıların kadın erkek eşitliği konusunda görüşleri birbirinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı değildir. ($\chi^2(1)=3,33$, $p = 0,07$). Vaka grubundaki katılımcıların %56,1'i (N=23), kontrol grubundaki katılımcıların ise % 80, 0'i (N= 16) kadın erkek eşittir demiştir. Vaka grubundan %43,9, (N =18), kontrol grubundan ise %20 (N=4) kişi kadın erkek eşit değildir demiştir. Buna rağmen, vaka ve kontrol grubu katılımcılarının kadın erkek ilişkisi nasıl olacağı konusundaki bakış açıları birbirinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklıdır ($\chi^2(1) = 5,73$, $p = 0,02$). Vaka grubunun % 46,3'sı (N = 19), kontrol grubunun ise %15'i (N=3) “bir taraf baskın olmalı

(kadın/erkek), diğ er taraf değıl (kadın/erkek)” demiştir. Ayrıca, vaka grubunun %53,7’si (N=22), kontrol grubunun ise % 85,0’i (N=17) “iki tarafın eşitliğı üzerine kurulu bir ilişki olmalıdır” demiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Kadınlara Yönelik Toplumsal Algıları

		Gruplar		P Değeri
		Vaka N(%)	Kontrol N(%)	
Kadınlara erkeklerin farklı olduğu söylenir, sizce böyle bir fark var mıdır, varsa ne gibi?	Kadın erkek eşittir	23 (56,1)	16 (80,0)	0,07
	Kadın erkek eşit olamaz	18 (43,9)	4 (20,0)	
Kadın erkek ilişkisi nasıl olmalıdır?	Bir taraf baskın	19 (46,3)	3 (15,0)	0,02
	iki tarafın eşit	22 (53,7)	17 (85,0)	
Sizce kadının toplum içindeki rolü ne olmalıdır?	Çalışan, üreten, özgür	12 (29,3)	15 (75,0)	0,001
	Evine bağlı, itaatkâr, sessiz	29 (70,7)	5 (25,0)	
Çalışabilme	Evet	20 (48,8)	14 (70,0)	0,12
	Hayır	21 (51,2)	6 (30,0)	
Boşanabilme	Evet	31 (75,6)	18 (90,0)	0,18
	Hayır	10 (24,4)	2 (10,0)	
Eğitim Alabilme	Evet	36 (87,8)	20 (100,0)	0,10
	Hayır	5 (12,2)	0 (0,0)	
Mirastan pay alabilme	Evet	30 (73,2)	20 (100,0)	0,01
	Hayır	11 (26,8)	0 (0,0)	
Aile içinde söz sahibi olabilme	Evet	26 (63,4)	19 (95,0)	0,01
	Hayır	15 (36,6)	1 (5,0)	
Eğitim almak/çalışmak/evde söz sahibi olmak Eşim/kızım/annemin doğal hakkıdır	Doğru	23 (56,1)	19 (95,0)	0,002
	Yanlış	18 (43,9)	1 (5,0)	
Eşim benden boşanırsa etrafımdakiler benim güçsüz bir erkek olduğumu düşünür	Doğru	17 (41,5)	2 (10,0)	0,01
	Yanlış	24 (58,5)	18 (90,0)	
Eşimin benden boşanması benim güçsüz olduğum anlamına gelmez	Doğru	24 (58,5)	18 (90,0)	0,01
	Yanlış	17 (41,5)	2 (10,0)	
Eşim/kızım/annem benden izinsiz bir harekette bulunursa etraftakiler benim güçsüz bir erkek olduğumu düşünür	Doğru	24 (58,5)	6 (30,0)	0,04
	Yanlış	17 (41,5)	14 (70,0)	
Eşim/kızım/annem bir eylemde bulunması için benden izin alması gerekmez	Doğru	17 (41,5)	14 (70,0)	0,04
	Yanlış	24 (58,5)	6 (30,0)	
Eşim/kızım/annem eğitim alırsa/çalışırsa/evde söz sahibi olursa etraftakiler benim güçsüz olduğumu düşünür	Doğru	18 (43,9)	1 (5,0)	0,002
	Yanlış	23 (56,1)	19 (95,0)	

Kadının özgür bir birey olabilmesi konusundaki bakış açıları incelendiğinde, öncelikle kadının toplum içerisindeki rolüne yönelik algılarında iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($\chi^2(1) = 11,40$, $p = 0,001$). Kadının evine bağlı, itaatkar ve sessiz olması gerektiğini belirten kişilerin yüzdesi vaka grubunda (N=29, %70,7) kontrol grubundan (N=5, %25) daha fazladır, çalışan üreten özgür bir birey olmasını söyleyenlerin yüzdesi ise vaka grubunda (N=12, %29,3) kontrol grubundan (N=15, %75) daha azdır. Çalışabilme, boşanabilme ve eğitim alabilme konusunda olumlu olumsuz bildirimde bulunan katılımcıların oranı vaka ve kontrol grubunda istatistiksel olarak herhangi bir farklılık yaratmamıştır [sırasıyla, ($\chi^2(1) = 2,45$, $p = 0,12$); ($\chi^2(1) = 1,76$, $p = 0,18$); ($\chi^2(1) = 2,66$, $p = 0,10$)]. Fakat, kadının mirastan pay alabilmesi ve aile içerisinde söz sahibi olabilmesi konusunda birbirlerinden istatistiksel olarak farklılaşmışlardır [sırasıyla, $\chi^2(1) = 6,55$, $p = 0,01$; ($\chi^2(1) = 6,93$, $p = 0,01$)]. Kontrol grubunun hepsi kadın mirastan pay alabilir derken, vaka grubunun %26,8'si (N=11) pay alamayacağını söylemiştir. Ayrıca, kadının aile içerisinde söz sahibi olabileceğini ve olamayacağını düşünen katılımcıların oranı vaka grubunda ($N_{olabilir} = 26$, %63,4) kontrol grubundan ($N_{olabilir} = 19$, %95) daha düşük, söz sahibi olamayacağını düşünenlerin oranı ise vaka grubunda ($N_{olamaz} = 15$, % 36,6) kontrol grubundan daha yüksektir ($N_{olamaz} = 1$, % 5). Son olarak, iki gruptaki eğitim almanın, çalışmanın ve evde söz sahibi olmanın eşinin, kızının ya da annesinin de doğal hakkı olduğunu düşünen katılımcı sayısı birbirinden istatistiksel olarak farklıdır ($\chi^2(1) = 9,49$, $p = 0,002$). Vaka grubunda % 56,1'i (N=23), kontrol grubunun ise % 95'i (N=19) onların doğal hakkı olduğunu bildirmesine rağmen, vaka grubunun %43,9'u (N=18), kontrol grubunun ise %5'i (1) doğal hakkı olmadığını düşündüklerini aktarmıştır.

Kadının özgür bir birey olması konusunda erkeğin içselleştirdiği toplumsal normlara bakıldığında, öncelikle sonuçlar eşlerinin kendilerinden boşandığında etraftakilerin onların güçsüz olduğunu düşünüp düşünmeyecekleri ve bu durumun kendilerinin güçsüz birisi olduğu

anlamına gelip gelmeyeceği ile ilgili algılarının birbirlerinden istatistiksel olarak farklı olduğunu göstermiştir (her ikisi için; $\chi^2(1) = 6,21$, $p = 0,01$). Vaka grubunun % 58,5'i (N=24), kontrol grubunun ise %90'ı (N=18) eşlerinin kendilerinden boşanırlarsa bu durumun onların etraftan güçsüz bir erkek olarak algılanacağını ve kendilerinin güçsüz birisi olacağı anlamına gelmeyeceğini belirtmiştir. Ancak, vaka grubunun %41,5'i (N=17), kontrol grubunun ise %10'u (N=2) bu durumun onların kendilerinin etraftakilerin kendilerinin güçsüz bir erkek olduğunu düşüneceklerini ve kendilerinin güçsüz bir erkek olduğu anlamına geleceğini aktarmıştır. Vaka ve kontrol grubu arasında eşi kızı ya da annesi kendilerinden izin almadan bir harekette bulunduklarında etraftakilerin onların güçsüz bir erkek olduğunu düşünüp düşünmedikleri ve onların bir eylemi yaparken kendilerinden izin almaları gerekip gerekmediği konusunda da iki grup birbirinden istatistiksel olarak farklılaşmıştır (her ikisi için; $\chi^2(1) = 4,38$, $p = 0,04$). Vaka grubunun %41,5'i (N=17), kontrol grubunun ise %70'i (N=14) eğer öyle bir durum olursa etraftakilerin kendisinin güçsüz bir erkek olduğunu düşünmeyeceğini ve kendilerinden bir eylemi yaparken izin almalarının gerekli olmadığını, ancak %58,5 (N=24) vaka grubu, %30 (N=6) kontrol grubu katılımcısı aksini belirtmiştir. İki gruptaki katılımcıların eşi, kızı ya da annesi eğitim alırlarsa, bir işte çalışırsa ya da evde söz sahibi olurlarsa etraftakilerin kendilerini güçsüz göreceği konusundaki görüşleri de birbirinden farklılık göstermiştir ($\chi^2(1) = 9,49$, $p = 0,002$). Vaka grubunun %43,9'u (N=18), kontrol grubunun ise %5'i (N=1) bu durumda etraftakilerin kendilerinin güçsüz birisi olduğunu düşüneceklerini belirtmiş, fakat %56,1 (N=23) vaka grubu katılımcısı ve %95,0 (N=19) kontrol grubu katılımcısı etraftakilerin öyle düşünmeyeceğini aktarmıştır.

Çalışma değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Toplam çocukluk çağı travma öyküsü ile erkeksi ve kadınsı özellikler arasında anlamlı negatif korelasyon bulunmuştur (sırasıyla, $r = -0,25$, $r = -0,25$). Çocukluk çağı travma öyküsü arttıkça kadınsı ve erkeksi özellikler azalmaktadır. Ayrıca, katılımcıların

bildirdikleri toplam çocukluk çağı travma öyküsü ile şiddet grubu arasında da pozitif korelasyon bulunmuştur ($r = 0,25$). Vaka grubunda olundukça travma öyküsü puanı da artmıştır.

Vaka ve kontrol grubunun kadınsılık, erkeksilik ve androjeni özelliklerinin ortalamaları arasındaki farkın incelenmesi amacıyla üç ayrı bağımsız gruplar için t-testi analizi yapılmıştır (Bknz. Tablo 5). Sonuçlar, vaka ve kontrol grubundaki kişilerin, kadınsılık, erkeksilik ve adrojeni özellikleri açısından birbirlerinden anlamlı olarak farklılık göstermediklerini göstermiştir $t_{kadınsılık}(59) = 0,67$, $p = 0,52$; $t_{erkeksilik}(59) = 0,10$, $p = 0,92$; $t_{androjeni}(59) = 0,40$, $p = 0,69$). Ancak, vaka grubunun ($M = 1.69$, ± 0.70) kontrol grubundan ($M = 1.35$, ± 0.24) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla çocukluk çağı travması rapor ettikleri bulunmuştur $t(54.81) = -2,64$, $p = 0,01$).

Tablo 5. Katılımcıların BCRE ve ÇÇTÖ Alt Boyutları Değerleri

	Vaka Ort±SS (min-maksimum)	Kontrol Ort±SS (min-maksimum)	t/U	p
Kadınsılık	3,71±0,57 (2,20-4,70)	3,81±0,39	0,67	0,52
Erkeksilik	3,60±0,77 (1,90-6,90)	3,62±0,55	0,10	0,92
Adrojeni	0,11±0,75 (-2,90-1,30)	0,19±0,58	0,40	0,69
Duygusal İstismar	7,98±4,91 (5-23)	5,55±0,95 (5-8)	300,50	0,06
Fiziksel İstismar	7,37±4,74 (5-25)	5,35±0,75 (5-8)	367,50	0,41
Cinsel İstismar	5,49±1,77 (5-15)	5±0,00 (5-5)	370,00	0,15
Fiziksel İhmal	10,49±3,36 (5-19)	10,75±2,15 (8-15)	354,00	0,38
Duygusal İhmal	11,63±5,80 (5-24)	9,55±3,52 (5-17)	343,50	0,31
Mini	0,85±1,06 (0-3)	1,10±1,02 (0-3)	347,00	0,30
Toplam Çocukluk Çağı Travmaları	42,95±15,70 (25-84)	36,20±5,09 (30-46)	356,00	0,41

Tablo 5’te sunulan katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin toplamına ve alt ölçeklerine verdikleri yanıtların ortalamaları, standart sapma ve maksimum minimum değerleri bu örneklem için normal dağılım özelliği göstermediği için, iki grubun ortalamaları arasındaki farkın test edilmesi amacıyla nonparametrik analiz olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Vaka ve kontrol grubundaki katılımcıların fiziksel-cinsel istismar, fiziksel-duygusal ihmal, mini ve toplam çocukluk çağı travmaları istatistiksel olarak anlamlı fark yokken ($U_{\text{fiziksel istismar}} = 367,50$, $p = 0,41$; $U_{\text{cinsel istismar}} = 370,00$, $p = 0,15$; $U_{\text{fiziksel ihmal}} = 354,00$, $p = 0,38$; $U_{\text{duygusal ihmal}} = 343,50$, $p = 0,31$; $U_{\text{mini}} = 347,00$, $p = 0,30$; $U_{\text{toplam}} = 356,00$, $p = 0,41$), Vaka grubundaki katılımcılar ($7,98 \pm 4,91$) kontrol grubundaki katılımcılardan ($5,55 \pm 0,95$) daha fazla duygusal istismar bildirmiştir ($U_{\text{duygusal istismar}} = 300,50$, $p = 0,06$)

Vakaların şiddet ve saldırganlıklarının psikodinamik özellikleriyle bir ilişkisinin olup olmadığını araştırmak için daha çok bireysel psikopatolojide bilinçdışı süreçleri, ego savunma düzeneklerini ve karakter yapısını çözümleyen projektif testlerden Rorschach ve TAT vakalara uygulanmıştır. Vaka ve kontrol grubundaki katılımcıların Rorschach Mürekkep Lekesi testine verdikleri yanıtlar ortak profillerinde bir psikopatoloji saptanmadığından, cinsellik ve otorite içeriği ile değerlendirilmiştir (Bknz. Tablo 6). İki gruptaki katılımcıların yanıt sayılarına bakıldığında; yanıt sayılarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir fark elde edilmemiştir ($\chi^2(1)_{\text{cinsellik}} = 1,09$, $p = 0,30$; $\chi^2(1)_{\text{otorite}} = 0,009$, $p = 0,92$). Yine iki gruptaki katılımcıların TAT’ye verdikleri yanıtlar cinsellik, otorite ve cinsiyet içeriği ile değerlendirilmiştir. Bu üç içerikteki yanıt sayıları bakımından katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($\chi^2(1)_{\text{cinsellik}} = 0,44$, $p = 0,51$; $\chi^2(1)_{\text{otorite}} = 0,29$, $p = 0,59$, $\chi^2(1)_{\text{cinsiyet}} = 0,82$, $p = 0,36$).

Çalışmada vaka grubu ile yapılan görüşmelerde görüşmenin son bölümünde görüşmeci ile güven ilişkisi oluştuktan sonra şiddet hakkındaki görüşleri için açık uçlu iki soru yöneltilmiştir. Her vakaya empatik bir dille sizinkine benzer olayların çok arttığı söyleniyor, ne dersiniz ve nasıl önlenabilir soruları yöneltilmiştir. Vakaların bu sorulara serbestçe yanıt vermeleri teşvik edilmiş ve herhangi bir yorum yapmadan yanıtları not edilmiştir. Tablo 7’de bu yanıtlar sıralanmıştır. Her bir vakanın ya tam cümlesi ya da özeti mümkün olduğunca kendi ifadeleri ile yazılmıştır. Buna göre vakalar ağırlıklı olarak şiddete maruz kalan kadının kendisini kışkırttığını ima eden görüşler ileri sürmüşlerdir. Faillerin bu tutum ve çabasının suçu kadının üzerine atarak kendisini aklama ya da “tahrik edildim” akıl yürütmesine başvurdukları görülmektedir. Vakaların kadın cinselliğindeki değişimi tehdit olarak algıladıkları görülmektedir. Kadınlar artık çok özgür, kendini bilmiyor, lüks yaşamak istiyor vb. gerekçeler vakaların zihinlerinde bir tür ‘geleneksel kadın rolü’ kavramı olduğunu ve bu role uymayan kadınların erkekleri kışkırttıklarını, devlet ve yasaların da bu kadınları koruduğu yargısının olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Rorschach ve TAT İçeriklerinin Nicel Karşılaştırılması

		Vaka	Kontrol	χ^2	P
Rorschach Cinsellik	Var	16	8	1,09	0,30
	Yok	13	12		
Rorschach Otorite	Var	17	12	0,009	0,92
	Yok	12	8		
TAT Cinsellik	Var	17	14	0,44	0,51
	Yok	11	6		
TAT Otorite	Var	9	5	0,29	0,59
	Yok	19	15		
TAT Cinsiyet	Kadınsılık	12	6	0,82	0,36
	Erkeksilik	16	14		

Tablo 7. Vaka Grubunun Kadına Şiddete Dair Görüşleri

Yaş	Eğitim	Şiddet Türü	Sizinkine benzer olayların son zamanlarda çok arttığı söyleniyor, sizce nedeni ne olabilir?	Böyle olayların olmasını engellemek için ne yapılabilir?
69	Üniversite	Cinayet	Ataerkillik Erkek kadını kontrol edemiyor Düşük eğitim	
48	Ortaokul- lise	Cinayet	Cinsellik ve sadakat sorunları Kendini bilen kadın, cinsellik konusunda eşine uymalı	Karşılıklı anlaşma lazım
43	Üniversite	Cinayet	Kadın özgürleşmiş. Lezbiyen ilişki bile kurmuş. Devlet böyle kadınları öldürenlere ceza vermemeli. Zina suç olmadığı için kadın cinayetleri artıyor	Zina suç olmalı
45	İlkokul	Yaralama	Kadına çok egemenlik verdiler, kadın çok ön plana geldi.	Eğitim verilmeli İşsizlik önlenmeli ve çiftler kendi aralarında konuşabilmeli
33	İlkokul	Cinayet	Kadına karşı pozitif ayrımcılık nedeniyle artıyor.(yasalar vb) Devlet kadını özgürleştirdi, ekonomik olarak özgür kadın erkeği bunalıyor.	İnsanlar dine sığınmalı, din lafta kalıyor. Ruh sağlığı çalışanları engelleyebilir.
84	Okumamış	Cinayet	Kadının ekonomik özgürlüğü nedeniyle oluyor. televizyon ve internet üzerinden baş kaldırmayı öğreniyorlar. Ahlaksızlaştılar. Sevişmeyi öğreniyorlar, adam ona yetmiyor, adamı aldatıyor. Erkek mutlu olmak ister, kadın iyi sevişmeli, iyi hizmet etmeli. Kadınlar bozuldu. Kabahatin çoğu kadında içkici ve kumarcı oldular.	Önlenemez.
48	Üniversite	Cinayet	Teknoloji art niyetli insanların aldatmasına neden oldu. Kadınlar, ekonomik özgürlük kazandığından porno film, chat gibi alanlara yöneldiler. İnternet de suçlu.	Adalet özellikle erkeklere önyargılı bakıyor. Bunun ortadan kalkması lazım.
46	İlkokul	Cinayet	Ekonomik sıkıntı, geçimsizlik yüzünden oluyor. Kadınlar daha iyilerini istiyor.	Denge kurulmalı, zenginle fakir evlenmemeli.
44	Ortaokul-lise	Cinayet	Kadınlar lükse düşkünler, erkeklerin maddi durumu ise yetersiz. Kadın aldattığı için öldürüldüyse, erkeği haksız değil	İki grubu da eğitmek lazım. Resmi nikahtan önce ahlak dersi verilmeli. Kadın namusuyla evde oturmalı.
40	Ortaokul-lise	Cinayet	Medyada çok yayınlanıyor, artmış gibi gözüküyor. Biz Avrupalılaştığımız için arttı. Diziler bile yanlış etkiliyor, kadınlar şöhret olmaya, zengin adam bulmaya çalışıyorlar. Erkekler de kurtlar vadisi izleyerek şiddet ve silahlanmayı artırıyorlar.	Silah azaltılmalı. Beyinler Avrupalılaşıyla yıkanmamalı
34	Üniversite	Cinayet	Avrupalı özgür, Avrupa standartlarına gelmeden, Avrupalı gibi davranıyoruz. Avrupalı kadın değerli, burada kadın hem çalışmayım diyor, hem cinsel gücümü kullanayım diyor, hem de özgür olayım diyor.	Kadın eğitilmeli, ailenin kutsallığı aşılanmalı.

			Kadınlara pozitif ayrımcılık yapılıyor.	
32	İlkokul	Cinayet	Eskiden de vardı, medyaya daha çok yansıyor. Ataerkillikle ilişkili, çevre baskısı, özellikle güneydoğuda çok var.	Yeni nesil eğitilmeli, kadının da hakları olmalı.
58	İlkokul	Cinayet	Her şeyi kadının eline verirsen, iş kötüye gider. Ekonomik kısıtlılıklar erkeği zorluyor. Kadına tanınan özgürlük erkeği sıkıştırıyor. Yeni yasa kadını erkekten ayırdı, erkek hakları son buldu.	Bu yasanın geri çekilmesi ve ekonomik iyileştirme
45	Ortaokul-lise	Cinayet	Anneler erkek çocuğunu baş tacı yapıyor, şımaran erkek eşinden de aynı hizmeti ilgiyi beliyor. Ayrıca ekonomik geçimsizlik de ilişkiyi olumsuz etkiler . Toplumsal baskı cinayeti getiriyor.	Eğitimi artırmak ve düzenli gelir
40	Ortaokul-lise	Yaralama	Devlet çok imkan sağladı kadınlara, dul hakkı, yetim hakkı var. Adalet sisteminde pozitif ayrımcılık var. Maddi durumum yok ama mahkeme nafaka bağladı. Önemsenmeyecek bir tokat atmama rağmen suçlu bulundum. Kadınlar artık daha özgür davranıyor, bu da namus meselesidir.	Çevre çifti birleştirmeye çalışmalı, yuvayı toplamak için.
65	İlkokul	Cinayet	Kadınların kendine güveni arttı, alenen aldatıyorlar	Çiftler severek evlenmeli, görücü usulü değil
29	İlkokul	Yaralama	Kadın özellikle aileden uzak eğitim alırken kontrolden çıkıyor. Kafasına göre yaşıyor, bu da erkekleri tehdit ediyor. Aldatma çok yaygınlaştı.	-
52	Üniversite	Yaralama	İktidardan ötürü arttı. Kadını sadece üreme aracı olarak kullanıyorlar, kurana uygun davranmazsa şiddet uyguluyorlar.	Dini doğru öğrenmeliyiz.
50	İlkokul	Cinayet	Kadınlar eşlerinden izin almadan istediği gibi yaşıyor. İzin almadan çalışıyor, izin almadan boşanıyor.	Erkekler kadınları kontrol etmekten vazgeçmeli
28	Ortaokul-lise	Yaralama	Görücü usulü evlilik şiddete zemin hazırlıyor. Evde huzursuzluk oluyor.	Sevgi ve hoşgörü aşılamalıyız.
48	İlkokul	Yaralama	Eskiden komşular ya da polis uzlaştırıyordu, şimdi savcılığa veriyor. Mahkeme de hemen erkeği suçluyor, bir de kadın hakime denk geldiysen.... Evden uzaklaştırıyor. Şiddet eskisine göre artmadı ama görünürlüğü arttı.	Şiddet ruhsal olarak tedavi edilmeli
61	Ortaokul-lise	Yaralama	Kadın haklarına saygım var ama adalette pozitif ayrımcılık var. Tartışma anında barıştıran olmalı, evden uzaklaştırıyorlar. Erkek daha da hırslanıyor.	Suç tek tarafın değil, kadın da ceza almalı.
75	Okumamış	Yaralama	Şimdiki kadınlar diktatör, arsız, kocasının sözünü tutmuyor. Televizyondan açıklığı saçıklığı öğreniyorlar.	Kocası ile iyi geçinsin diye kadına ceza verilmeli.
48	Ortaokul-lise	Cinayet	Şimdiki kadınlar eskilerden farklı, okuyorlar, tahsilliler, kendilerini ezdirmiyorlar. Bu yüzden geçimsizlik de atıyor	Kadına eğitim verilmeli, eşine karşı sorumlulukları anlatılmalı.
37	İlkokul	Yaralama	Kadınların hakları fazla, kadınlar uzaklaştırıyor erkekleri, sonra şiddet artıyor.	Kadın koruması konusunda yasalar azaltılmalı.
34	Okumamış	Yaralama	Erkekler evine bakmıyor, çalışmıyor, elbette suçludur.	Bu cinayetlerin cezası artsın.

36	İlkokul	Yaralama	Şiddet ekonomik nedenlerle artar.	Kişilerin bir anda hareket etmesini eğitimle engellemek lazım.
34	Ortaokul-lise	Yaralama	Kadınların dışarıya özenmesi, erkeğin namus anlayışına aykırıdır.	Kadınlara, kocasına sadık kalma eğitimi verilmeli. Erkeklerin de kadına güvenmeleri sağlanmalı.
49	İlkokul	Yaralama	Özgür davranmak isteyen kadınlar(kırsaldan gelen özellikle) artıyor, erkek ise otoriter olmak istiyor. Çatışma oluyor, çevre de şiddete yönlendiriyor.	Kızlar kendi istedikleri ile evlenmeli
32	Üniversite	Cinayet	Erkek egemen bir toplumda yaşıyoruz, yasalarımız bile yeni yeni değişiyor.	Kurumlarda kadın kotasını yükseltmeli
53	İlkokul	Yaralama	Ekonomik sıkıntı var, uzaklaştırma veriyorlar fakat gidecek yerimiz yok. Mecbur eve dönüyoruz, döndük diye buraya atıyorlar. Bu yasalar yapıcı değil, çiftleri barıştırmalı.	Barışçıl yasalar
32	Ortaokul-lise	Yaralama	Kadınlar kendi çıkarlarını düşünüyor itaat etmiyor.	Evlenmeden önce çiftler eğitim almalı.
45	Ortaokul-lise	Cinayet	Kadına devlet çok özgürlük veriyor.	Engellenemez ama kadınlara eğitim verilmeli
38	Ortaokul-lise	Cinayet	Medya şiddeti abartarak, çarpıtarak yazıyor. Gündemde oldukça öldürmek kolaylaşıyor.	Toplumu tamamen değiştirmek lazım.
42	Ortaokul-lise	Yaralama	Eğitimsizlik	Eğitim kurumları yaygınlaştırılmalı, psikolojik rehberlik alanları açılmalı ve aileler davet edilmeli.
33	Ortaokul-lise	Cinayet	Erkekler üstün olmak istiyor, kadın ise bunu kabul etmiyor.	Eğitim
55	Okumamış	Cinayet	Ahlaki değerler bozuluyor, kadınlar kocalarını aldatıyor.	Kadın edebi ile boşanmalı, aldatmamalı. Boşanma kolaylaştırılmalı.
54	İlkokul	Cinayet	Ülkemizin kültürü Avrupa gibi oldu, cinsellik doğallaştı. Kadınlar çalışmaya başladı. Çalışma hayatı onun barlara gitmesini kolaylaştırdı. Kadının çalışma hayatı aile düzenini bozuyor.	Psikologlar eve ev gezmeli.
33	Okumamış	Cinayet	Bu kafayla gidilirse daha çok kadın ölür. Yaslar önünde kadın okumuş olsa farklı olur ama cahil kadına bu haklar fazla. Ben kadın için 60.000 TL ödedim.	Bu yasa adil değil, feminist bir yasa, kaldırılmalı. Kadının beyanı esas alınıyor. Kadınlar da intikam alıyor.
50	Üniversite	Yaralama	Adalet sistemi bozuk. Kadının beyanı esas deniliyor, kanıt bile yokken suçlandım.	Aile içi eğitim yapılmalı
52	İlkokul	Yaralama	Erkek eve ekmek getiremezse kadın kavga çıkartır	İş imkanı ve eğitim

Vaka grubuna şiddet ve dinin ilişkisine yönelik bir soru yöneltilmiştir. Faillerin yanıtlarının özeti Tablo 8’de sıralanmıştır. 8 kişi yanıt vermek istememiştir. 14 kişi din ile şiddetin ilişkisiz olduğunu söylemiştir. 4 kişi din şiddeti artırır demiştir, 3 kişi de yanlış yorumlanan dinin şiddeti artırdığını belirtmiştir. 12 kişi ise dinin şiddeti azalttığını belirtmiştir.

Tablo 8. Vaka Grubunun Şiddet Din İlişkisine Dair Görüşleri

Sizce kadına şiddet ve din ilişkili midir?
Din şiddeti azaltır.
Din azaltır ama din ortadan kalktı, lafta kaldı.
Biz dindar gözükp dini yaşamıyoruz.
Dinle hiç ilgisi yok. “Allah verdiği canı Allah alır.”
İnsanlar dini içinde yaşamalı, din baskısı ile değil. Bu şekilde toplum baskısı şiddeti artırıyor.
Dinin şiddeti artırdığına inanıyor.
Dinde kadın öldürmek yoktur. Annelerin ayakları altında cennet, ben çocuğumun cennetini öldürdüm. Din kadını aşağılamaz.
Dinle ilgisi yoktur. Ayrıca şeriat olsa daha az ölüm olurdu, kadın hemen cezasını çekerdi.
Dinle alakası yoktur. Fakat gösterişli dindarlıkta birey olarak kadına yer yoktur.
Dinin rol yoktur. “takvanın birbirine üstünlüğü yoktur” hadisi şerif
Dinde ayrım yoktur, bu yüzden etkisi yok.
Dinin rolü yok
Din etkili, din erkek egemendir.
Kadın ahret ve günah korkusuyla aldatmaz, dindarlık artarsa şiddet azalır.
Dinimiz hoşgörü dinidir.
Din ile ilgisi yoktur.
Din azaldı, inanç azaldı, şiddet arttı.
Din şiddeti yasaklar
Dinle şiddet ilişkili olamaz
Şiddetle ilişkisi yoktur
Dinin rolü yok
Yobazlık kadını 2. Sınıf vatandaş yapıyor. Oysaki, bizim dinimiz hoşgörü dinidir.
Din yanlış yorumlanıyor.4 kadını hak görüyorlar.
Dinle ilgisi yok
Din şiddeti azaltır
Din önemli, din doğru yorumlanırsa bizi kötülükten alıkoyuyor.
Dinin hiç etkisi yok
Dine bağlı kişi dövemez, sövemez
Din şiddeti azaltır. Din eğitimi de verilmeli.
Din çok kötüdür. Dinin dediğini yaptığım için böyle oldu. Ateist olsaydım kızımın evden ayrılıp gitmesine bir şey demezdim. Din çocuklarına sahip çık diyor. Devlet de bize o kültürü vermiş.
Dinin etkisi yoktur
Din şiddeti azaltır.
Dinin etkisi yoktur

4. TARTIŞMA

Şiddet; ciddi bir halk sağlığı problemidir. (1) Önüne geçebilmek için risk faktörlerini belirlemeye yönelik birçok çalışma mevcuttur. (16, 20, 47, 53, 54, 62, 84, 87, 88) Bu çalışmada faile ait, mağdura ait, toplumsal ve kültürel yapıya ait birçok olası risk faktörü çalışılmıştır.

Faillere ait özellikler incelendiğinde, vaka grubunda her eğitim düzeyinden vaka bulunduğu görülecektir. Bir araştırmada erkeğin eğitim düzeyi kadına yönelik şiddet üzerinde koruyucu etkisi olduğu gösterilen bir etmen olarak belirlenmiştir. (54) Bunun aksine Gondolf kadına şiddet uygulayanlarının dörtte üçünün en az lise mezunu olduğunu belirtirken, Adams ise eğitimin normal popülasyona göre düşük seviyede olduğunu belirtmiştir. (47, 103) Çalışmamızda yüksek öğrenimli bireylerin de kadına yönelik şiddet eyleminde bulunmaları bir fail özelliği olarak eğitimin kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmadığını göstermektedir. Bu çalışmalardaki çelişkili sonuçların nedeni örgün eğitimin niteliği olarak değerlendirilebilir. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 2008 yılındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ulusal eylem planı çerçevesinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin bütün eğitim materyallerine ve eğitim programlarına yerleştirilmesi, eğitimcilerin bu konuya duyarlı hale getirilmesi önerisi de eğitimin niteliğinin iyileştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. (104)

Daha önceki çalışmalarda artmış işsizlik oranları ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle düşük sosyoekonomik düzeyde olmak bir fail özelliği olarak kadına şiddet için risk faktörü olarak değerlendirmiştir (16, 47, 52, 54) ancak bu durum bu çalışmadaki yüksek sigortalı ve sürekli işte çalışma oranları ile çelişmektedir. Her ne kadar doğrudan sorulduğunda katılımcıların yalnızca yüzde %5'i ekonomik sebeplerle şiddet uyguladıklarını belirtmişlerse de, görüşmelerde sorulan sorulara verilen açık uçlu cevaplar değerlendirildiğinde vaka grubunun %17'sinin şiddet eyleminde bir sebep olarak ekonomik nedenleri öne sürdüğü

görülmektedir. Bu bulgular kimi vakalar için cinayet sebebinin “namus, kıskançlık, vs” olarak belirtilmesine rağmen aslında arka planda ekonomik zorlukların bir sebep olarak varlığına işaret etmektedir. Bir erkeğin toplumun erkekten beklediği şekilde aileyi geçindiremiyor oluşunun kendisi üzerinde yarattığı “güçsüzlük” algısının bir telafisi olarak şiddete başvurduğu düşünülebilir. Bu sonuçlar, erkeğin kültürel rolünü “evini geçindirmeyi” yerine getiremediği için yetersiz hissetmesi, hatta kadının bu rolü üstlenmesi ile aile içi şiddetin artmasının ilişkili olduğunu gösteren birçok çalışmayı destekler niteliktedir. (23, 27, 92) Niteliksel görüşmelerde (Bknz. Tablo 7) artan kadına şiddet nedeni olarak faillerin kadının ekonomik olarak özgürleşmesini vurgulaması da rastlantısal değildir.

2012 TUIK verilerine göre ülkemizde akraba evliliği oranı % 23 olarak saptanmış olup (105) çalışmamıza katılan vaka grubu da kontrol grubu da bu orandan daha düşük bir oranda akraba evliliği bildirmiş olması örneklemin toplum genelini yansıtmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu nedenle akraba evliliğinin kadın cinayetleri üzerinde ki rolünün belirlenebilmesi için daha fazla veriye ihtiyaç vardır. Her ne kadar örneklemin toplum genelini yansıtmadığı düşünülse de iki grup arasında anlamlı farkın bulunmaması bize akraba evliliğinin kadın cinayetlerini artıran ya da azaltan bir unsur olamayacağını göstermektedir. TUIK verileri ülkemizde bireylerin yaklaşık % 80’inin eşlerini aile, akraba ve komşu çevresinden seçtiklerini bildirmiştir. Bu şekilde evlenme biçimlerinden biri de görücü usulü ile evlenmedir. Çalışmamızda görücü usulü evlilik beklenin aksine kadına şiddet eyleminde faile ait bir risk olarak saptanmamıştır.

Alkol madde kullanımının kadına şiddet dahil birçok suçu arttırdığına ilişkin yayınlara rağmen bu çalışmada vaka ve kontrol grupları arasında alkol madde kullanımı bakımından anlamlı fark bulunmamıştır. (50, 68, 74, 75) Bu durum; alkol madde kullanımının “kadına şiddet” açısından faile ait bir özellik olarak belirlenmesini çelişkili kılmaktadır. Her iki grupta da bağımlılık ölçütlerine uyan birey saptanmamıştır, ancak vaka grubundan 9 bireyin (%22)

şiddet esnasında alkol etkisinde olduklarını belirtmeleri ve o sırada kullanılan alkolün yüksek miktarı dikkat çekmektedir. Bu bulgu hem Adams'ın hem de Sharp'ın eş cinayeti işleyenlerin ve teşebbüs edenlerin yarısından çoğunun alkol veya madde etkisinde olduğunu belirttiği çalışmaları destekler niteliktedir. (47, 68) Alkolün kişinin stresle baş etmesini zorlaştırdığı, kıskançlığa eğilimini arttırdığı ve yargılamasını bozduğu (16, 71-73) düşünüldüğünde; alınan alkol miktarının artmasıyla beden ve beyin üzerindeki etkilerinin değiştiği hesaba katıldığında bu sonuç beklenen bir sonuçtur. (106) Şiddet eylemi sonrasında tutuklanmayı; alkol kullanımın kronik değil sadece akut etkileri ile ilişkili bulunduğunu belirten bir çalışma ışığında (107); çalışmamızda alkol madde bağımlısı olmamasına rağmen şiddet eylemi esnasında alkol etkisinde olan 9 kişinin varlığının literatürle uyumlu olduğu düşünülebilir. Kısacası, alkol kullanımının şiddeti kolaylaştırması için kronik kullanım ya da bağımlılık gerekmemektedir.

Kadına şiddet eyleminde psikiyatrik bozuklukların bir fail özelliği olup olmadığına yönelik veriler çelişkilidir. (50, 54) Bazı çalışmalar kadına şiddet dahil birçok suçta ve şiddet davranışında kişilik bozukluklarının ve alkolizmin daha çok rol oynadığını vurgularken, şizofreni ve bipolar affektif bozukluğun suç riskini arttırmadığına ya da hafif arttırdığına dikkat çekmiştir. (108, 109) Türkiye ruh sağlığı profili çalışması Türkiye'de ruhsal hastalıkların yaşam boyu sıklığını %18 olarak saptamıştır. (110) Vaka ve kontrol grubunda da benzer bir oran çıkmış olması, örneklemin genel popülasyonu yansıttığını düşündürmektedir. Elbette ki bu gruplar arasında fark olmaması, psikiyatrik bozuklukların kadına şiddette rol oynamadığına yönelik çalışmaları desteklemektedir. (54)

Daha önce suç işlemiş olmak bir fail özelliği olarak saptanmamıştır. Bu bulgu Adams'ın çalışmasında kadına şiddet eyleminde bulunan erkeklerin sadece dörtte birinde daha önce suç öyküsü bulunması verisini destekler niteliktedir. (47) Bu bulgular ışığında kadına şiddet eyleminin suç makinesi erkekler tarafından işlenmediği saptanmış olsa da bu konuda daha çok veriye ihtiyaç vardır.

Yukarıda bahsedilmiş tüm veriler faile ait veriler olmakla birlikte hiçbirinde kontrol grubuyla anlamlı fark olmaması kadına şiddet eyleminin bireye ait olmaktan çok topluma ait özellikler açısından değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda vaka grubu ile kontrol grubu arasındaki temel farklardan biri olan göç dikkat çekmektedir. Göç yalnızca mekânsal bir değişim değildir aynı zamanda toplumsal bir değişim de içerir. Literatürde ister ekonomik, ister zorunlu nedenlerle gerçekleşmiş olsun, erkeklerin ve kadınların cinsiyete dayalı iş bölümü çerçevesinde göç edilen mekanla olan etkileşimde genellikle farklı deneyimleri olduğu belirtilmiştir. (111) Göçün ardından kadınların erkekler kadar iş hayatında aktif olamadıkları dikkat çekmiştir. (112) ABD’de göçmen kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların %87’sinin cinsiyete dayalı iş bölümüne dikkat çekerek, kendilerinin ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgilendiklerini söylemektedirler. (113) Türkiye’de ise İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinden Ankara’ya göç etmiş olan ailelerle yapılan bir araştırmada kente göç eden kadının kentte çalışmasının ev dışında gelir getiren bir işe girmesi anlamına geldiğini ve bunun eşleri ya da aileleri tarafından “uygun” görülmediğini bu nedenle kadınların işgücü pazarından çekilmek zorunda kaldığını bildirmiştir. (114) Benzer bir şekilde, Malezya’daki iç göç sürecini kadınlar açısından irdeleyen bir araştırmada ise, eşleriyle birlikte göç eden evli kadınların iş gücüne katılma olasılığının azaldığı ve kariyer gelişimlerinin olumsuz yönde etkilendiği gösterilmiştir. (115) ABD’ye göç eden Asyalı ailelerde kadına şiddetin artışı saptayan bir çalışma, bunun erkeğin ekonomik gücünde ve sosyal statüsündeki kaybı, aile içi agresyonla telafi etmeye çalışması şeklinde yorumlamıştır. (116) Tüm bu çalışmalar göçün aile içinde toplumsal rolleri perçinlediği, kadının eve çekilip, ev işleri ile ilgilendiği, ekonomik olarak bağımlı, akrabalarından uzak ve sosyal izolasyonu olan bir birey haline geldiğini; erkeğin ise eve para getirmek için çalışmak zorunda kaldığını vurgular niteliktedir. Bir başka çalışma ise evdeki rollerin değişimine dikkat çekerek, göç eden ailelerdeki kadınların çalışmak zorunda oluşu, ekonomik güç elde etmeleri, erkeğin

gücünün azalması ile evdeki ataerkil düzenin alaşağı olmasının şiddeti artırdığı belirtmiştir. (117) Tüm bu bilgiler ışığında hem aile hem birey için zorlayıcı bir süreç olan göçün toplumsal roller üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda, çalışmamızda kendisi göç etmiş veya göç yaşamış bir ailede yetişmiş bireylerde kadına şiddet eyleminin arttığının saptanması şaşırtıcı değildir.

Çalışmanın cezaevlerinde, henüz cezası kesinleşmemiş hüküm özlü/tutuklularla yapıldığı düşünüldüğünde verilen cevapların yanlış olması beklenebilir. Bu durum vaka grubunda öldürme maksadı olduğunu doğrudan bildirenlerin oranı % 26,8’ken cinayetle sonuçlanma oranının %56.1 olmasını açıklayabilir. Bunun yanı sıra yanıtların güvenilirliği bir kenara bırakıldığında eylem girişiminin planlanmayan sonuçlar doğurduğu da düşünülebilir. Adalet Bakanlığı’ndan alınan izin doğrultusunda görüşmelerin kurum psikoloğu eşliğinde yapılmasının şart koşulduğu hesaba katıldığında; kişilerin samimi yanıtlar vermemiş olmaları mümkündür. Adams da eş cinayeti ve teşebbüsünde plansızlığın ortak nokta olduğuna değinmiştir. (47) Çalışmamızda vakaların büyük çoğunluğunun bir tartışmadan hemen sonra (%85,4) ve dürtüsel (%82,9) olarak şiddet eylemini gerçekleştirmiş olmaları bu veriyle uyumludur. Katılımcılardan %85,4’ünün görüşme esnasında pişman olduğunu belirtmiş olmaları şiddetin plansız, dürtüsel bir eylem olduğunu destekler niteliktedir. Şiddet uygulamış ve pişman olmuş kişilerin bir kısmı bugün bu davranışın yanlış olduğunu bilmelerine rağmen başka türlü nasıl başa çıkacaklarını bilmedikleri için ne yapacaklarını öngöremediklerini belirtmektedir. Bu durumun eğitim düzeyinden bağımsız olduğu düşünüldüğünde, bu durum toplumun değer yargıları karşısından bireyin çaresizliğini göz önüne sermesi bakımından değerlidir.

Kişilerin şiddet uygulama nedeni sorulduğunda çoğunluğun namus (%36,6) ve egemenlik (%29,3) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcılara gelenek görenek ve inanç yönünden işledikleri şiddet eylemini değerlendirmeleri istendiğinde yine %36,6 namus etkindir demiştir. Başbakanlık verilerine göre 2003-2007 yılları arasında işlenen töre ve namus cinayetleri ile sonuçlarımızın benzer oranda olduğu görülmektedir. (118) Aslında namusu da kıskançlığı da egemenlik başlığı altında değerlendirmek mümkündür ki bu durumda egemenlik nedeniyle şiddet uygulayanların sayısı %78'e çıkmaktadır. Kadının üzerindeki egemenlik, erkek "egemen" toplumlarda bir güç göstergisidir. Eski eşine söz geçiremediği için, eşi ayrılmak istediği için, eşi aldattığı için, eşi annesine bakmak istemediği için, halası başarısızlıklarını yüzüne vurduğu için ya da kızı eve geç döndüğü için şiddet uyguladığını belirten faillerin hepsi tüm ilişkilerinde erkek egemenliğinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamışlardır. (Bknz. Tablo 3) Bu egemenliğin sarsılması, toplumda erkek rolüne atfedilen gücün de sarsılması olarak algılandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda katılımcıların %65,8'i kesici delici bir alet veya ateşli silahla saldırdığını söylemektedir. Silah kullananların yarısından fazlası silah olmasaydı benzer bir sonuçla karşılaşmayacağını söylemektedir. Adams, kadın cinayeti işleyenlerle, teşebbüs edenler arasındaki başarısızlık farkının silaha erişmekteki kolaylık olarak yorumlamıştır. (47) Silaha kolay ulaşabilmenin hem kadının tehdit edilme riskini hem de cinayet riskini artırdığı bilinmektedir. (54, 63)

Tüm bu sonuçlar silahsızlanmanın şiddeti önlemedeki önemine vurgu yapmaktadır. Ülkemizde bireysel silahlanma ciddi bir problemdir. Ruhsatsız silah bulundurmanın caydırıcı cezalarının bulunmaması ve silahlanmanın yeterince denetlenmemesi bu problemi büyötmektedir. Ayrıca medyada ruhsatlı silah sayısında ciddi bir artış olduğundan bahsedilmekteyse de bu konuya ilgili resmi bir açıklamaya ulaşamamıştır. Bu çalışmada kişilerin kullandığı silahlarından birinin failin bir akrabası tarafından eş cinayetinde birinin

ise töre cinayetinde daha önce kullanılmış olması, silahın bir suça karışmış dahi olsa kişiler arası dolaşımına engel olunamadığına dikkat çekmektedir.

Olay öncesi ve sonrası aileden destek gördünüz mü sorusuna verilen olumsuz yanıtın yüksekliği, bu sorunun da güvenilirliği düşük bir soru gibi olarak yorumlanmasına sebep olmuştur. Mahkumların ailelerinin ceza almalarını engellemek adına bu soruya güvenilir bir yanıt vermedikleri düşünülebilir. Ayrıca töre cinayetlerinde erkeklerin hem kendilerinin hem de ailelerinin namuslarını temizlediklerine dair yaygın inanç hesaba katıldığında bu soruya beklenenden az olumlu yanıt verilmesi görüşülen mahkumların büyük çoğunluğunun Ankara’da ikamet etmekte oluşu, çoğunlukla çekirdek aile yapısına sahip kişiler oluşu, aşiret hayatından ve töreden uzak yaşamaları ile de ilişkili olabilir.

Bu çalışmada kadına şiddet uygulayan erkeklerin 10’da 4’ü daha önce de kadınlara şiddet uygulamışlardır. Bu da literatürde cinayet dahi olsa mevcut şiddet eyleminin öncülünün önceki aile içi şiddet olduğunu destekler niteliktedir. (48-50, 65) Daha önce benzer yaralama ya da cinayet girişiminde bulunmayan %92,7’lik büyük oranı ise bir grupta şiddetin yeni başladığını ve şiddet uygulayan grupta ise dozunun giderek arttığını göstermektedir. Giderek artan şiddetin ağır yaralanma veya cinayet ile sonuçlanma olasılığı nedeniyle şiddet saptanan ailelerin yakından izlenmesi önemlidir. Böyle ailelerde failin tutuklanmasının eş cinayetini azalttığını söyleyen çalışmalar olduğu gibi, faillere verilen şiddet önleyici eğitimin de şiddetin azalması üzerinde olumlu etkisi olduğu bilinmektedir. (54, 119)

Bu çalışmada faillerin yarısından çoğu şiddeti birlikte yaşanan evde uygulamıştır. Dupuis ve Thorns makalelerinde evin birey için gözden uzak, çevrenin kontrol edilebildiği, en derin psikolojik duyumların olduğu güvenilir bir üs olduğunu belirtmiştir. (120) Kadına yönelik şiddetin daha sıklıkla evde uygulanıyor olması, kadının kendini en güvende hissetmesi gereken yerde, en fazla risk altında olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yanı sıra bu

durum şiddetin kapalı kapılar ardında olduğunu da göstermektedir. Bu bağlamda şiddet uygulayan erkeklere ülkemizde sıklıkla verilen evden uzaklaştırma cezalarının ne kadar yerinde olduğunu göstermesi bakımından bu veri değerlidir.

Vaka grubunda aile içi şiddete maruz kalma ve tanıklık etme oranlarının yüksekliğinin yanı sıra çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğindeki yüksek puan vaka grubundaki kişilerin şiddet kültüründe yaşadığını göstermektedir. Diğer yandan çocukluk çağı travma ölçeğindeki skorların kontrol grubunda da yüksek çıkması, kontrol grubunun da tıpkı vaka grubu gibi fiziksel istismar, cinsel istismar ve fiziksel ihmale uğramış olması, bu bireylerin de tıpkı vaka grubunda olduğu gibi şiddet kültüründe yaşadıklarını göstermektedir. Bu bağlamda aile içi şiddete maruz kalma ya da çocukluk çağında daha fazla ruhsal travma yaşamış olmanın kadına şiddet uygulanması için bir risk faktörü olarak değerlendirilemeyeceği görülmektedir. Fakat literatür çocukluk çağı travmalarının şiddet uygulama olasılığını artırdığını söylemektedir. (57-60) Şiddet görmenin ya da tanık olmanın sosyal öğrenme kuramına göre şiddet uygulamayı kolaylaştırması akla yatmaktadır. (55) Oysa şiddetin varoluşu çok etkenli bir yapıdır. Bazı erkeklerin şiddet görmesine rağmen neden uygulamadığına yönelik çalışmaların planlanmasında fayda vardır.

Vakaların şiddet ve saldırganlıklarının psikodinamik özellikleriyle bir ilişkisinin olup olmadığını araştırmak için daha çok bireysel psikopatolojide bilinçdışı süreçleri, ego savunma düzeneklerini ve karakter yapısını çözümleyen projektif testler uygulamamıza rağmen kontrol grubu ile bir fark saptanmamış olması, bu testler ile saldırgan erkek profiline ulaşamayacağımızı göstermiştir. Belki de bu sonuç test seçiminin umulan ölçüde uygun olmamasından çok, saldırgan erkek profilinin mevcut olmaması ile de ilişkili olabilir. Saldırgan erkek profilinin varlığını ve özelliklerini değerlendirebilmek için daha çok çalışmaya ihtiyaç vardır. Şiddet uygulayan erkeklerin bireysel özellikleri ve yaşadıkları topluma dair özellikler incelendikten sonra şiddete uğrayan kadın özellikleri tartışılacaktır.

Bununla birlikte şiddete uğrayan kadınlara özgü özellikler belirlemek, kadına şiddetin bir erkek davranışı olduğunu göz ardı etmektir. Kadınların bu özelliklerini iyileştirmek ise erkek davranışını değiştirmeden anlamsızdır. Bizim açımızdan şiddete uğramış kadına dair özellikler ancak risk altındaki aileleri bulup şiddet açısından izlemek için kullanılabilir. Bu nedenle bu çalışmada şiddete uğrayan kadınlarla ilgili çok az bilgi toplanmıştır.

Şiddete uygulanan kadınların daha sıklıkla ilk ve ortaöğretim mezunu olmaları ve çoğunun düzenli bir işte çalışmadığı dikkat çekmekteyse de şiddetin her eğitim seviyesinde, kadınlara uygulanmış olduğu, çalışmayanlar sıksa da çalışan kadınların da şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Bu sonuçlar şiddetin bir erkek eylemi olması bakımından kadının eğitim düzeyi, düzenli bir işte çalışıp çalışmaması gibi faktörlerden bağımsız olarak ortaya çıktığı görüşünü desteklemektedir. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip olmak, düzenli bir işe ve ekonomik gelire sahip olmak kadınları şiddetten tam anlamıyla korumamıştır. Bu durum kadının eğitimi, medeni durumu ve çalışıp çalışmaması ile aile içi şiddet arasında bir bağ olmadığını belirten çalışmalarla uyumludur. (27, 58)

Vaka grubu kendi içinde değerlendirildiğinde, kadınlar içinde eşe şiddet uygulayanların ağırlıkta olduğu görülmüştür ki, bu kadına şiddet uygulayan erkek havuzuna ulaşmakla ilgili tekniğin yanlışlığı ile ilişkili olabilir. Adalet sisteminde suçun sınıflanması hüküm giyilen madde ile yapıldığından faillerin bir kısmına kasten adam öldürme ve kasten adam yaralama suçları arasından bulunmuştur. Türk Ceza Kanunda doğrudan kadına şiddet ile ilgili bir madde olmadığından tüm havuza ulaşamamıştır. Çoğunluğu eş şiddeti şeklinde sınırlı kalması, çalışmanın kısıtlılığı olarak sayılabilir. Kadın cinayetlerinin herhangi bir cinayetten ayrı değerlendirilmesi, bu alanda yapılacak çalışmalara daha fazla veri sunması bakımından önemlidir.

Bu çalışmada değerlendirilen erkeksilik, kadınsılık ve androjeni vaka ile kontrol grubu arasında fark çıkmamıştır. Bu sonuçlar; kültürel olarak şiddetin erkeksi bir davranış olarak değerlendirilmesine rağmen şiddeti sadece toplumsal cinsiyet ile açıklamanın mümkün olmadığını göstermektedir. Şiddet davranışının erkeksilik ile ilişkili olduğunu söyleyen çalışmaların (121) aksine bazı çalışmalar erkeksilik ile ilişkisiz bulurken, bazıları ise kadınsılık ile ilişkili bulmuşlardır. (122, 123) Bizim çalışmamız dahil tüm bu çalışmaların çelişkili sonuçlarının nedeni çalışmaların toplumsal cinsiyeti sürekli bir tutum olarak değerlendirilmesi olabilir. Halbuki toplumsal cinsiyet şartlar, çevrenin beklentisi gibi durumlarda değişkenlik gösterebilir. (124, 125) Birçok çalışma şiddetin erkeğin tehdit altındaki otoritesini yeniden inşa edebilmek için uygulandığına değinmiştir. (126, 127) Çalışmamızda bireyin erkekliğinin tehlikeye girdiği şartlara; “eşinin geleneksel rolleri göstermemesi”, “eşinin ekonomik güç elde etmesi” ya da “ailenin aldatılmayı güçsüzlük olarak görmesi” örnek verilebilir. (Bknz. Tablo 3 ve 7)

Toplumsal cinsiyetin tutumlarının kararsız durumu görüşmelerde de dikkat çekmiştir. Failler kadının kontrolü ile toplum tarafından güçlü görünmenin önemini vurgularken; feminist adalet sisteminde birer kurban olduklarını söyleyip güçsüzlüklerine dikkat çekmişlerdir. Bu durum saldırganın da kendisini kurban addettiği bir politik çatışma alanı olarak değerlendirilebilir.

Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyet Algıları:

Kadın erkek eşitliği üzerine konuşulduğunda faillerin de kontrol grubu gibi kadın erkek eşitliğine inandıklarını görülmüştür. Fakat bu eşitliğe inanmalarına rağmen kadın erkek ilişkisinde erkeğin baskın olması gerektiğini söylemişlerdir. Benzer tezatlık kadının toplumdaki rolünü itaatkar, evine bağlı ve sessiz olarak tanımlamalarında da görülmektedir. Kadın-erkek eşitliğine inanan bir grubun şiddet göstermesi, eşitliğin şiddete hatta kadın

cinayetine eğilimi artırdığını söyleyen feminist geri tepme hipotezi ile de açıklanabilir. (128) Erkek, egemenliğini kaybetme korkusu nedeniyle şiddet uygulamaktadır şeklinde yorumlanabilir. Burada çalışan, üretken, özgür kadın seçeneğinde geçen “özgür” sözcüğünü, birçok fail cinsel açıdan değerlendirmiş olup, toplumumuzca bunun mümkün olmadığını vurgulamışlardır. Halbuki bu sözcük bağımsız olmayı simgelerken, cinsel bir anlam taşımamaktadır. Özgürlüğü sadece cinsel özgürlük olarak anlamlandırmaları da kadının özgürleşirse cinsel özgürlük de isteyeceği ve cinsel özgürlüğün de önüne gelmekle yatmak olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Kadının cinsel eşini özgür iradesiyle seçme hakkı olduğunu kabullenmekle ilgili bir sorun olduğu ortadadır.

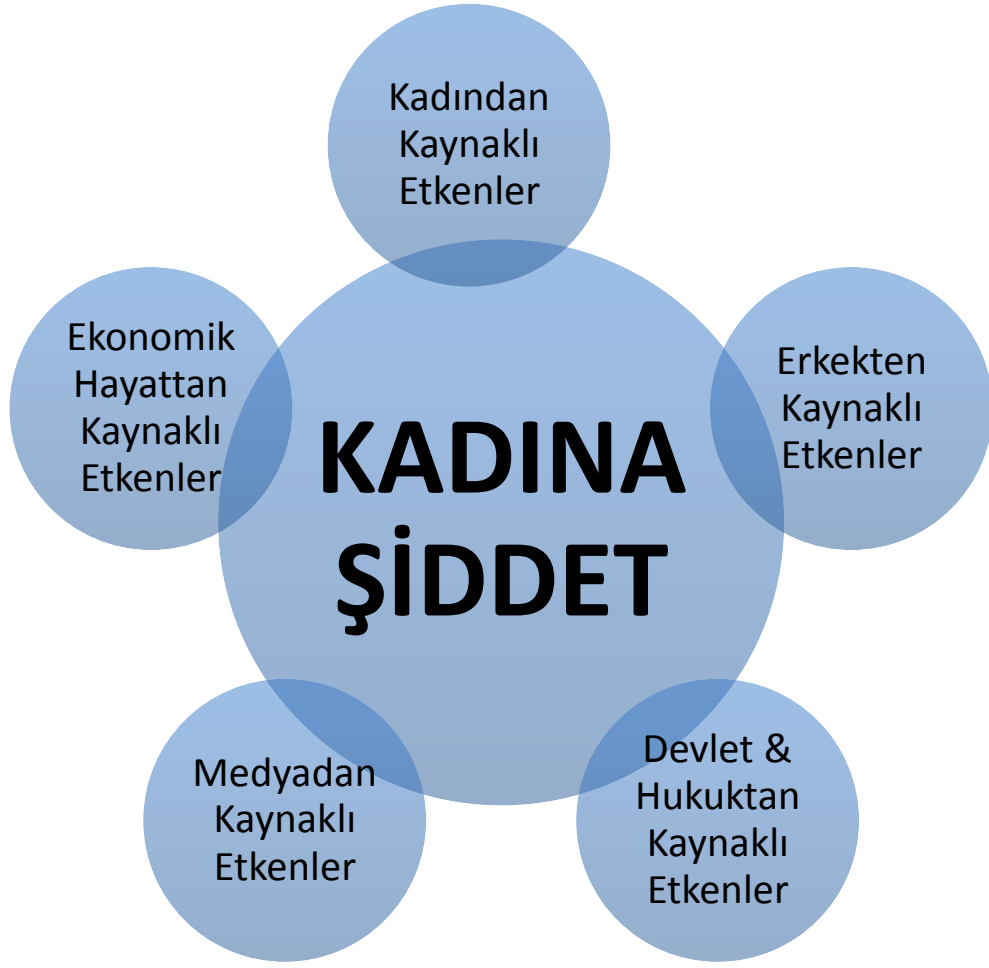
Kadının sosyal hakları değerlendirildiğinde ise, erkek kadının çalışabileceğini, eğitim alabileceğini, boşanabileceğini söylerken; evde söz hakkı olamayacağını ve mirastan pay alamayacağını söylemiştir. Bu sonuç her ne kadar kadın toplumda aktif rol edinse de evde son söz erkeğin olduğuna dikkat çekmiştir. Elbette ki bu çalışmada bulunduğu gibi kadın çalışsa da yüksek eğitim alsa da erkek egemenliğinden, dolayısıyla şiddetten neden kaçamadığını açıklamaktadır.

Vaka grubu ile kontrol grubu arasındaki önemli farklardan biri de çevrenin güç anlayışı ile kadının davranışlarını ilişkili bulmalarıdır. Vaka grubu; eşinin kendinden boşanmasını çevrenin güçsüzlük olarak değerlendireceğini düşünmektedir. Ayrıca “eşim kızım annem benden izinsiz bir eylemde bulunursa çevrem güçsüz olduğumu düşünür” ve “eşim, kızım, annem eğitim alırsa, çalışırsa ve evde söz sahibi olursa çevrem güçsüz olduğumu düşünür” sorularına verdikleri olumlu yanıtlar; faillerin otoritesinin sarsılmasının toplumsal bir güçsüzlük olarak değerlendiriyor olmalarını vurgulamaktadır. “Eşim, kızım, annem eğitim alırsa, çalışırsa ve evde söz sahibi olursa çevrem güçsüz olduğumu düşünür” sorusunda birçok değişken tek bir cümlede sorulduğu için güçlü bir soru olarak değerlendirilemez, yine de faillerin kadının özgürleşmesini ve kendi otoritelerinin sarsılmasını

bir güçsüzlük olarak tanımlandığını göstermektedir. Literatürün şiddeti, tehdit altındaki otoritenin sağlamlaştırılması olarak değerlendirdiği düşünülürse, bu grupta şiddetin görülmesi şaşırtıcı değildir. Ayrıca kadın erkek eşitliğine inanan bir grubun böyle taraflı yanıtlar vermeleri, kadın erkek eşitliği kavramının “içi boş bir tanım” olmaktan öteye geçemediğini ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitim politikalarının şiddeti ile arkasındaki zihniyeti çözmek için temel adımlar olduğunu göstermektedir.. Ancak toplumsal cinsiyet sadece eğitim ile değil; televizyon, reklamlar, gazete ve dergiler hatta müzik klipleri, çocuk kitapları ile de doğru işlenmelidir böylece toplumun birçok kesimine ulaşabilecektir.

Şiddet neden artıyor ve nasıl önlenabilir?

Bu çalışmada şiddetin artışında, kadının toplumsal rolündeki değişimin ana etken olduğu görülmektedir. Kadınların artık erkeklerin üstünlüğünü kabul etmemeleri, kendi istekleri için erkekten izin alma zorunluluğu duymamaları, erkeğe tabi bir hayat sürmek istememeleri, devlet ile hukuk sisteminin de kadını bu alanda desteklemesi ve medyanın kadın özgürlüğünü kışkırtması kadının toplumsal rolünden çıkmakta olduğunu göstermektedir. Kadının hukuk ve devlet eliyle özgürleştirilmesi ve medya yoluyla da ahlaksızlaştırılması kadına yönelik şiddetin artışında en çok ileri sürülen etkidir. Erkeği doğrudan sorumlu tutanlar ise erkeği, geleneksel erkek rolünü sürdürememekle (eve ekmek getirememek, kadını denetleyememek) suçlamaktadırlar. (Bknz. Figür 3 ve Tablo 9)

Figür 3. Kadına Yönelik Şiddete Dair Etkenler

Tablo 9. Kadına Yönelik Şiddet Etkenleri

Kadından Kaynaklı Etkenler	Erkekten Kaynaklı Etkenler	Devletten & Hukuktan Kaynaklı Etkenler	Medyadan Kaynaklı Etkenler	Ekonomik Hayattan Kaynaklı Etkenler
Ahlaksızlaştılar. Ahlakları bozuldu. Sevişmeyi öğrendiler. Kadınlar bozuldu. Porno film, chat’e yöneildiler. Aldatıyorlar. Cinsel gücünü kullanıyor. Açık saçıklığı öğrendiler. Arsızlar. Koca sözü dinlemiyorlar, itaat etmiyor, kendilerini ezdirmiyorlar, kendilerine güvenleri arttı. Erkek üstünlüğünü kabul etmiyorlar, eşlerinden izin almadan istediği gibi yaşıyor, çalışıyor, boşanıyorlar. Başkaldırmayı öğrendiler, Kendi çıkarlarını önde tutuyor, özgür olmak istiyorlar, daha özgür davranıyorlar. Okuyorlar, hakları fazla. Cahiller ama hakları fazla. Lükse düşkünler. Daha iyisini istiyorlar.	Erkek kadını kontrol edemiyor. Üstün olmak istiyorlar. Sözlerini dinletemiyorlar. Tehdit hissediyorlar. Kadının ekonomik özgürlüğünden bunalıyor. Ekonomik kısıtlılıklar erkeği zorluyor. Kurtlar vadisi izleyip şiddet ve silahlanmayı öğreniyorlar Eve bakmıyor, çalışmıyor Eve ekmek getiremiyor Anneler erkek çocuğu şımartıyor Eğitimsiz	Adalet sistemi bozuk; kadın beyanını esas alıyor. Devlet kadına çok özgürlük veriyor. Yasalar yapıcı değil, çiftleri barıştırmalı. Kadın hakları fazla! Kadın hakime denk geldiysen... Adalette pozitif ayrımcılık var. Devlet kadına çok imkan sağladı. Mahkeme hemen erkeği suçluyor. Yasa erkek haklarını kaldırdı. Zina suç olmaktan çıkarıldı. Kadına çok egemenlik verildi. Devlet kadını çok özgürleştirdi. Polis eskiden barıştırdı, şimdi mahkemeye götürüyor.	Televizyon ve internet kadına başkaldırmayı öğretiyor. Porno film seyrediyorlar, chat yapıyorlar. Medya çok yayınlıyor. Diziler yanlış etkiliyor, kadın şöhret olmak istiyor. Televizyon açık saçıklığı öğretiyor. Medya şiddeti abartarak çarpıtarak veriyor, gündemde olunca öldürmek kolaylaşıyor.	Ekonomik sıkıntı. Erkeğin evine bakmaması, çalışmaması. Çalışan kadın bara gidebiliyor. Erkek eve ekmek getiremiyor. Geçimsizlik. Zengin erkek bulmaya çalışma. Ekonomik kısıtlılıkların erkeği zorlaması. Kadının ekonomik özgürlüğü

Kısacası kadına yönelik şiddetin ataerkil düzenin tehdit altında hissedildiği durumlarda ortaya çıktığı görülmektedir. Tekil bireyin (saldırganın) bireysel özellikleri ve ruhsal sorunları şiddetin asli kaynağı olarak ortaya çıkmamaktadır. Ancak, geleneksel (ataerkil) erkek rolünü sürdürmekte zorlanan erkek, geleneksel kadın rolünü reddeden kadını kendi varoluşuna bir tehdit olarak algılamakta ve şiddete yönelmektedir. Benzer bir sonuç, toplumsal cinsiyet rollerinin keskin olduğu ABD'nin güney bölgelerinde, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ile kadın cinayetlerinin daha çok arttığını gösteren bir çalışmada da saptanmıştır. (128) Gartner ise aynı noktayı vurgulayarak, kadınların kültürel rolleri ne kadar az benimserlerse, kadın cinayeti mağduru olma riskinin arttığını söylemektedir. (129) Literatürdeki bu artışı kadının erkek eşitliğinin kadın cinayetleri üzerindeki etkisi yeni tartışılan bir hipotezle (geri tepme hipotezi) ile açıklanabilir. Bu hipotez; kadının ekonomik katılımı arttıkça, kadın kültürel rollünden çıktıkça, erkek sarsılan egemenliğini yeniden elde etmek için şiddete başvurmakta olduğunu belirtmektedir. Bizim çalışmamız da aslında kadın-erkek eşitliğini bir tehdit olarak gören erkeğin şiddetle otorite sağlama ihtiyacını destekler niteliktedir.

Bu çalışmada erkeklerin birçoğu işledikleri suçı üstlenmektense, hapishanede bulunma nedenlerini için kadın ve kadın yanlısı yasaları suçlamışlardır. Faillerin “önemsenmeyecek bir tokat atmasına rağmen adaletin kendini suçlu bulduğunu”, “karısı zina yapmasına rağmen kendinin suçlu bulunduğunu”, “yasaların yıkıcı, aile bütünlüğünü önemsemediğini” , “eskiden karakolda barıştırdırlardı, şimdi işlem yapılıyorlar” ya da “kadın bir hakime denk geldiği için suçlandığını” şeklindeki söylemleri dikkat çekicidir. (Bknz. Tablo 7)

Şiddet uygulayan faillerle görüşen Anderson, yasalarda kadına yönelik pozitif ayrımcılığın, erkeğin kendini kurban olarak sunmasına neden olduğuna dikkat çekmektedir. (127) Türkiye’de hukuk sisteminde yapılan değişiklikler emniyet, yargı ve yurttaş düzeyinde

henüz bir değişikliğe yol açmamıştır. Bir yandan yasa ile kadın korunmaya çalışılırken bu korumanın alt yapısı oluşturulamamıştır. Henüz ne genel olarak erkeklerde ne de emniyet, yargı sisteminde kadının haklarının olduğu içselleştirilmemiştir. Bu yüzden erkek zaten denetlemekte zorluk çektiğini düşündüğü kadını, devletin desteklemesi de tehdit olarak algılamaktadır. Kadınlara verilen yasal güvence failler tarafından şiddetin nedenleri arasında görülmektedir. (Bknz. Tablo 7) Bu çalışmanın vaka grubunun bir kısmı şiddetin ölümle sonuçlandığı vakalardır. Ancak ölümle sonuçlanan şiddet davranışı, kadına yönelik şiddet buzdağının yüzeyde kalan kısmıdır. Şiddetin kadını kontrol altında tutmak için uygulandığı ve kontrol edilemedikçe artan şiddetin ölüme kadar artabildiği söylenebilir.

Bu çalışmada din ile şiddet konusunda failler çeşitli yanıtlar vermişlerdir. Bir kısmı din ile şiddetin ilişkisi olmadığını belirtirken, bir kısmı dinin şiddeti artırdığını, bir kısmı azalttığını kimisi ise dinin yanlış yorumlanmış biçiminin şiddete çanak tuttuğunu dile getirmiştir. (Bknz. Tablo 8) Her ne kadar vaka grubunun din ile şiddet arasındaki ilişki ile ilgili baskın bir görüşü olmasa da ‘ahirete inanan kadın aldatmaz’ ve ‘ateist olsaydım kızımın evden ayrılmasına bir şey demezdim’ yorumları, dinin de kadının toplumsal rolünü belirleme alanında etkili olduğunu düşündürmektedir. Çalışmanın diğer bulgularıyla paralel olan bu görüş, dinin kadının erkek tarafından denetim altında tutulması gerektiğini ve dinin kadının kendisini de denetlemesine yardım ettiğine inanıldığını düşündürmektedir. Bu düşünce kadının denetim altında tutulmadığında, özgür olduğunda erkeğin sözünü dinlemeyeceği, özellikle cinsel özgürlük peşine düşeceği anlayışının yansıması olduğunu göstermektedir.

Dinin ve düzenli dini etkinliklere katılımın aile içi şiddet üzerine koruyucu etkisinin mevcut olduğunu söyleyen çalışmalar mevcuttur. (130-132) Elbette ki bu etki dinin doğrudan şiddeti yasaklayan tutumu ile olabileceği gibi, alkol ve maddeden uzak durmayı sağladığı ya da sosyal izolasyonu ortadan kaldırdığı için dolaylı etkisi de olabilir. Fakat dinin toplumsal cinsiyet rollerini belirlediği de bilinmektedir. (133, 134) Alkhateeb, İslamiyet’te erkeğin

fiziksel ve ekonomik açıdan kadını koruması gerektiğini belirterek dinin erkek egemen diline dikkat çekmiştir. (135) Bu tür dini mesajların kadına şiddeti artırdığı düşünülmektedir. (136) Görüldüğü gibi literatür de tıpkı faillerin yanıtları gibi bu konuda homojen değildir.

Sonuç olarak bu çalışma kadına yönelik şiddet alanında aşağıdaki bulguları ortaya çıkırmıştır;

1. Kadına yönelik şiddet, saldırganın bireysel özellikleri ve/veya bireysel psikopatolojisiyle açıklanabilecek bir durum değildir.
2. Bugünün saldırganı geçmişin kurbanıdır, yaklaşımı şiddet sorununu bireysel özelliklere indirgediği için sorunludur.
3. Kadına şiddet kapalı kapılar ardında “evde” gerçekleşmektedir
4. Silahsızlanma kadın cinayetlerinin önüne geçmek için önemli bir adımdır.
5. Failin yaşı, eğitimi, mesleği şiddet için koruyucu, engelleyici değişkenler değildir.
6. Kadının eğitimi ve mesleği kadını şiddetten koruyamamaktadır.
7. Göç kadına yönelik şiddeti artıran bir etkidir.
8. Türkiye’de artan kadına yönelik şiddet olgusunun değişen kadın erkek rolleri ile ilişkili olarak, kadını kontrol edemeyen erkek ve erkek tarafından kontrol edilemeyen kadın kavramları üzerinden tartışılması yararlı olacaktır.
9. Erkekler, şiddeti kontrolden çıkmaya çalışan kadını denetlemek, otoritelerini sağlamlaştırmak için bir yöntem olarak benimsemektedirler.
10. Bu değişimde erkek, yasal düzenlemeleri de kadını özgürleştiren bir tehdit alanı olarak görmektedir.

5. KAYNAKLAR

1. WHO, *World report on violence and health: summary.*, 2002: Geneva.
2. Organization, W.H., *Violence: A Public Health Priority : WHO Global Consultation on Violence and Health.* Violence Injury Prevention. 1996, Geneva,: World Health Organization.
3. Lafta, R.K., *Intimate-partner violence and women's health.* Lancet, 2008. **371**(9619): p. 1140-2.
4. Kapoor, S., *Domestic Violence against Women and Girls*, 2000, Innocenti Research Centre.
5. Nations, U., *Report of the Fourth World Conference on Women*, 1995: Beijing.
6. Vahip, I., *Psikanalitik Bakış Açısıyla Aile İçi Şiddet*, in *Cinsiyetli Olmak: Sosyal Bilimlere Feminist Bakışlar*, Z. Direk, Editor. 2012, YKY: İstanbul. p. 85-96.
7. *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet*, 2009, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
8. Study, W.B., *World Development Report: Investing in Health.* 1993, New York: Oxford University Press.
9. Morrison, A.R. and M.B. Orlando, *Social and economic costs of domestic violence: Chile and Nicaragua.* 1999.
10. Lloyd, S. and N. Taluc, *The Effects of Male Violence on Female Employment.* 1999.
11. WHO, *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*, 2013: GENEVA.
12. WHO, *Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women: Summary Report of Initial Results on Prevalence, Health Outcomes and Women's Responses*, 2005: Geneva.13. Yoshihama, M.d S.B. Sorenson, *Physical,*

- sexual, and emotional abuse by male intimates: experiences of women in Japan.* Violence Vict, 1994. **9**(1): p. 63-77.
14. Mitchell, C., *Intimate Partner Violence : A Health-Based Perspective: A Health-Based Perspective.* 2009: Oxford University Press, USA.
 15. Gelles, R.J., *Intimate Violence in Families.* 1997: SAGE Publications.
 16. Van Wormer, K.S. and A.R. Roberts, *Death by Domestic Violence: Preventing the Murders and Murder-suicides.* 2009: Praeger.
 17. UNICEF, *Progress for Children: A report card on adolescents (No. 10),* 2012, UNICEF.
 18. UNFPA, *Marrying Too Young,* 2012, UNFPA: New York.
 19. UNICEF. *Fewer girls threatened by Female Genital Mutilation.* 2013; Available from: http://www.unicef.org/media/media_67714.html.
 20. MARI ALDRIDGE and KEVIN BROWNE, *Perparators of Spousal homicide.* Trauma, Violence, & Abuse, Vol. 4, No. 3, July 2003, 2003.
 21. Kellermann, A.L. and J.A. Mercy, *Men, women, and murder: gender-specific differences in rates of fatal violence and victimization.* J Trauma, 1992. **33**(1): p. 1-5.
 22. (UNFPA), U.N.P.F. *Domestic violence in Russia: Ending the silence.* UNFPA, December 10. 2007.
 23. WHO, *World Report on Violence and Health,* L.D. Etienne Krug, James Mercy, Anthony Zwi, Rafael Lozano, Editor 2002, WHO: Geneva.
 24. *United Nations Population fund: Ending Violence against Women and Girls. State of the World Population.,* 2000: New York. p. chapter 3.
 25. Mashaly, A.Y., P.L. Graitcer, and Z.M. Youssef, *Injury in Egypt: an analysis of injuries as a health problem* 1993.

26. Işıl VAHİP and Özge DOĞANAVŞARGİL, *Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız*. Türk Psikiyatri Dergisi, 2006. **17(2)**: p. 107-114.
27. Altınay, A.G. and Y. Arat, *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*, 2008.
28. Özyurt, B.C. and A. Deveci, *Manisa'da Kırsal Bir Bölgedeki 15-49 Yaş Evli Kadınlarda Depresif Belirti Yaygınlığı ve Aile içi Şiddetle İlişkisi*. Türk Psikiyatri Dergisi 2010. **21**.
29. Duman, Ö.Y., "*Katliam Yatağında*" Yanı Başımızdaki Salgın: Kadın Cinayetleri, in *Kadınların Yaşamı ve Kadın Ruh Sağlığı*, Ş. Yüksel, L. Gülseren, and A.D. Başterzi, Editors. 2013, TPD: Ankara.
30. *Erkekler 257 Kadın Öldürdü*. Available from: <http://bianet.org/kadin/insan-haklari/135404-erkekler-257-kadin-oldurdu>.
31. *Sessizliğimizi Duyan Var Mı?*, in *Töre ve Namus Cinayetleri Raporu* -2008.
32. Önal, A., *İffet Üstünden Gücün Kontrolü*, in *Kadınların Yaşamı ve Kadın Ruh Sağlığı*, Ş. Yüksel, L. Gülseren, and A.D. Başterzi, Editors., TPD: Ankara.
33. Kardam, F., *Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı; Türkiye'deki Namus Cinayetlerinin dinamikleri*, 2005.
34. YILDIZ, M.C., *Türkiye'de Töre Baskısına Bağlı İntiharlar Ve Töre Cinayetleri*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2008. **16**.
35. Freud, S., *Beyond the Pleasure Principle*. 1955, London: Hogarth Press.
36. Stein, R., *A new look at the theory of Melanie Klein*. Int J Psychoanal, 1990. **71 (Pt 3)**: p. 499-511.
37. Güleç, G. and C. Kaptanoğlu, *Şiddetin Psikodinamik ve Bilişsel Kökenleri*. Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics, 2011. **4(2)**.
38. Kurst-Swanger, K. and J.L. Petcosky, *Violence in the Home: Multidisciplinary Perspectives*. 2003: OXFORD UNIVERSITY PRESS. 33-53.

39. Bandura, A., *Social Learning Theory*. 1977, New York: General Learning Press
40. Banu YILMAZ, *Şiddetin Psikolojisi*. Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics 2011. **4(2):8-13**.
41. Alison Cunningham, *THEORY-DERIVED EXPLANATIONS OF MALE VIOLENCE AGAINST FEMALE PARTNERS: LITERATURE UPDATE AND RELATED IMPLICATIONS FOR TREATMENT AND EVALUATION*, 1998.
42. Straus, M., *A general system theory approach of violence between family members*. Social Science Information, 1973. **12(3)**.
43. Dökmen, Z., *Toplumsal Cinsiyet*. 3. Basım ed. 2012: Remzi Kitabevi.
44. BORA, A. and A. GÜNAL, *90'larda Türkiye'de Feminizm*. 2002: iletişim yayınları.
45. SEZGİN, U., *Cinsiyete Dayalı Şiddet* TürkiyeKlinikleriJPsychiatry-SpecialTopics, 2011. **4(2)**.
46. ÜNER, S., *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*, 2008, T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
47. Adams, D., *Why do they kill?: men who murder their intimate partners*. 2007: Vanderbilt University Press.
48. MORACCO, K.E., C.W. RUNYAN, and J.D. BUTTS, *Femicide in North Carolina, 1991-1993*. Homicide Studies, 1998. **2/4**.
49. Mcfarlane, J.M., et al., *Stalking and Intimate Partner Femicide*. Homicide Studies, 1999. **3/4**.
50. Dobash, R.E., et al., *Not an Ordinary Killer— Just an Ordinary Guy: When Men Murder an Intimate Woman Partner*. Violence Against Women, 2004. **10: 577**.
51. Mouzos, J. and C. Rushforth, *Family homicide in Australia*. 2003: Australian Institute of Criminology;.

52. Black, D.A., et al., *Partner, child abuse risk factor literature review: National Network on Family Resiliency*. National Network for Health, 1999.
53. Moffitt, T.E. and A. Caspi, *Findings About Partner Violence From the Dunedin Multidisciplinary Health and Development Study*, 1999, National Institute of Justice.
54. Phyllis Sharps, J.C.C., Doris Campbell, Faye Gary, and Daniel Webster, *Risky Mix: Drinking, Drug Use, and Homicide* NIJ JOURNAL, 2003(250).
55. Bersani, C.A. and H.-T. Chen, *Sociological Perspectives in Family Violence*, in *Handbook of Family Violence*, V. Hasselt, et al., Editors. 1988, Springer US. p. 57-86.
56. Kinniburgh, K., M. Blaustein, and J. Spinazzola, *Attachment, Self-Regulation and Competency*. Psychiatric Annals, 2005. **35**.
57. P.H. Chen, A. Jacobs, and S.L. Rovi, *Intimate partner violence: childhood exposure to domestic violence*. FP Essent, 2013. **412**: p. 24-7.
58. Ellsberg, M.C., et al., *Wife abuse among women of childbearing age in Nicaragua*. Am J Public Health, 1999. **89**(2): p. 241-4.
59. Vung, N.D. and G. Krantz, *Childhood experiences of interparental violence as a risk factor for intimate partner violence: a population-based study from northern Vietnam*. Journal of Epidemiology & Community Health, 2009. **63**(9).
60. Whitfield, C.L., et al., *Violent Childhood Experiences and the Risk of Intimate Partner Violence in Adults Assessment in a Large Health Maintenance Organization*. J Interpers Violence, 2003. **18**(2).
61. Theobald, D. and D.P. Farrington, *Child and adolescent predictors of male intimate partner violence*. J Child Psychol Psychiatry, 2012. **53**(12): p. 1242-9.
62. Campbell, J.C., et al., *Intimate Partner Homicide: Review and Implications of Research and Policy*. Trauma Violence Abuse, 2007. **8**: 246

63. Rothman, E.F., et al., *Batterers' Use of Guns to Threaten Intimate Partners*. JOURNAL OF THE AMERICAN MEDICAL WOMEN'S ASSOCIATION, 2005. **60-1**.
64. Kellermann, A., et al., *Gun Ownership as a Risk Factor for Homicide in the Home*. New England Journal of Medicine, 1993. **329/15**.
65. Mouzos, J. and C. Rushforth, *Family Homicide in Australia*. AUSTRALIAN INSTITUTE OF CRIMINOLOGY, 2003. **255**.
66. Hemenway, D., T. Shinoda-Tagawa, and M. Miller, *Firearm Availability and Female Homicide Victimization Rates Among 25 Populous High-Income Countries*. JAMWA, 2002. **57**: p. 100-104.
67. The Violence Policy Center. *Nevada Ranks #1 in Rate of Women Murdered by Men*. 2007 [cited 2013; Available from: <http://www.vpc.org/press/0709wmmw.htm>].
68. Sharps, P.W., et al., *The role of alcohol use in intimate partner femicide*. Am J Addict, 2001. **10(2)**: p. 122-35.
69. Hart, S.D., D.G. Dutton, and T. Newlove, *The Prevalence of Personality Disorder Among Wife Assaulters*. Journal of Personality Disorders, 1993. **7(4)**: p. 329-341.
70. Dutton, D.G. and G. Kerry, *Modus operandi and personality disorder in incarcerated spousal killers*. Int J Law Psychiatry, 1999. **22(3-4)**: p. 287-99.
71. Oscar-Berman, M. and K. Marinkovic, *Alcoholism and the brain: an overview*. Alcohol Res Health, 2003. **27(2)**: p. 125-33.
72. Kornreich, C., et al., *Impaired emotional facial expression recognition is associated with interpersonal problems in alcoholism*. Alcohol Alcohol, 2002. **37(4)**: p. 394-400.
73. Monnot, M., et al., *Neurological basis of deficits in affective prosody comprehension among alcoholics and fetal alcohol-exposed adults*. J Neuropsychiatry Clin Neurosci, 2002. **14(3)**: p. 321-8.

74. McClelland, G.M. and L.A. Teplin, *Alcohol intoxication and violent crime: implications for public health policy*. The American Journal on Addictions, 2001. **10**(s1): p. s70-s85.
75. A.A. Ernst, et al., *Perpetrators of intimate partner violence use significantly more methamphetamine, cocaine, and alcohol than victims: a report by victims*. Am J Emerg Med, 2008. **26**(5): p. 592-6.
76. Thompson, M.P. and J.B. Kingree, *The Roles of Victim and Perpetrator Alcohol Use in Intimate Partner Violence Outcomes*. Journal of Interpersonal Violence, 2006. **21-2**.
77. T.O. Afifi, et al., *Victimization and perpetration of intimate partner violence and substance use disorders in a nationally representative sample*. J Nerv Ment Dis, 2012. **200**(8): p. 684-91.
78. Stuart, G.L., et al., *The role of drug use in a conceptual model of intimate partner violence in men and women arrested for domestic violence*. Psychol Addict Behav, 2008. **22**(1): p. 12-24.
79. Fals-Stewart, W., *The occurrence of partner physical aggression on days of alcohol consumption: a longitudinal diary study*. J Consult Clin Psychol, 2003. **71**(1): p. 41-52.
80. Stuart, G.L., *Improving Violence Intervention Outcomes by Integrating Alcohol Treatment*. Journal Of Interpersonal Violence,, 2005 **Vol. 20 No. 4**: p. 388-393.
81. Wilson, M. and M. Daly, *Spousal homicide risk and estrangement*. Violence Vict, 1993. **8**(1): p. 3-16.
82. Weber, S. and E. Lehmann, *[Abnormal responses to the loss of a loved one]*. MMW Fortschr Med, 2005. **147**(6): p. 36-7, 39-40.
83. Dutton, D.G., *Rethinking Domestic Violence*. 2007: UBC Press.

84. Saltzman, L.E., et al., *Physical abuse around the time of pregnancy: an examination of prevalence and risk factors in 16 states*. Matern Child Health J, 2003. 7(1): p. 31-43.
85. Gazmararian, J.A., et al., *Violence and reproductive health: current knowledge and future research directions*. Matern Child Health J, 2000. 4(2): p. 79-84.
86. Chang, J., et al., *Homicide: A Leading Cause of Injury Deaths Among Pregnant and Postpartum Women in the United States 1991–1999*. American Journal of Public Health, 2005. 95-3.
87. Nagassar, R.P., et al., *The prevalence of domestic violence within different socio-economic classes in Central Trinidad*. West Indian Med J, 2010. 59(1): p. 20-5.
88. Kiss, L., et al., *Gender-based violence and socioeconomic inequalities: does living in more deprived neighbourhoods increase women's risk of intimate partner violence?* Soc Sci Med, 2012. 74(8): p. 1172-9.
89. E, G.d.O. and G.L. P, *Does poverty cause domestic violence? Some answers from Lima*. Too close to home: domestic violence in the Americas, edited by Andrew R. Morrison and Maria Loreto Biehl. Washington, D.C., Inter-American Development Bank 1999.
90. Byrne, C.A., et al., *The socioeconomic impact of interpersonal violence on women*. J Consult Clin Psychol, 1999. 67(3): p. 362-6.
91. Schuler, S.R., et al., *Credit programs, patriarchy and men's violence against women in rural Bangladesh*. Soc Sci Med, 1996. 43(12): p. 1729-42.
92. Counts, D.A., J.K. Brown, and J. Campbell, *Sanctions and sanctuary: cultural perspectives on the beating of wives*. 1992: Westview Press.
93. Levinson, D., *Family violence in cross-cultural perspective*. Frontiers of anthropology, Vol. 1. 1989, Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc. 146.

94. HEISE, L.L., *Violence Against Women;An Integrated, Ecological Framework*. Violence Against Women, 1998. **4**; **262**
95. Murray, H.A., *Thematic Apperception Test*. 1943: Harvard University Press.
96. Rounds-Bryant, J.L., M.A. Motivans, and B.M. Pelissier, *Correlates of drug treatment outcomes for African American and white male federal prisoners: results from the TRIAD study*. Am J Drug Alcohol Abuse, 2004. **30**(3): p. 495-514.
97. Tunaboylu-İkiz, T., *Rorschach testinin psikanalitik yorumu*. 2003: Bağlam Yayınları.
98. Bem, S., *The psychological measurement of androgyny*. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1974. **42**: p. 155-162.
99. Kavuncu, N., *Bem cinsiyet rolü envanteri'nin Türk toplumuna uyarlama çalışması*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1987.
100. Bem, S.L., *Measurement of Sexual Androgyny*. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 1974. **42**(2): p. 155-162
101. Bernstein, D.P. and L. Fink, *Manual for the childhood trauma questionnaire (CTQ)*. Bronx, NY: Veterans Affairs Medical Center, 1994.
102. Şar, V., E. Öztürk, and E. İkikardeş, *Cocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkiye Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği*. Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi, 2012. **32**(4): p. 1054-63.
103. Gondolf, E.W., *Batterer Intervention Systems: Issues, Outcomes, and Recommendations*. 2002: SAGE Publications.
104. *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013*, 2008, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü: Ankara. p. 27-35.
105. *İstatistiklerle Kadın*. 2013 [cited 2014 16.11.2014]; Available from: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13458>.

106. Çoltu, A., *Alkolün Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi*. Türkiye Klinikleri, 1986. **6**(1).
107. Collins, J.J. and W.E. Schlenger, *Acute and Chronic Effects of Alcohol Use on Violence*. journal of studies on alcohol and drugs, 1988. **49**(6).
108. Piotrowski, K.W., D. Losacco, and S.B. Guze, *Psychiatric disorders and crime: a study of pretrial psychiatric examinations*. Diseases of the Nervous System, 1976. **37**(5): p. 309-311.
109. Eronen, M., M.C. Angermeyer, and B. Schulze, *The psychiatric epidemiology of violent behaviour*. Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 1998. **33**(1): p. 13-23.
110. Erol N, K.C., Ulusoy M ve ark. , *Türkiye Ruh Sağlığı Profili Araştırması, Ana Rapor* 1998, T. C. Sağlık Bakanlığı: Ankara.
111. İlkcaracan, P. and İ. İlkcaracan, *1990'lar Türkiye'sinde Kadın ve Göç*, in *Bilanço 98: 75 Yılda Köylerden Şehirlere*. 1998, Tarih Vakfı Yayınları: İstanbul. p. 305-322.
112. Abraham, M., *Speaking the Unspeakable: Marital Violence Among South Asian Immigrants in the United States*. 2000: Rutgers University Press.
113. Erez, E., M. Adelman, and C. Gregory, *Intersections of Immigration and Domestic Violence: Voices of Battered Immigrant Women*. Feminist Criminology, 2008.
114. Kalaycıoğlu, S., *Göçmenlerde sosyal hareketlilik ile ilgili beklentilerin din görüşü ve cinsiyete göre farklılaşması: Ankara'dan bir örneklem*, in *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi- Toplum ve Göç 1996*, Sosyoloji Derneği yayınları,: Ankara. p. 264-270.
115. Chattopadhyay, A., *Family migration and the economic status of women in Malaysia*. International migration review, 1997: p. 338-352.

116. Bui, H., *Immigration, Masculinity, and Intimate Partner Violence From the Standpoint of Domestic Violence Service Providers and Vietnamese-Origin Women*. Feminist Criminology, 2008. **3**(3): p. 191-215.
117. Min, P.G., *Changes in Korean Immigrants' Gender Role and Social Status, and Their Marital Conflicts*. Sociological Forum, 2001. **16**(2): p. 301-320.
118. *TC Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı Töre ve Namus Cınayetleri Raporu*, in *Sessizliğimizi Duyan Var Mı?* 2008.
119. Bennett, L.W., et al., *Program Completion and Re-Arrest in a Batterer Intervention System*. Research on Social Work Practice, 2007. **17**(1): p. 42-54.
120. Dupuis, A. and D.C. Thorns, *Home, Home Ownership and the Search for Ontological Security*. The Sociological Review, 1998. **46**(1): p. 24-47.
121. Sugerman, D.B. and S.L. Frankel, *Patriarchal ideology and wife-assault*. Journal of Family Violence, 1996. **11**: p. 13-40.
122. Burke, P., J. Stets, and M. Pirog-Good, *Gender identity, self-esteem, and physical and sexual abuse in dating relationships*. Social Psychology Quarterly, 1988. **51**(3): p. 272-285.
123. Bernard, J.L., S.L. Bernard, and M.L. Bernard, *Courtship Violence and Sex-typing Family Relations*, 1988. **34**(4): p. 573-576.
124. West, C. and D.H. Zimmerman, *Doing gender*. Gender and Society, 1987. **1**(125-151).
125. Deaux, K. and B. Major, *Putting gender into context: An interactive model of gender-related behavior*. Psychological Review, 1987. **94**(3): p. 369-389.
126. Dobash, R.P., et al., *Myth of Sexual Symmetry in Marital Violence*. Social Problems 1992. **39**(1): p. 71-92.
127. Anderson, K.L. and D. Umberson, *Gendering violence masculinity and power in men's accounts of domestic violence*. Gender & Society, 2001. **15**(3): p. 358-380.

128. Whaley, R.B. and S.F. Messner, *Gender Equality and Gendered Homicides*. Homicide Studies, 2002. **6**(188).
129. Gartner, R., K. Baker, and F.C. Pampel, *Gender Stratification and the Gender Gap in Homicide Victimization*. social problems, 1990. **37**(4): p. 593-612.
130. Ellison, C.G., et al., *Race/Ethnicity, Religious Involvement, and Domestic Violence*. Violence Against Women, 2007. **13**(11): p. 1094-1112.
131. Ellison, C.G., J.P. Bartkowski, and K.L. Anderson, *Are There Religious Variations in Domestic Violence?* Journal of Family Issues, 1999. **20**(87): p. 87-113.
132. Ellison, C.G. and K.L. Anderson, *Religious Involvement and Domestic Violence among U.S. Couples*. Journal for the Scientific Study of Religion, 2001. **40**(2): p. 269-286.
133. Morgan, M.Y., *The Impact of Religion on Gender-Role Attitudes*. Psychology of Women Quarterly, 1987. **11**(3): p. 301-310.
134. Read, J.n.G., *The Sources of Gender Role Attitudes among Christian and Muslim Arab-American Women* Sociology of Religimn, 2003. **64**(2): p. 207-222.
135. Alkhateeb, S., *Ending Domestic Violence in Muslim Families*. Journal of Religion & Abuse, 1999. **1**(4): p. 49-59.
136. Walker, L.E., *Spouse abuse: A basic profile*, in *Abuse and religion: Why Praying Isn't Enough?*, A.L. Horton and J.A. Williamson, Editors. 1988, Lexington Books. p. 13-20.

6. EKLER

6.1 EK-1 (Sosyodemografik ve Klinik Bilgi Formu)

Sosyodemografik Veri Formu

1.Doğum tarihi:

2.Doğum yeri:

3.Eğitim durumu:

1. Okuma yazma yok
2. Okuma yazma var ama mezun değil
3. İlkokul
4. Ortaokul ve lise
5. Üniversite ve üstü

4.Meslek:.....

1. Sürekli sigortalı iş
2. Sürekli sigortasız iş
3. Süreksiz iş
4. Çalışmıyor

5.Medeni Durumu (şuan):

1. Bekar
2. Evli
3. Dul
4. Boşanmış

6.Daha önceden bir evlilik geçirdiniz ise evlenme şekli;

1. Görücü usulü

2. Tanışarak
3. Diğer (berden vb..)

7.Eşle akrabalık derecesi:

1. Var :.....
2. Yok

8.Çocuk :

1.Var: adet

2.Yok

9.Alkol- madde:

1. Var
2. Yok

10.Varsa hangi madde/ler (K. Şekli ve Dozu) :

1. Alkol
2. Uçucu madde
3. Esrar.....
4. Ekstazy
5. Kokain
6. Opioid.....
7. Diğer

11.Daha önce psikiyatrik hastalık:

1. Var :.....
2. Yok

12.Aile öyküsü:

3. Var :.....
4. Yok

13.Daha önce suç öyküsü

1. Var :.....
2. Yok

14.Son üç kuşakta göç var mı?

1. Var :.....
2. Yok

15.Anneninizi kısaca tanımlayınız...

16.Babanızı kısaca tanımlayınız...

17.Kardeşlerinizi kısaca tanımlayınız....

18.Yetiştığınız ev ortamı ortamını kısaca tanımlayınız...

6.2 EK-2 (Yapılandırılmış Form)

A. Öykü :

Olay:

19.Şiddet zamanını belirtiniz: /...../.....

20.Şiddet biçimi:

1. Yaralama
2. Cinayet
3. Diğer.....

21.Şiddet uygulama amacı:

1. Yaralama
2. Korkutma
3. Cinayet
4. Diğer.....

22.Şiddet uygulama nedeni:

1. Namus
2. Ekonomik
3. Kıskançlık
4. Diğer.....

23.Şiddet öncesi:

1. Planlı
2. Dürtüsel

24.Planlı ise şiddet kararı:

1. Planlı Değildi (Dürtüsel)
2. Kendi kararımı
3. Ailemle birliktede karar aldık, ben isteyerek uyguladım
4. Ailem karar verdi, ben uygulamak zorunda kaldım
5. Diğer.....

25.Şiddet öncesi tartışma oldu mu

1. Evet (Nedeni.....)
2. Hayır

26.Şiddet uygulanan yer

1. Kendi evim
2. Mağdurun evi
3. Ortak alan
4. Kamusal alan
5. Diğer...

27.Şiddet aracı:

1. Kesici delici alet
2. Ateşli silah
3. Silahsız beden ile saldırı
4. Diğer

28.Silah var ise nasıl edinildiğini belirtiniz

.....

29.Silahınız olmasaydı da benzer bir sonuçla karşılaşır mıydınız?

1. Evet
2. Hayır

30.Olay ile ilgili şimdiki kararınız nedir?

1. Pişman değilim, yine olsa yaparım
2. Pişmanım, nasıl davranacağım konusunda karasızım
3. Pişmanım şimdi olsa asla yapmazdım
4. Diğer..

31.Olay öncesi aile/çevre desteği gördünüz mü?

1. Evet
2. Hayır

32.Olay sonrası aile/çevre desteği gördünüz mü?

1. Evet
2. Hayır

Siddet uygulayan:

33.Daha önce de bu kişiye şiddet uyguladınız mı?

1. Evet
2. Hayır

34.Evet ise ne tür şiddet uyguladınız?

1. Sözel
2. Cinsel
3. Fiziksel
4. Birden fazla ise belirtiniz

35. Daha önce de benzer bir yaralama/cinayet girişimi olmuş muydu?

1. Evet
2. Hayır

36.Olay sırasında alkol veya madde etkisinde miydiniz?

1. Evet(Türü-miktarı).....
2. Hayır

37.Daha önce hiç şiddete maruz kaldınız mı?

1. Evet (Türü)
2. Hayır

38.Aile içi şiddete maruz kaldınız mı?

1. Evet (Türü.....)
2. Hayır

39.Aile içi şiddete tanıklık ettiniz mi?

1. Evet (Türü.....)
2. Hayır

Siddet uygulanan kişi:

40.Şiddet uyguladığınız kişi ile ilişkiniz?

1. Eş (kız arkadaş ve partner dahil)
2. Anne
3. Kardeş
4. Diğer.....

41.Eşiniz ise ilişki süreniz..

1. 3 aydan kısa
2. 3ay -1 yıl arası
3. 1yıldan uzun

42.Şiddet uyguladığınız kişinin yaşını belirtiniz

1. 18 yaş altı
2. 18 - 30
3. 31 - 45
4. 46 ve üstü

43.Şiddet uyguladığınız kişinin eğitim durumu:

1. Okuma yazma yok
2. Okuma yazma var ama mezun değil
3. İlkokul
4. Ortaokul ve lise
5. Üniversite ve üstü

44.Şiddet uyguladığınız kişinin mesleği:

1. Sürekli sigortalı iş
2. Sürekli sigortasız iş
3. Süreksiz iş
4. Çalışmıyor

C. Bütüncül Değerlendirme:

45.Bu olayı gelenek, görenek, inanç ve benzeri yönden değerlendirdiğinizde ne dersiniz?

1. Namusa/ töreye bu cinayeti işlememde bir etkindir.
2. Namus/töre bu cinayeti işlememde bir etken değildir.

46.Kadınlarla erkeklerin farklı olduğu söylenir, sizce böyle bir fark var mıdır, varsa ne gibi?

1. Kadın erkek eşittir sebebi.....
2. Kadın erkek eşit olamaz sebebi.....

47.Kadın erkek ilişkisi nasıl olmalıdır?

1. Bir taraf(kadın/erkek) baskın olmalı, diğer taraf(kadın/erkek) ona ayak uydurmalıdır.
2. İki tarafın eşitliği üzerine kurulu bir ilişki olmalıdır.

48.Sizce kadının toplum içindeki rolü ne olmalıdır?

1. Çalışan, üreten, özgür bir birey
2. Evine bağlı, itaatkâr, sadık bir birey
3. Diğer.....

49.Sizce aşağıdakilerden hangisi/ hangileri kadının bir birey olarak doğal haklarındandır?

1. Çalışabilme
2. Boşanabilme
3. Eğitim alabilme
4. Mirastan pay alabilme
5. Aile içinde söz sahibi olabilme
6. Diğer.....

50.İçinde bulunduğunuz toplum için aşağıdakilerden hangisi / hangileri doğrudur?

- 1- Eşim benden boşanırsa etrafımdakiler benim güçsüz bir erkek olduğumu düşünür
- 2- Eşimin benden boşanması benim güçsüz olduğum anlamına gelmez
- 3- Eşim/kızım/annem benden izinsiz bir harekette bulunursa etraftakiler benim güçsüz bir erkek olduğumu düşünür
- 4- Eşim/kızım/annem bir eylemde bulunması için benden izin alması gerekmez
- 5- Eşim/kızım/annem eğitim alırsa/çalışırsa/evde söz sahibi olursa etraftakiler benim güçsüz olduğumu düşünür.
- 6- Eğitim almak/çalışmak/evde söz sahibi olmak Eşim/kızım/annemin doğal hakkıdır.

51.Sizinkine benzer olayların son zamanlarda çok arttığı söyleniyor, ne dersiniz? Sizce artıyorsa nedeni ne olabilir?

52.Böyle olayların olmasını önlemek için neler yapılabilir?

53.Bu olayların artmasında ya da önlenmesinde dinin rolü ne olabilir?

6.3 EK-3 (BEM Cinsiyet Rolü Envanteri (BCRE))

BEM Cinsiyet Rolü Envanteri

Aşağıdaki tanımların kendiniz için ne kadar uygun olduklarını aşağıdaki derecelendirmeye göre işaretleyiniz. Örneğin; tanım sizin için hiç uygun değilse (1), biraz uygunsa (3), tamamen uygunsa (5) gibi.

	1-Hiç Uygun Değil	2-Pek Uygun Değil	3-Biraz uygun	4-Oldukça uygun	5-Tamamen uygun
Kendilerine güvenirler					
Uysaldırlar					
Yardıms severdirler					
Kendi inançlarını savunurlar					
Neşelidirler					
Huysuzdurlar					
Bağımsızdırlar					
Utangaçtırlar					
Vicdanlıdırlar					
Atletiktirler					
Sevgi gösterirler					
Gösterişlidirler					
Mutludurlar					
Güçlü kişiliklerdir					
Sadıktırlar					
Etkilidirler					
Kadımsıdırlar					
Güvenilirdirler					

Sevimlidirler					
Kıskançtırlar					
Doğru sözlüdürler					
Anlayışlıdırlar					
Sır saklarlar					
Kolay karar verirler					
Şefkatlidirler					
İçtendirler					
Kendilerine yeterdirler					
Kendini beğenmişlerdir					
Egemenlik kurarlar					
Yumuşak konuşurlar					
Hoşa giden insanlardır					
Erkeksidirler					
Sıcak kanlıdırlar					
Temkinlidirler					
Haklarını korurlar					
Naziktirler					
Dostçadırlar					
Saldırgandırlar					
Kolay aldanırlar					
Yetersizdirler					
Lider gibi davranırlar					
Çocuksudurlar					

Uyumludurlar					
Kaba dil kullanmazlar					
Düzensizdirler					
Rekabetçidirler					
Çocuk severler					
Hırslıdırlar					
Yumuşaktırlar					
Gelenekseldirler					
Kendi bildiklerine giderler					
Riske girmeye hazırdırlar					
İncelik gösteren insanlardır					
Liderlik yetenekleri vardır					
Kendi yeteneklerinden emindirler					
Ne yapacakları önceden kestirilemez					
İncinen duyguları teselli etmeye yatkındırlar					
Övülmekten iltifat edilmekten kolaylıkla etkilenirler					
Başkalarının ihtiyaçlarına karşı duyarlıdırlar					
Çözümleyicidirler (Bir konuyu bütün yönleriyle ele alırlar)					

6.4 EK-4 (Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ))

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamın altını işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz.

1. Hiç Bir Zaman

2. Nadiren

3. Kimi zaman

4. Sık olarak

5. Çok sık

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...	1	2	3	4	5
1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.					
2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.					
3. Ailemdelikler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.					
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.					
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.					
6. Yırtık, sökük ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım.					
7. Sevildiğimi hissediyordum.					
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.					
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.					
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.					
11. Ailemdelikler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.					
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak 12. 12.					100

12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.					
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.					
14. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.					
15. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.					
16. Çocukluğum mükemmeldi.					
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu farkettiği oluyordu.					
18. Ailemde birisi benden nefret ederdi.					
19. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.					
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.					
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.					
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.					
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.					
24. Birisi bana cinsel tacizde bulundu.					
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.					
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.					
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.					
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.					

7. ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Şengül TOSUN ALTINÖZ

Doğum Tarihi : 30 Ağustos 1984

Unvanı : Araş. Gör

Öğrenim Durumu : Lisans (Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Yabancı Dil : İngilizce

Akademik Unvanlar ve Meslek Deneyimi

Anesteziyoloji ve Reanimasyon Araştırma Görevliliği, Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi , 2009

Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Araştırma Görevliliği, Gazi üniversitesi Tıp Fakültesi
2009-

Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler

1. Türk Tabipleri Birliği (2009-)
2. Türkiye Psikiyatri Derneği (2009-)
3. Bilişsel Davranışçı Psikoterapiler Derneği (2012-)